KARŞIYAKA BELEDİYESİ
Kadına Yönelik Şiddet Çalıştayı Sonuç Raporu **BASKI YILI:2016**

Karşıyaka Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğü

ADRES:
Doç.Dr. Bahriye Üçok Bulvarı
No:5 Karşıyaka/İzmir
Tel: 0 (232) 399 40 37
Fax: 0 (232) 399 43 63
e-mail: info@karsiyaka.bel.tr
Web: www.karsiyaka.bel.tr

Bu raporun tüm yayın hakları, elektrik ortamlar dahil Karşıyaka Belediyesine aittir.
Kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

Baskıdan
Siddetten
Tacizden
Ayrımcılıktan
Kendini
Kurtar
Ege Üniversitesi
Dokuz Eylül Üniversitesi
Yaşar Üniversitesi
İzmir Barosu
İzmir İl Emniyet Müdürlüğü
ASPİM
TUİK - İzmir Bölge Müdürlüğü
Karşıyaka İl Müftülüğü
Ege Üniversitesi Kadın Çalışmaları
Dokuz Eylül Üniversitesi Kadın Hakları ve Sorunları Araştırma Uygulama Merkezi
Ege Bölgesi Sanayi Odası
EGİKAD
Karşıyaka Kent Konseyi Kadın Meclisi
" Kadına Yönelik Siddet "
Kadın Çalıştayı
5 Kasım Perşembe
Saat: 09:30
Mimarlar Odası
Alsancak Mahallesi
1474 Sk, No:9 - İzmir

" Kadına Yönelik Şiddet "
Kadın Çalıştayı

Ey kahraman Türk kadını, sen yerde sürüklenmeye değil, omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layıksın.

" Kadına Yönelik Şiddet "
Kadın Çalıştayı

TEŞEKKÜR

Karşıyaka Belediyesi Koordinatörlüğünde 05-06 Kasım 2015 tarihinde yapılan "Kadına Yönelik Şiddet" konulu çalıştaya başta Karşıyaka Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğüne ve bu çalışmada emeği geçen tüm personelime, bu raporun ve kitabın hazırlanmasında bize destek veren Prof.Dr. Özkan YILDIZ ve öğrencilerine, katkılarını bizlerden esirgemeyen Ege İş Kadınları Derneği ile Üniversitelere, Kamu Kurumu ve Kuruluşlara, STK'lara ve Özel Sektörlere, çalıştayımıza katılan bütün iç ve dış paydaşlarımıza sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hüseyin Mutlu AKPINAR
Karşıyaka Belediye Başkanı

KARŞIYAKA

Kendini kurtar
Kendini kurtar
Kendini kurtar

SUNUŞ

Çok önemli, çok yaşamsal, hepimizi ilgilendiren ve sözcüğün tam anlamıyla "kanayan bir yara" üstüne düzenlemiş olduğumuz çalıştayımıza ev sahipliği yapmanın mutluluğu ve sorumluluğu içinde, hepinizi selamlıyorum.

"Kanayan bir yara" deyimi, insanı söylerken bile derinden üzen "Kadına Şiddet" olgusuyla birebir örtüşen bir benzetmedir. Bu olgunun yaşanıyor olması, ısrarla sürmesi ve yaşamı belirlemesi, bir ülke için utançların en büyüğüdür.

Sistemin çarpıklıkları, insandan ve insaftan nasip almamış yapısı, adaletsiz ve haksız uygulamaları, kuşkusuz hiç birimize insanca yaşama hakkı tanımıyor. Kadın erkek, çocuk genç ayırmıyor.

Burada hazin olan, ezilenlerin, cinsiyet, ırk, köken, inanç üstünden başkalarını ezmesidir. Başkaları denince de, aklımıza ilk gelenler kadınlardır.

Kadınlarımız bugün, "ötekileştirme", "dışlanma", "hakir ve hor görülme", "itibarsızlaştırma" gibi kavramların başat öznesiyse, bizim övünülecek hiçbir yanımız yok demektir ve olamaz. Bugün istatistik sonuçlar, eğitimden sağlığa, spordan siyasete, yaşamın her alanında kadınlarımızın durumunu ortaya seriyorsa, bir ülke iki elini başının arasında alıp düşünmek yetmez, artık davranmak zorundadır. Çünkü bir ülke, bu ayıplarla yaşayamaz, insanlık bahçesindeki onurlu yerini alamaz.

Biz şiddeti, yalnızca fiziksel bir insanlık suçu olarak tanımlayamayız. Her yıl yüzlerce kadınımızın öldürülmesini, her gün 10 kadından 4'ünün fiziksel şiddete maruz kalmasını göz önüne almak, bizi dar bir çerçevede sıkıştırır. Kuşkusuz, tek başına bu envanter bile, bir ülkeyi "kadına bakış" açısından mahkum etmeye ve utandırmaya yeter. Ancak şiddet olgusunu yeterince açıklamaya ve sorunu gidermeye yetmez.

Dilimize sinmiş şiddet, ağzımızdan küfür ve hakaret olarak çıkarken, aklına önce kadınları aşağılamayı getiriyorsa, çocuk gelinlerden berdellere, kuma getirmekten tacizve tecavüzlere, şiddetin bu hali doğallaştırılmaya çalışılıyor, gizli ya da açık destek bulabiliyorsa, ekonomimize sinmiş şiddet, gelir dağılımından sosyal güvenliğe, kadınlarımızı eziyor ve korkunç uçurumlara yol açıyorsa, İşgücü açısından, merdivenaltı işliklerden mevsimlik işçiliğe, sömürünün kadına yönelik en şiddetli halleri, görmezden geliniyor ve hala hiçbir şey yapılmıyorsa, din, töre, gelenek ve görenekleri kendine kamuflaj malzemesi yapan şiddet, ağzını her açtığında aklına önce kadınları getiriyor ve insanı insanlığından utandırmayı sürdürüyorsa, eğitimden meslek seçimine, aile içi yaşamdan toplumsal yaşam düzenimize sinmiş

şiddet, eşitsizliğini, baskısını, insan haklarına aykırılığını, öncelikle kadınlar üstünden hissettiriyor ve sürdürüyorsa, ders kitaplarından gazete ve televizyonlarımıza, kadın salt cinsel bir obje, erkek egemenliği altında yaşamaktan başka çaresi olmayan bir nesne, üstünde her türlü tasarrufun uygulanacağı bir meta, yaşaması için kadınlığını kullanmaktan başka çıkışı olmayan bir canlı, kullanılıp atılacak bir magazin ya da süs malzemesi olarak kullanılıyor, gösteriliyor ve pazarlanmaya çalışılıyorsa. Kısaca şiddet, bir yaşama biçimine dönüşerek, türlü renk ve uygulamalarla bir ülkenin kimlik ve kişiliğini belirliyorsa, durum kötüdür.

Eğer bu tablo, kadınlarımızın önemli bir bölümü tarafından, bir kader, kaçınılmaz bir seçenek olarak görülüyorsa, durum vahimdir. Ve nihayet kadınlarımız, bu tabloyu yaratanların ve yaşatanların peşinden gidiyorsa, onları oylarıyla destekleyip, bu insanlık dışı yaklaşımları alkışlıyorsa, durum kötü ya da vahim değil, korkunçtur.

Kadınlarımızın bu korkunç tabloyu kabullenip, hemcinslerine dayatmaları, aktarmaları, "öğretilmiş çaresizliği" doğallaştırmaları, sorunu ağırlaştıran bir başka acı durumdur. Bu durum, ne yazık ki bizim bir başka hazin gerçeğimizdir, görmezden gelemeyiz. Kadınlarımızı şiddetten kurtaracak ve kurtaracak olan ilk adım, kadınlarımızı yaşamdan ve gerçeklerden koparan cehalet perdesinin yırtılması ile atılacaktır.

Çalıştayımızın, bütün bunlarla ilgili olarak, bireysel ve toplumsal algı kanallarımızı temize çekmesini diliyorum. Çünkü "algı" ve "farkındalık" sorununu gidermeden, "Kadına Şiddet" konusunda da çözüm odaklı olamaz, hamasetten ve temenniden öteye geçemeyiz.

Öte yandan, kadınlar için verilen mücadelenin, toplumsal mücadeleden soyutlanarak, kristalize edilerek, bir modaya dönüştürülerek tartışılmasını da, büyük bir yanlış olarak gördüğümü ve bilinçli olarak yapıldığına inandığımı belirtmek isterim. Kadınlar için verilen mücadele, toplumsal mücadelenin vaz geçilemez bir parçası ve yoldaşı olarak görülmüyorsa, orada kasten bir sulandırma ve mücadelenin içini boşaltma çabası var demektir. Bu tuzağa düşülmemesi gerekmektedir.

Çağdaş ve uygar toplumların en önemli özelliklerinden biri de, bilimsel bilgi ve belge üretmektir. "Kadına Yönelik Şiddet" çalıştayımızın, çok değerli bilim insanlarının katkısıyla, bu üretime iyi bir örnek oluşturacağını biliyorum. Elde edilecek sonuçların, yaşam pratiğinde bize yol göstermesini ve karşılık bulmasını diliyorum.

Karşıyaka Belediyesi olarak, kadınlarımız için sağlıktan spora, mesleki çalışmalardan kültürel ve sanatsal etkinliklere, pek çok çalışma yapıyoruz. Her alanda olduğu gibi, belediyemizin koşul ve olanakları içinde,

kadın-erkek eşitliğini sağlamak ve kadınlarımızın üretimden gelen güçlerini ve duyarlıklarını, yaşamın içinde belirleyici kılmaya çalışıyoruz. Genelde şiddet, özelde "Kadına Şiddet", Karşıyaka Belediyesinin manifestosunda, düşünce ve tutumunda, reddedilen ve asla izin verilmeyecek olan bir kavramdır.

"Kadına Yönelik Şiddet" yalnızca kadınların sorunu değildir. Kadına yönelik her türlü şiddet ve olumsuz uygulama, ülkemizin ve yeryüzünün vicdanına, ahlakına, evrensel barış ve eşitlik duygusuna hakarettir, saldırıdır. El birliğiyle mücadele etmek ve bu insanlık suçunu, yaşamın her alanında mahkum etmek ve ortadan kaldırmak gerekmektedir. Yeryüzünün neresinde bir savaş, eşitsizlik, sömürü ve şiddet varsa, öncelikle kadınları hedef aldığını bilmek için, çok fazla şeye ihtiyaç yoktur, insan olmak yeter.

Bu düşüncelerin esin kaynağı, Dünya ve Türkiye Kadın Mücadelesi Tarihinin saygıyla andığımız öncüleri ve Türkiye Cumhuriyetinin değerleri arasında, kadınlara saygıyı, sevgiyi, eşitliği vurgulayıp, bunun için çok büyük adımlar atan büyük önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'tür.

Şiddete kurban giden kadınlarımızı kederle anımsıyor, hatıraları önünde saygıyla eğilirken, "Bir daha asla!" diyerek, hepimizi mücadeleye ve dayanışmaya davet ediyorum.

Çalıştayımıza katkı veren bütün kurum, kuruluş ve değerli insanlarımıza teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Hüseyin Mutlu AKPINAR
Karşıyaka Belediye Başkanı

Kendini kurtar

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR vi
SUNUŞ ix
İÇİNDEKİLER xiv
TABLOLAR xvi
ŞEKİLLER .....
KISALTMALAR xvii

GİRİŞ 1 1

I. BÖLÜM 16
1.1. ŞİDDETİN TANIMI VE TÜRLERİ 16
1.1.1. Kadına Yönelik Siddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Uluslararası Sözleşmeler 20
1.1.2. Amerikan Devletleri Örgütü Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesi Sözleşmesi 21
1.1.3. Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi, 2011) 22

II. BÖLÜM 27
2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ 27
2.1.1. Erkeklik Kültürü ve Cinsiyet Rollerindeki Dönüşümler 27
2.1.2. Kadınlık ve Erkeklik 30
2.1.3. Din ve Kadın 33
2.1.4. Medyada Kadın 35
2.2. İKİNCİ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRİLMESİ 37

III. BÖLÜM 39
3.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEYİCİ ÇALIŞMALAR 39
3.1.1. Kadına Yönelik Şiddetin Tanımı 39
3.1.2. Aile İçi Şiddet, Kadına Şiddet ve Kolluk Kuvvetleri 40

3.1.3. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Kadına Yönelik Çalışmaları 44
3.1.4. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla 45
Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)
3.1.5. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Konun 46
3.1.6. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri 47
3.1.7. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 48
3.1.8. Aile İçi Şiddet, Kadına Şiddet ve Kolluk Kuvvetleri .....
3.1.9. İzmir Barosu Kadın Hakları Danışma ve Hukuk Araştırmaları Merkezi 58
3.1.10. İŞKUR'un Kadın İstihdamına Yönelik Çalışmaları 62
3.1.11. Karşıyaka Belediyesinin Kadın Çalışmaları 62
3.2. ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRİLMESİ 63

IV. BÖLÜM 67
4.1. ATÖLYE ÇALIŞMALARI 67
4.1.1. Eşitlik ve Özgürlük Atölyesi 67
4.1.2. Dil ve Toplumsal Cinsiyet 68
4.1.3. Kadına Yönelik Şiddette Kurumlar Arası İşbirliği 72
4.1.4. Şiddetin Faili Erkeklik 73
4.1.5. İstihdamda Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği 78

SONUÇ 81

EKLER 89
EK-1: Oturum Konuşmaları 91
EK-2: Çalıştay Resimleri 130

TABLOLAR

Tablo 1.1: 05-06 Kasım 2015 Tarihinde Yapılan "Kadına Yönelik Şiddet" Çalıştayının Oturum Başlıkları ve Katılımcılar 6
Tablo 1.2: 05-06 Kasım 2015 Tarihinde Yapılan "Kadına Yönelik Şiddet" Çalıştayının Atölye Başlıkları 8
Tablo 3.1: Türkiye Cinsel Şiddet Yaygınlığı 50
Tablo 3.2: Fiziksel Şiddet Yaygınlığının Yüzdesi 50
Tablo 3.3: Eğitim Düzeyine Göre Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet Yaygınlığı 51
Tablo 3.4: Medeni Durumuna Göre Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet Yaygınlığı 51
Tablo 3.5: Duygusal Şiddet/İstismar Yaygınlığı 52
Tablo 3.6: Erken Evlilik ve Şiddet 52
Tablo 3.7: Eşi veya Birlikte Olduğu Erkekler Dışındaki Kişilerden Fiziksel, Cinsel ve Duygusal Şiddet/İstismar Yaygınlığı 53
Tablo 3.8: Israrlı Takip Yaygınlığı 54
Tablo 3.9: Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet Sonucu Yaralanma 55
Tablo 3.10: Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet Sonucu Yaralanma Yüzdesi 55
Tablo 3.11: Şiddetin Kuşaklararası Aktarımı (Kadınlar) 56
Tablo 3.12: Şiddetin Kuşaklararası Aktarımı (Erkekler) 56
Tablo 3.13: Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet ve Hayata Son Vermeyi Düşünme/ Deneme 57
Tablo 3.14: Şiddet Sonucu Kurum/Kuruluşlara Başvurma 57

KISALTMALAR

bkz. : Bakınız
Çev. : Çeviri
No : Numara
s. : Sayfa
sa : Sayı
T.C. : Türkiye Cumhuriyeti
Vb. : Ve Benzerleri
G.İ.H. : Genel İdare Hizmetleri
EGİAD : Ege İş Kadınları Derneği
DEÜ : Dokuz Eylül Üniversitesi
EÜ : Ege Üniversitesi
ASBİM : Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü
BARO : İzmir Barosu
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
YÜ : Yaşar Üniversitesi
EBSO : Ege Bölgesi Sanayi Odası
İŞKUR : Türkiye İş Kurumu
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
AB : Avrupa Konseyi
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
BM : Birleşmiş Milletler
ŞÖNİM : Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
K.H.M. : Kadın Hakları Danışma ve Hukuk Araştırma Merkezi
ASPM : Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
RTÜK : Radyo Televizyon Üst Kurulu
STK : Sivil Toplum Kuruluşları

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddetin masaya yatırıldığı ve 05-06 Kasım 2015 tarihinde yapılan "Kadına Yönelik Şiddet" konulu kadın çalıştayımızın çalışmalarına Ocak 2015 tarihinde başlanılmış olup çalıştayımızın hazırlık çalışmaları yaklaşık bir yıl sürmüştür.

Proje ve ev sahibi olarak Karşıyaka Belediyemizin bu kapsamda yapmış olduğu çalışmaları ise şu şekilde özetleyebiliriz.

1. Öncelikle kurum içerisinde toplantılar yapılarak çalıştayda görev alacak kişiler ve birimler belirlendi. Bu kapsamda çalıştay hazırlık çalışmaları aşağıdaki kişi ve birimlerle yürütülmüştür;

a. Meclis Üyesi Aysel AKSOY
b. Meclis Üyesi Yaşar ÖZCAN
c. Strateji Geliştirme Müdürü Turan ATEŞ
d. Strateji Geliştirme Müdürlüğünün tüm personeli
e. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünden Oya ŞENGEZENER, Sera KÖROĞLU
f. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
g. Özel Kalem Müdürlüğü (Protokol)

2. Kadına yönelik şiddet konulu çalıştayımıza katkıda bulunabilecek kamu kurum ve kuruluşlar, üniversiteler ve STK'lar gibi paydaşlar tespit edilerek tek tek ziyaret edilmiştir. Ziyaret edilen kamu kurum kuruluşlar, üniversiteler ve STK'lar ise aşağıda sıralandığı gibidir;

a. Ege Üniversitesi
b. Dokuz Eylül Üniversitesi
c. Yaşar Üniversitesi
d. İzmir Kalkınma Ajansı
e. Ege İhracatçılar Birliği
f. İzmir Barosu

g. İzmir İl Emniyet Müdürlüğü
h. İl Jandarma Komutanlığı
i. İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
j. İŞKUR
k. TÜİK İzmir Bölge Müdürlüğü
l. Karşıyaka İl Müftülüğü
m. Ege Üniversitesi Kadın Çalışmaları Bölümü
n. Dokuz Eylül Üniversitesi Kadın Halkları ve Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi
o. Ege Bölgesi Sanayi Odası
p. Ege İş Kadınları Derneği (EGİKAD)
q. Karşıyaka Kent Konseyi Kadın Meclisi

3. Yukarıda sıralanan kurumlar tek tek ziyaret edilerek Kadın Çalıştayımız ile ilgili bilgiler verilmiş olup nasıl katkıda bulunabilecekleri sorulmuştur. Bütün kurumlar büyük bir ilgi ile bizleri karşılamış olup en az bir iki saat süren toplantılar yapılmıştır. Bununla birlikte yukarıda sayılan bütün kurumlar çalıştayımızın hazırlık çalışmalarının tamamında bizlere her türlü desteği vermiştir.

4. Paydaş kurumlarla yapılan görüşmelerden sonra resmi yazı ile paydaş kurumlardan çalıştayımız ile ilgili personel görevlendirmeleri istenilmiş olup bütün kurumlar en az bir veya iki kişi olmak üzere personel görevlendirmiştir.

5. Personel görevlendirmeleri ile birlikte Belediyemiz personeli hariç toplam otuz personel ile birlikte her biri en az üç saat süren oniki tane toplantı yapılmıştır. Toplamda elli saatin üzerinde toplantı gerçekleştirilmiştir.

6. Söz konusu toplantıların on tanesi belediyemizde yapılmış olup bir toplantı Mimarlar Odasında diğer bir toplantı ise Ege İş Kadınları Derneğinde yapılmıştır.

7. Yapılan toplantılarda çalıştay programı, oturumlar, atölyeler ve katılımcılar kurumların ortak kararları ile tek tek belirlenmiş ve doküman haline getirilmiştir.

8. Çalıştay programı iki gün olarak belirlenmiş olup birinci gün oturumlar, ikinci gün ise atölyeler ve ortak raporun okunması şeklinde planlanmıştır.

9. Birinci gün üç oturum belirlenmiş olup birinci oturumda; "Şiddetin Tanımı ve Türleri", ikinci oturumda; "Toplumsal Cinsiyet Rolleri" ve üçüncü oturumda ise; "Kadına Yönelik Şiddeti Önleyici Çalışmalar" konusu işlenmiştir.

Tablo: 1-1: 05-06 Kasım 2015 Tarihinde Yapılan "Kadına Yönelik Şiddet" Çalıştayının Oturum Başlıkları ve Katılımcılar

OTURUM SIRASI	OTURUM BAŞLIĞI	ALT BAŞLIKLAR	MODERATÖR	KONUŞMACILAR
1. OTURUM	ŞİDDETİN TANIMI VE TÜRLERİ	Şiddetin Tanımı ve Türleri Hukuki Boyutu Toplumsal Boyutu	Prof. Dr. Solmaz ZELYÜT Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı Başkanı	Prof. Dr. Serpil SALAÇİN İzmir Ekonomi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
				Avukat Nilgün ŞENTUNA
				Çiçek TAHAOĞLU Gazeteci - Yazar
				Avukat Hülya GÜLBAHAR
2. OTURUM	TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ	Erkeklik ve Kadınlık Algısı Medyada Kadın İslamda Kadın	Betül ELMASOĞLU EGİKAD Yönetim Kurulu Başkanı	Prof.Dr. Serpil SANCAR Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı
				Doç.Dr. Huriye TOKER Yaşar Üniversitesi İletişim Fakültesi
				Doç.Dr. Bekir ZAKİR ÇOBAN 9 Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü
				Ayçe DİKMEN Gazeteci-Yazar
3. OTURUM	KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEYİCİ ÇALIŞMALARI	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Çalışmaları İzmir Barosu Kadın Çalışmaları ASPİM Kadın Çalışmaları İl Emniyet Müdürlüğü Kadın Çalışmaları Karşıyaka Belediyesi Kadın Çalışmaları İŞKUR Kadın Çalışmaları	Turan ATEŞ Karşıyaka Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürü	Dr.Tuğba ADALI Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
				Avukat Aytül ARIKAN İzmir Barosu
				Ayşe ÇELİK ASPİM İl Müdür Yardımcısı
				Özgür Polat TERZİ İl Emniyet Müdürlüğü Cinayet Büro Polis Memuru
				Psikolojik Danışman Oya ŞENGEZENER Karşıyaka Belediyesi Sığınma Evi Yöneticisi
				Leyla YILDIZ İŞKUR İş ve Meslek Danışmanı

10. Çalıştayın ikinci gününde öğlenden önce beş atölye eş zamanlı olarak çalışma yapmıştır.

11. Birinci atölye "Özgürlük ve Eşitlik", ikinci atölye "Dil ve Toplumsal Cinsiyet", üçüncü atölye "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Kurumlar Arası İşbirliği", dördüncü atölye "Şiddetin Faili Erkeklik", beşinci ve son atölye ise İstihdamda Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği" konuları işlenmiştir.

12. Her atölyeye en az yirmi kişi katılmış olup aynı anda en az yüzelli kişi ile çalışma yapılmıştır.

13. Çalıştayın ikinci günü öğlenden sonra ise bütün çalışmaların raporu okunmuştur.

Tablo: 1-2: 5-6 Kasım 2015 Tarihinde Yapılan "Kadına Yönelik Şiddet" Çalıştayının Atölye Başlıkları

ATÖLYE SIRASI	ATÖLYE İSMİ	ATÖLYE YÖNETİCİSİ/ YÖNETİCİLERİ	ATÖLYE KATILIMCILARI
1. ATÖLYE	ÖZGÜRLÜK VE EŞİTLİK	Prof. Dr. Nilgün TOKER KILINÇ Ege Üniversitesi Felsefe Bölüm Başkanı	Prof. Dr. Solmaz ZELYÜT
			Prof. Dr. Neşe ÖZGEN
			Doç.Dr. Zerrin KURTOĞLU ŞAHİN
			Doç.Dr.Tijen Dündar SEZER
			Yrd.Doç.Dr. Münevver AKTAŞ
			Araştırma Görevlisi Karun ÇEKEM
			EGİKAD Denetim Kurulu Üyesi Mali Müşavir Mutlu PORTAKAL
			Av. Derya DURMAZ
			Av. Nilgün ŞENTUNA
			Av. Özlem DURAN
			Av. Meltem ALTINKAYA
			Av. Gülce MUTOĞLU
			EGİKAD Üyesi Av. Gülden SAYLAM
			EGİKAD Yönetim Kurulu Üyesi İş Kadını Mukaddes ERTUĞRUL

ATÖLYE SIRASI	ATÖLYE İSMİ	ATÖLYE YÖNETİCİSİ/ YÖNETİCİLERİ	ATÖLYE KATILIMCILARI
2. ATÖLYE	DİL VE TOPLUMSAL CİNSİYET	Yard.Doç.Dr.G.Songül ERCAN 9 Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dil Bilim Bölümü Öğretim Üyesi	Prof.Dr. Didem Müge SİYEZ
			Prof.Dr. Dilek DİRENÇ
			Prof.Dr. Nevin YILDIRIM KOYUNCU
			Prof.Dr. Lale KABADAYI
			Prof.Dr. Aksu BORA
			Doç. Dr. Şerife YALÇINKAYA
			Yard.Doç.Dr. Özlem BELKIS
			Yard.Doç.Dr. Çimen GÜNAY ERKOL
			Araştırma Görevlisi Dr. Emir ÖZEREN
			Av. Rahile HORZUM
			Av. Ebru PUĞ
			Av. Seda AYAZ
			EGİKAD Üyesi İş Kadını Pınar ÜNGÖR

ATÖLYE SIRASI	ATÖLYE İSMİ	ATÖLYE YÖNETİCİSİ/ YÖNETİCİLERİ	ATÖLYE KATILIMCILARI
3. ATÖLYE	KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI KURUMLAR ARASI İŞBİRLİĞİ	Nazik IŞIK Eşit Yaşam Derneği Başkanı	Doç.Dr. Huriye TOKER
			Psikolog Gülhan AYAZ
			Sosyolog Sera KÖROĞLU
			Sosyolog Demet MAVİBULUT
			Sosyolog Hatice USLU
			İnşaat Mühendisi Duha BARAN
			Av. Sevgi BİNBİR
			Av. Hülya GÜLTEKİN
			EGİKAD Üyesi Av. Elif YILDIZ
			Proje Uzmanı Eylem BAŞAR KAPLAN
			Özlem ÇALIŞKAN
			Fırat GÜL

ATÖLYE SIRASI	ATÖLYE İSMİ	ATÖLYE YÖNETİCİSİ/ YÖNETİCİLERİ	ATÖLYE KATILIMCILARI
4. ATÖLYE	ŞİDDETİN FAİLİ ERKEKLİK	Yard.Doç.Dr. Özlem DUVA Dokuz Eylül Üniversitesi Felsefe Bölümü Öğretim Üyesi	Doç.Dr. Aylin NAZLI
			Yard. Doç. Dr. Murat GÖÇ
			Araştırma Görevlisi Naz HIDIR
			Araştırma Görevlisi Atilla BARUTÇU
			Av. Gül KADI
			Av. Nuriye KADAN
			Av. Aytül ARIKAN
			Av. Devrim CENGİZ
			EGİKAD Başkan Yardımcısı Pınar KILIÇ
			EGİKAD Yönetim Kurulu Üyesi Fulya ŞEN
			Siyah Pembe Üçgen Derneği Üyesi Erdem GÜRSU

ATÖLYE SIRASI	ATÖLYE İSMİ	ATÖLYE YÖNETİCİSİ/ YÖNETİCİLERİ	ATÖLYE KATILIMCILARI
5. ATÖLYE	İSTİHDAMDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ	Prof.Dr. Jülide KESKEN Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı	Yard.Doç.Dr. Gülgün MEŞE
			Yard.Doç.Dr.Nazlı Ayşe AYYILDIZ ÜNLÜ
			Araştırma Görevlisi Dr. Burcu ŞENTÜRK
			Araştırma Görevlisi Ayşe KARAÇİZMELİ GÜZELLER
			İngilizce Öğretmeni Burcu CENGİZ BAŞKONAK
			Sosyolog Güvenç KÜÇÜKTOK
			Av. Sibel BOLEVİN
			Av. Tuğçe DENİZER
			Av. Funda KANATLI
			Av. Birgül DEĞİRMENCİ
			EGİKAD Yönetim Kurulu Başkanı Betül ELMASOĞLU
			EGİKAD Yönetim Kurulu Üyesi İş Kadını Nazan AÇIKSÖZ
			EGİKAD Üyesi Özge KAÇAR
			İş ve Meslek Danışmanı Leyla YILDIZ

14. Çalıştay boyunca tamamı kendi personelimizden olmak üzere elli kişiye yakın personel görev almıştır. Çalıştaya İzmir'deki bütün kamu kurum ve kuruluşlar, üniversiteler ve STK'lar davet edilmiş olup yüzlerce kişi çalıştayımıza katılmıştır.

15. Çalıştayımızın yapıldığı gün oturum ve atölyelerde Belediyemiz personeli haricinde yirmisekizi Profesör ve Doç.Dr. olmak üzere toplam yüz kişi görev almıştır. Bu kişiler bizzat oturumlara ve atölyelere katılmış olup sonuç raporunun oluşturulmasını sağlamıştır.

16. 05-06 Kasım 2015 tarihinde yapılmış olan Çalıştayımız ile ilgili bugüne kadar birçok basın haberi çıkmış olup çalıştayımız ile ilgili haberler yerel ve ulusal olmak üzere 15 değişik basın grubunda yer almıştır.

17. 05-06 Kasım 2015 tarihinde yapılan "Kadına Yönelik Şiddet" çalıştayının sonucunda oluşturulan raporlar ve sonuçlar bundan sonraki bölümler de yer verilmiş olup. Oturumlardan ve atölyelerden elde edilen sonuçlar net olarak açıklanmıştır.

KARŞIYAKA BELEDİYESİ VE EGİKAD'DAN İŞBİRLİĞİ

Kadına destek çalıştayı

Ayşe Dikmen

"Kadın Çalıştayı" adlı proje nasıl ortaya çıktı? Nasıl oluştu?

HÜSEYİN MUTLU AKPINAR: Biz Karşıyaka Belediyesi olarak kadın dostu bir belediyeyiz. Yaptığımız çalışmalar kadının toplumda daha iyi yer alabilmesi için, hem sosyal yaşamda hem iş yaşamında hem ev ekonomisine katkıda bulunması için... Kadını bir cinsiyet ayrımı olarak değil insan olarak görüyoruz. Betül Elmasoğlu, derneği ile birlikte etkin çalışmaları olan bir sivil toplum kuruluşunun başkanı ve onları. Kendisi bu konuda bize uyumlu şekilde, bu çalışmaları da içerisine katarak farklılık yaratacağımızı, birlikte iyi bir Çalıştay düzenleyebileceğimizi söyledi ve işbirliği içerisine girdik. Ve çalışma arkadaşlarımız ile birlikte yaklaşık 7 veya 8 aydan bu yana çok yoğun bir temposda çalıştık.

BETÜL ELMASOĞLU: Biz EGİKAD olarak Başkan Hüseyin Mutlu Akpınar'ın kadınlar için çalışmaya, projelere olan duyarlılığını biliyorduk... Şiddet özellikle son 7 yılda aşırı şekilde tırmanmış durumda. Biz de bilinçlendirilen toplumun, farkındalık yaratılan toplum olmak istiyoruz. Baş kanımızla ziyaretimiz sırasında Çalıştay konusunu açtık. Çok ilgilendi. Özellikle Turan Ateş başkanlığındaki Proje Geliştirme Ekibi de destek verdi. Bu bizi çok mutlu etti. Çünkü, sivil toplum kuruluşları birçok proje yapmak istiyor, ama maddi açıdan güçlü yetmiyor ve yanık kı... Bu yüzden belediyenin de olması bize büyük güç katar. Üniversitelerin de bu gençlerin içinde yer alması önemliydi. Bu bağlamda projemize birçok üniversite aynı zamanda aslîyer de destek verdi. 100'e yakın profesör ve doçent 2 gün boyunca Çalıştay'da görev alacak. Bu durum tabii ki, bizim açımızdan büyük bir rahatlama sağlayacağımız için de büyük bir motivasyon nedeni oldu.

Çalıştay'a oluşturulurken nelere dikkat ettiniz? Kadına şiddet tanımlarken hep söylenen belirgin bir şey. Fakat biraz açmak gerekirse nelere değinilecek?

HÜSEYİN MUTLU AKPINAR: 1930'lu yıllarda kadına seçme ve seçilme hakkı tanınan bir ülkeyiz. Diğer ülkelerin çok daha önce sahip olduğu Mustafa Kemal Atatürk, Türk kadınını doğrudan doğruya değil sanatta, iş yaşamına, siyasete, sosyal yaşamın her alanına dahil olduğunu gören bir önderdi. Günümüzde bunları tartışmamamız gerekir. Bu kadar eski bir tarihe sahip olan Kadın Hakları bugün ne yazık ki, yeniden konuşulmaya başlandı. Töre cinayetleri, kadına şiddet, ikinci sınıf bir yurttaş olarak görülmesi bunlar gerçekten iç acıtıyor. Biz de burada bir farkındalık yaratmak hem de bilim insanlarıyla bunun üstesinden nasıl gelebileceğimizi bulabilme adına düşündük ve bu Çalıştay'ı yaptık. Tabii, bir bunun sonuç raporunu toplumun her kesimiyle paylaşarak bu Çalıştay'ı tamamlayacağız. Türk kadını cevlik ile 1990'lı yıllardan sonra ve 2000'li yıllardan sonra iyice perişanız hale geldi. Biz cinsel obje olarak görülüyor. Yani kadın doğurganlığı ile ön plana çıkıyor. Ben kadının olduğu yerde barışın olduğuna inanıyorum. Aklın ve zekanın ürünüdür Türk kadını. Ve bugün ne yazık ki, cevlikle de genç kuşaklarımıza bir rol biçiliyor değil, evin içerisinde. Bugün bunun sorumluları çeken, yaşayan kadındır. Evin içerisinde de sokakta da. O açıdan bir kadının örgütleyiciliğine değil, iş yaşamında, sosyal yaşamında, siyaset yaşamında eşit hakları olduğunu bir kez daha hatırlatmak istiyoruz. Bu Çalıştay'da aslında biz niye önemsedik biçim önemsedik. Çünkü son yıllarda sanki kadınımız kadetine boyun eğmeye sarı bir duruma geldi. Kadınlar sokakta haklarını arıyor. Evet, belli bir kadın kitlesi bunu değiştirmek için ayrıca, ama çoğunluğa rehberlik ediyor bu kitle sadece. Ama geri kalan, evde oturan kısmı ise "ne yapayım kaderim bu" diyor. Bu durumu rızı olmuş bir kadın kitlesi var ve bu yeniden bunun böyle olmadığını göstermek lazım. Türk kadının her şeyi başarabileceğini göstermek lazım. Sayın seçtiğlerin dilime dikkat etmesi gerekir. Kadının doğurganlığı önemlidir. Ama bu onun eve hapsolmasını gerektirmiyor.

BETÜL ELMASOĞLU: Biz de ayrımdan yana değiliz, ama gözümüzde pozitif ayrımcılık uygulamak gerekir iş kadın lazım... Çünkü, gerçekten dediğimiz gibi toplumda geleneksel yapıdan, ataerkil yapıdan geldiğimizden dolayı erkek daha egemen durumda. Eğitim önce ailelerden başlıyor ve bazı ailelerde farklı görüşlerde büyütülüyor çocuklar. Kız çocuğu her şeyden mahrum bırakılıyor, örnekler örneğe veriliyor. Eğitim konusunda. Maddi imkânsızlıklar olduğu zaman önce diyorlar ki, erkek çocuk okusun. Mal paylaşımında, mal erkek çocuğun üstüne olsun deniliyor. Aman o sorunlarımı devam ettiricek gibi gibi... Kafa yapımızın değişmesi gerekiyor. Onun için her yerde kadına destek olup on plana çıkarmamız gerekiyor. Bu nedenle bu Çalıştay'a erkeklerin daha çok katılımını sağlamamız gerekiyor. 2 günlük Çalıştay'ın sonunda da sonuç bildirgesinin yayınlanacak olmanın yol göstericisi olacak. Aynı zamanda da Başkanımız bunları bir kitapçık haline getirtecek. Kadınlara yol gösterici bir harita olması açısından bu projenin de derlenmesi toplanması çok önemli olacak diye düşünüyorum.

HÜSEYİN MUTLU AKPINAR: Mer Bayrak Belediye uygulaması ile İzmir'de öncülük yapıyoruz. Yakın zamanda da yaptığımız çalışmaları çerçevesinde zaten bayrağımızı belediyemizin Kemalalemde kullanacağız. Mahalle merkezlerimizde kadınlarımızın eğitimlerini sağlıyoruz, el işi, resim gibi yeteneklerini ortaya koyarak çalışmalar sürdürüyorlar. Özellikle işsizliğin bu kadar yüksek olduğu bir süre içerisinde kadınımızın ev ekonomisine katkıda bulunması için kadın kooperatiflerini kurduk. Türkiye'nin en büyük kadın kooperatifçiliğinden biri, yaklaşık 1000 kadınımız kooperatif çerçevesinde çalışıyor.

Star Ege
Haftalık/Gazete eki
İzmir
Tarih :21.06.2
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :28.875

Kadına Şiddet Çalıştayı İzmir'de düzenlenecek

KADINA şiddetin devam ettiği Türkiye'de bu konuya dikkat çekmek ve yetkililerin etkin tedbirleri almasını sağlamak için İzmir'de 'Kadına Şiddet Çalıştayı' düzenlenecek. Çalıştay, Karşıyaka Belediyesi, Ege İş Kadınları Derneği (EGİKAD) Ege ve Dokuz Eylül Üniversiteleri ile İzmir Barosu öncülüğünde kasım ayında gerçekleştirilecek. »5'TE

Hürriyet Ege
Günlük/Gazete eki
İzmir
Tarih :20.06.2015
Sayfa No:9
StxCm :0
R.E(TL) :2.976

KADINA ŞİDDET MASAYA YATIRILACAK

TÜRKİYE'de son yıllarda artan kadına şiddet olaylarının ardından, uygulanan şiddetin nedenleri ve çözüm yollarının aranması için hareket geçen Karşıyaka Belediyesi, cinsiyete kadın ve çocuklara yönelik sosyal faaliyetleriyle dikkat çeken EGİKAD ile birlikte yürüteceği Kadına Şiddet Çalıştayı'na hazırlanıyor. Karşıyaka Belediyesi'nden aldığımız bilgiye göre, çalıştay düzenlenmesi ve iki gün sürecek olan çalıştayın, kadına uygulanan şiddet temasıyla yapılacağını anlatan Elmasoğlu, "Şiddetin Tanımı ve Türleri, Toplumsal Cinsiyet Rolleri ve Kadına Yönelik Şiddetli Ölüm'yi Çalışmaları başlıklarında uzman akademisyen ve uzmanların çözüm yollarını tartışacağı atölye çalışmaları düzenlenmeyi düşünüyoruz. Çalışmaların ardından sonuçlar birleştirilerek sonuç raporu okunacak" dedi. Destek olacak kuruluşlara gelen çalışma teklifleri üzerine her zaman destek olmaya çalıştıklarını dile getiren Elmasoğlu, kadınların toplumdaki hak ettiği yerini bulabilmesi için bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra ellerini taşın altına koymaya devam edeceklerini söyledi. ■ İZMİR DHA

KİMLER KATILDI

■ Karşıyaka Belediyesi'nde düzenlenen toplantıda Karşıyaka Belediyesi Tasarım Atölyesi'nden Engin Ağır, Sosyal Yardım İşleri'nden Sera Karoğlu, Kadın Sığınma Evi Yöneticisi Oya Şengezer, Ege Üniversitesi Kadın Çalışmaları'ndan Naz Hatır, Dokuz Eylül Üniversitesi Kadın Hakları ve Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nden Songül Ercan, İzmir Barosu Kadın Hakları Komisyonu'ndan Ebru Poğ ile Gül Kadı, TÜİK İzmir Bölge Müdürlüğü'nden Gaye Kremet Akcasoy, EGİKAD üyesi avukat Elif Yıldız yer aldı.

Sabah Ege
Günlük/Gazete eki
İzmir
Tarih :20.06.2015
Sayfa No:5
StxCm :0
R.E(TL) :1.231

İzmir'de kadına şiddet çalıştayı

İZMİR'DE Kadına Şiddet Çalıştayı düzenlenecek. Karşıyaka Belediyesi, Ege İş Kadınları Derneği (EGİKAD) Ege ve Dokuz Eylül Üniversiteleri ile İzmir Barosu öncülüğünde kasım ayında gerçekleştirilecek olan çalıştayın hazırlıkları devam ediyor. EGİKAD Yönetim Kurulu Başkanı Betül Elmasoğlu, kadınların toplumda hak ettiği yeri bulabilmesi için bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra ellerini taşın altına koymayı sürdüreceklerini, projeyi üniversiteler ve baro ile birlikte yürüttüklerini söyledi.

Milliyet Ege
Günlük/Gazete eki
İzmir
Tarih :20.0
Sayfa No:1-1
StxCm :0
R.E(TL) :18.9

ÇALIŞTAYDA ŞİDDETE DİKKAT ÇEKECEKLER

İzmir'de, kadına yönelik şiddete dikkat çekmek ve etkin önlemler alınmasını sağlamak için 'Kadına Şiddet Çalıştayı' düzenlenecek. Karşıyaka Belediyesi, Ege İş Kadınları Derneği (EGİKAD), Ege ve Dokuz Eylül Üniversiteleri ile İzmir Barosu öncülüğünde Kasım ayında düzenlenecek olan çalıştayın hazırlık çalışmalarına, Karşıyaka Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürü Turan Ateş başkanlığında düzenlenen üçüncü toplantıyla devam edildi.

EGİKAD Yönetim Kurulu Başkanı Betül Elmasoğlu, projenin sağlam temeller üzerinde yürüyebilmesi için üniversiteler başta olmak üzere TÜİK ve İzmir Barosu'nun uzmanları dahil ettiklerini söyledi. Elmasoğlu, "Çalışmaların ardından sonuçlar birleştirilerek rapor okunacak" dedi. ■ İZMİR DHA

Medya Takip Merkezi
Habertürk Egeli Günlük/Gazete eki İzmir
Tarih :20.06.2015
Sayfa No:1-1
StxCm :0
R.E(TL) :1.474.734

Kadın cinayetlerine sessiz oturma eylemi

Denizli'nin Gazi Bulvarı Candoğan Parkı'nda bir araya gelen kadınlar, sırtlarındaki dövizlerle 20 dakika sessiz oturma eylemi yaptı

Denizli'de bir grup kadın, Muğla'da Cansu Kaya'nın öldürülmesinin ardından kadın cinayetlerini protesto etti.

Yaklaşık 20 dakika oturma eylemi yapan grup, çeşitli dövizlerle tepkilerini dile getirdi. Gazi Bulvarı Candoğan Parkı önünde bir araya gelen, ellerinde ve sırtlarında kadın cinayetlerine dikkat çeken dövizler taşıyan bir grup kadın, 20 dakika boyunca sessiz oturma eylemi yaptı. Son olarak Muğla'da Cansu Kaya'nın öldürülmesine tepki gösteren kadınlar, 'Erkek adalete sırtımızı dönüyoruz', 'Kadın cinayetlerine sırtımızı dönüyoruz', 'Kadın cinayetlerine dur de', 'Siz indirdikçe, biz öldüyoruz' ve 'Kocam tarafından dövüldüm, vuruldum, öldürüldüm' yazılı çeşitli dövizler taşıdı. Sessizce oturma eylemi gerçekleştiren kadınlar ardından dağıldı.

Şiddetin nedeni araştırılacak

Türkiye'de artan kadına şiddet olaylarının ardından, uygulanan şiddetin nedenlerini ve çözüm yollarını aranması için harekete geçen Karşıyaka Belediyesi, Ege İş Kadınları Derneği (EGİKAD) ile yürütüceği Kadına Şiddet Çalıştayı'nda sona geldi. EGİKAD Yönetim Kurulu Başkanı Betül Elmasoğlu, projenin sağlam temeller üzerinde yürüyebilmesi için üniversiteler başta olmak üzere TÜİK ve İzmir Barosu'ndan uzmanları dahil ettiklerini söyledi.

Medya Takip Merkezi
Yenigün (İzmir) Günlük/Gazete İzmir
Tarih :20.06.2015
Sayfa No:10
StxCm :0
R.E(TL) :531

Kadına Şiddet Çalıştayı'nda sona adım adım yaklaşılıyor

Kadına şiddetin devam ettiği Türkiye'de bu konuya dikkat çekmek ve yetkililerin etkin tedbirleri almasını sağlamak için İzmir'de 'Kadına Şiddet Çalıştayı' düzenlenecek. Karşıyaka Belediyesi, Ege İş Kadınları Derneği (EGİKAD), Ege ve Dokuz Eylül Üniversiteleri ile İzmir Barosu öncülüğünde Kasım ayında gerçekleştirilecek olan Kadına Şiddet Çalıştayı'nın hazırlık çalışmalarına Karşıyaka Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürü Turan Ateş başkanlığında düzenlenen üçüncü toplantıyla devam edildi.

Türkiye'de son yıllarda artan kadına şiddet olaylarının ardından, uygulanan şiddetin nedenlerini ve çözüm yollarının aranması için harekete geçen Karşıyaka Belediyesi, özellikle kadın ve çocuklara yönelik sosyal faaliyetleriyle gündeme belirleyen EGİKAD ile birlikte yürütüceği Kadına Şiddet Çalıştayı'na hazırlanıyor.

Uzmanlarla çalışılıyor

Karşıyaka Belediyesi'nden adıkları birlikte çalışma ilişkisini olumlu karşıladıklarını ve hemen hazırlıklara başladıklarını belirten EGİKAD Yönetim Kurulu Başkanı Betül Elmasoğlu, projenin sağlam temeller üzerinde yürüyebilmesi için üniversiteler başta olmak üzere TÜİK ve İzmir Barosu'ndan uzmanları dahil ettiklerini söyledi.

İzmir Minaretler Oskar'nda düzenlenecek ve iki yılı sürecek olan çalıştayın, kadına uygulanan şiddet temasıyla yapılacağını anlatan Elmasoğlu, "Şiddetin Tanımı ve Türleri, Toplumsal Cinsiyet Rolleri ve Kadına Yönelik Şiddeti Önleyici Çalışmaları başlıklarında üç oturum ve uzmanların çözüm yollarını üreteceği atölye çalışmaları düzenlemeyi düşünüyoruz. Çalışmaların ardından sonuçlar birleştirilerek sonuç raporu okunacak" dedi.Dernek olarak kentlilerine gelen çalışma tekliflerine her zaman destek olmaya çalıştıklarını dile getiren Elmasoğlu, kadınların toplumdaki hak ettiği yerini bulabilmesi için bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra ellerini taşın altına koymaya devam edeceklerini söyledi.

Toplantıya kimler katıldı?

Karşıyaka Belediyesi'nde düzenlenen toplantıda Karşıyaka Belediyesi Tasarım Atölyesi'nden Engin Ağır, Sosyal Yardım İşleri'nden Sera Köroğlu, Kadın Sığınma Evi Yöneticisi Oya Şengezer, Ege Üniversitesi Kadın Çalışmaları'ndan Naz Hıdır, Dokuz Eylül Üniversitesi Kadın Hakları ve Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nden Songül Ercan, İzmir Barosu Kadın Hakları Komisyonu'ndan Ebru Puğ ile Gül Kadı, TÜİK İzmir Bölge Müdürlüğü'nden Gaye Kısmet Akcasoy, EGİKAD üyesi avukat Elif Yıldız yer aldı.

■ Zeynep TANYERİ

Medya Takip Merkezi
İzmir 9 Eylül Gazetesi Günlük/Gazete İzmir
Tarih :20.06.2015
Sayfa No:5
StxCm :0
R.E(TL) :328

Kadına şiddetin nedenleri araştırılacak

KADINA şiddetin devam ettiği Türkiye'de bu konuya dikkat çekmek ve yetkililerin etkin tedbirleri almasını sağlamak için İzmir'de Kadına Şiddet Çalıştayı düzenlenecek. Karşıyaka Belediyesi, Ege İş Kadınları Derneği (EGİKAD) Ege ve Dokuz Eylül Üniversiteleri ile İzmir Barosu öncülüğünde kasım ayında gerçekleştirilecek olan Kadına Şiddet Çalıştayı'nın hazırlık çalışmalarına Karşıyaka Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürü Turan Ateş başkanlığında düzenlenen üçüncü toplantıyla devam edildi.

EGİKAD Yönetim Kurulu Başkanı Betül Elmasoğlu, projenin sağlam temeller üzerinde yürüyebilmesi için üniversiteler başta olmak üzere TÜİK ve İzmir Barosu'ndan uzmanları dahil ettiklerini söyledi. Karşıyaka Belediyesi'nde düzenlenen toplantıda Karşıyaka Belediyesi Tasarım Atölyesi'nden Engin Ağır, Sosyal Yardım İşleri'nden Sera Köroğlu, Kadın Sığınma Evi Yöneticisi Oya Şengezer, Ege Üniversitesi Kadın Çalışmaları'ndan Naz Hıdır, Dokuz Eylül Üniversitesi Kadın Hakları ve Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nden Songül Ercan, İzmir Barosu Kadın Hakları Komisyonu'ndan Ebru Puğ ile Gül Kadı, TÜİK İzmir Bölge Müdürlüğü'nden Gaye Kısmet Akcasoy, EGİKAD üyesi avukat Elif Yıldız yer aldı.

Kendini kurtar
Kendini kurtar
Kendini kurtar

I. BÖLÜM

1.1. ŞİDDETİN TANIMI VE TÜRLERİ

Kadına Yönelik Şiddet Çalıştayı'nın ilk gününde üzerinde durulan öncelikli konular, şiddetin ve şiddet türlerinin tanımına yöneliktir.

Konuya giriş niteliğinde olması için, şiddetin tanımıyla başlamak yerinde olur. Şiddet, güç ve baskı uygulayarak insanın bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel ya da toplu tutum ve davranışlarla, o kişinin yapmayı istediği bir tutum ve davranışı engelleme, ya da yapmak istemediği bir tutum ve davranışa zorlamadır. Şiddetin kaynağını oluşturan unsurlar ise; fiziksel güç, maddi güç, statü, nüfuz ve cinsiyettir. Şiddetin kaynağı olan güç sahibini tehdit edecek unsurlar bulunmaktadır. Bunlar; gücün zayıflama riskinin varlığı, gücünü kaybetme korkusu, elindeki gücün tek sahibi olmadığını anlaması, elindeki gücü çok önemsemesi ve bu gücü pek de hak etmediğini düşünmesi olarak sıralanabilir. Bu tehditlerin varlığı durumunda ise güç sahibi; gücün önemini vurgulamak, abartmak, öne çıkarmak, elindeki gücün zayıflamasına engel olmak için yeni yollar aramak gibi yollara başvurmaktadır. Bu noktada şiddet ve güç ilişkisi; gücü elinde bulunduran birey ve toplulukların, ellerindeki gücün sürekliliği için zor kullanmaları olarak ortaya çıkmaktadır. Şiddet, kadın erkek eşitsizliğinin korunmasında bir araç olarak kullanılmaktadır ve ataerkil toplumun bir silahı olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitsizliği; kadınlara uygulanan en yaygın şiddettir ve kadınların insan haklarının ihlalidir.

Birleşmiş Milletler'in 1993 yılında yayınladığı Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi'ne göre; kadına yönelik şiddet "ister kamusal, isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ızdırap veren veya verebilecek olan, cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" olarak tanımlanmıştır. Ek olarak "Kadına uygulanan şiddet; cinsiyet ayrımcılığından ve kadın erkek eşitsizliğinden kaynaklanan bir hak ihlali suçudur. (EC, CDEG 2000) Tüm toplumlarda kadınlar salt cinsiyetleri nedeniyle özel ve kamusal alanda yaygın şekilde fiziksel, psikolojik, ekonomik ve diğer türde şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu durum toplumsal ve kültürel değerlerle meşrulaştırılmakta, hoş görülmekte veyahut göz ardı edilmektedir. Kadına yönelik şiddet konusunun gerek kuramsal alanda gerek kadın hareketinde 200-300 yılı aşkın mücadelenin olmasına karşın kadınların insan hakları ihlallerinin kavramsallaştırılması ve kadınlara yönelik şiddetin "insan hakları ihlali" olarak algılanması konusunda yetersiz ve isteksiz kalınmıştır. Kadına yönelik şiddetin insan hakları ihlali olarak değerlendirilmesi hala sürdürülen

mücadelenin odağındadır. Bu konuya ilişkin çatışan görüşler bugün de varlığını devam ettirmektedir.

Türkiye, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni, konseydeki ülkeler arasında, parlamentosunda ilk onaylayan ülke olmuştur. TBMM Genel Kurulu, Kanun Tasarısını 24 Kasım 2011'de kabul ederek, yasallaştırmıştır. Tasarı, 1 çekimser oya karşın 246 oyla kabul edilmiştir.

Kadına yönelik şiddet; erkekler ve kadınlar arasındaki eşit olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir tezahürüdür. Bu güç ilişkisi erkekler tarafından kadınlar üzerinde tahakküm kurulmasına ve kadınlara yönelik ayrımcılık yapılmasına yol açar. Bu ayrımcılık kadınların ilerlemelerinin önünde bir engel teşkil etmektedir. Kadına yönelik şiddetin yapısal özelliği toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayanmış olmasıdır. Kadınlar; erkeklere nazaran daha ast bir konuma zorlanmaktadır. Kadınlar aile içi şiddet, cinsel taciz, ırza geçme, zorla evlendirme, kadın sünneti, sözde namus adına işlenen suçlarla ciddi bir insan hakları ihlaline uğramaktadır. Kadın ve erkek arasında eşitliğin sağlanması yönünde büyük engel oluşturan ciddi şiddet türlerine sıklıkla maruz kalmaktadırlar. Kadına yönelik şiddet kadın erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkisinin hem sonucu hem nedenidir.

Kadına yönelik şiddet, kamusal ve özel alanda kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik acı ve ızdırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı her türlü eylemdir. Ayrıca bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir. Şiddet, kadına yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır.

Aile içi şiddeti tanımlayacak olursak; mağdurun faille aynı haneyi paylaşıp paylaşmaması önemli olmaksızın, aile veya hanede eski veya şimdiki eşler ya da partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddettir.

Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkilidir. Toplumsal cinsiyet, toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen ve sosyal bir şekilde kurgulanan rol, davranış ve eylemler anlamına gelir.

Cinsiyete dayalı şiddet, kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan bir şiddet türüdür. Mağdur, bu noktada şiddete uğrayan gerçek kişi olarak tanımlanır.

Kadına yönelik şiddet türleri olarak; kadının psiko-sosyal ve özerk benlik gelişiminin engellenmesi, emeğinin sömürülmesi ya da değersizleştirilmesi, savaşlarda kadın bedeninin silah olarak kullanılması, kadın bedeninin metalaştırılması ve kadın köleliği, kadının çocuk yaşta ve zorla evlendirilmesi

sıralanabilir. Belirtilen şiddet türleri, kurumlara bildirilen ya da mağdur sayıları nicel olarak açıklanan veya açığa çıkan vakalar olsa da, kamuoyuna yansıtılmayan ve çoğu aile içinde kalan türde şiddetler de yadsınamayacak kadar fazladır.

Kadına yönelik şiddetin türlerinde, şiddetin şekli ve gerçekleştiği alan, mağdur üzerinde yarattığı etki ve kadının yaşam döngüsündeki yeri iç içedir.

Ülkeler genelinde kadına yönelik şiddeti algılama ve odaklamada sorunlu duruşlar bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri yalnızca suçlu veya suçlulara ceza verilmesi ve sadece mağdurun görülen ciddi sağlık sorunlarına odaklanılmasıdır.

Şiddet; fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik olarak kategorilendirilebilir. İtme, tartaklama, saç çekme, tokat atma, yumrukla veya bir cisimle vurma, tekmeleme, sürükleme, boğazını sıkma, kesici, delici aletlerle yaralama, kadın sünneti, intihara zorlama ve öldürme fiziksel şiddet örneklerindendir.

Kadına yönelik ağır şiddet türlerinden bir diğeri de cinsel şiddettir. Birçok örneği vardır: Kadın cinsiyetinin aşağılanması, cinsel taciz, bedenin kontrol edilmesi, bekaret kontrolü, çocuk yaşta evlendirme, ensest, cinsel olarak aşağılayıcı eylemlere zorlama, cinsel saldırı, kadının istemediği ilişki biçimlerine zorlanması, cinsel ilişkinin üçüncü kişilere seyrettirilmesi, üçüncü kişilerle cinsel ilişkiye zorlama.

Duygusal şiddet; psikolojik şiddet olarak da adlandırılmaktadır. Kadını kendi gözünde değersizleştirme, isim takma, hakaret, küfür, başkalarının yanında aşağılama, korkutma, tehdit etme, kontrol etme, çaresizlik duygusu yaratılması olarak gösterilebilir.

Ataerkil toplumlarda haneye giren gelir ortak bütçe gibi algılanmaktadır. Ekonomik şiddet, diğer şiddet türleri kadar gözle görülür olmadığı için bazı kesimler tarafından şiddet olarak algılanmasa ve tespiti zor olsa da en az diğerleri kadar önem arz eder. Kadın emeğinin sömürülmesi, ücretsiz aile işçiliği, kadının çalışmasına engel olma ya da işten ayrılmasına neden olma, kadının gelirini elinden alma ve ev harcamaları için para vermeme gibi pek çok örnek mevcuttur.

Şiddetin farklı bir boyutu da ısrarlı takiptir. Kişinin kendi güvenliğinden korku duymasına neden olacak şekilde ev, okul, sosyal yaşam ve çalışma ortamlarında tanınan ya da tanınmayan kişiler tarafından tekrar eden, kasıtlı ve tehditkar davranışların tümü ısrarlı takip olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye'de 2014 yılında yapılan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırma Sonuçları'na göre; eşi ya

da birlikte olduğu erkekler tarafından yaşamının herhangi bir döneminde kadınların %36'sı fiziksel şiddete uğramış ve %26'sı uğradığı fiziksel şiddet sonucu yaralanmıştır. Duygusal şiddet oranı ise %44'tür. Cinsel şiddet tek başına %12, fiziksel veya cinsel şiddet birlikte %38 oranındadır. Kadınların %44'ü de yaşadıkları bu şiddeti kimseye anlatmadıklarını belirtmiştir.

Kadına yönelik şiddetin günlük hayattaki tezahürlerinden örnekler: "Beni evden dışarı salmaz, çünkü; beni çok sever, kıskanır." "Bazen üzerime kapıyı kilitler, çünkü; beni çok sever, kıskanır." "Ondan izinsiz bakkala bile gitmem. Çünkü, beni çok sever, kıskanır." "Tüm maaşımı onun hesabına yatırırız. Evlendiğimizden beri bu böyle. Evin her türlü para işleri ile o ilgilenir. Bazen acil çocuklara gerekiyor, ben de mutfak masrafından harcıyorum. O zaman, tabii o da kızıyor. Ondan çıktı kavga, biraz da alkollü geldi, büyük oğlan olmasa bir de katilim olacaktı yazık." (Av tüfeği ile bacağından vurulan kadın) "Son zamanlarda çok kilo aldım o da başka kadınlara gidiyor, ne yapsın." "Bir oğlan doğuramadım, o da ne yapsın gitti o kızla evlendi, kız da bunun sinirliliğine nedense katlanamadı bıraktı, şimdi bu çocuğa benimkilerle birlikte ben bakıyorum." (Lise mezunu devlet memuru kadın, çene kemiği kırık) "Bu son çocuğu hiç istememiştim, durumumuz iyi değil de. Ama çok istedi ne yapayım. Hamileyim diye doktor ilişkide dikkatli olun dedi, bu onu çok geriyor, sinirlenince yaptı yoksa böyle biri değildir." (Dayak sonunda karaciğeri yırtılan kadın) "Annemlere sık gitmemi istemez. Gururlu bir erkektir. Arkadaşlarımı pek beğenmez, ben de onun arkadaşlarını pek bilmem. Kendisi onlarla dışarıda buluşur." "Kadınlık vazifemi onun istediği gibi yapamayınca beni biraz tartaklar. Bu kadar zarar vermek istemedi. Aslında beni sever. Ama çok sinirlidir." (Sırtında ütü yanığı izleri olan, iki kaburgasında taze kırıkları olan kadın)

1.1.1. Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Uluslararası Sözleşmeler

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ile ilgili, kadın haklarının uluslararası düzeyde ele alınması ve korunması amacıyla birtakım politikalar geliştirilip sözleşmeler oluşturulmuştur. Günlük hayata uygulanışı ve kadın erkek eşitliği bakımından tartışmalar hali hazırda devam etse de bu sözleşmelerin şiddet ve kadın hakları ile ilgili neler içerdiğine değinmek faydalı olacaktır.

Tarihsel süreçte bakıldığında kadın hakları ile ilgili protokol, bildirge ve sözleşmeler bulunmaktadır:

a. CEDAW ve İhtiyari Protokol

b. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Sözleşme'ye Ek İhtiyari Protokol

c. CEDAW Komitesi kadınlara karşı şiddetle ilgili 19 No'lu Genel Tavsiye Kararı (1992)

d. BM Genel Kurulu Kadınlara Karşı Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi (1993)

e. Amerikan Devletleri Örgütü Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesi Sözleşmesi (Belém do Pará -Inter Amerikan- Sözleşmesi, 1994)

f. Beijing Dünya Kadın Konferansı ve Beijing +5 (1995)

g. Kadınların şiddete karşı korunmasıyla ilgili olarak üye devletlere yönelik Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı (2002)

h. Afrika Birliği tarafından kabul edilen Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı'nın Protokolü (2003)

i. BM Genel Sekreteri'nin yayınladığı 2006 kadınlara karşı şiddetin tüm biçimlerine ilişkin araştırması (2006)

j. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Opuz V. Türkiye Kararı, (2009)

k. AİHS (özellikle devlet yetkililerinin, yaşamı tehlikede olan bir kişiyi korumaya yönelik önleyici işlemlerle gerekli titizliği göstermelerini talep eden, devletin yaşama hakkını koruma pozitif yükümlülüğü ile ilgili 2. madde)

l. Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi, 2011)

1.1.2. Amerikan Devletleri Örgütü Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesi Sözleşmesi

Yukarıda belirtilen birçok sözleşme arasında yer alan Amerikan Devletleri Örgütü Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesi Sözleşmesi (Belém do Pará -Inter Amerikan- Sözleşmesi, 1994) ile ilgili şunlar söylenebilir:

a. Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Amerikan Devletleri Sözleşmesi, kadına yönelik şiddeti ele alan ilk bölgesel, çok taraflı insan hakları anlaşmasıdır.

b. Sözleşmede kadınlara yönelik her türlü şiddetin ve ayrımcılığın önlenmesi, cezalandırılması ve ortadan kaldırılması açısından katkı sağlanması amaçlanmıştır.

c. Inter-Amerikan İnsan Hakları Mahkemesi ve Komisyonu'nun özel kişilerin eylemleri dolayısıyla devleti şiddeti önlemekte gerekli özeni göstermemekle sorumlu tutmuştur.

Bölgesel ve çok taraflılık bakımından ilk olma niteliği taşıyan bu sözleşme ile ilgili kısaca bilgi verdikten sonra, günümüze gelerek 2011 yılında imzalanan Avrupa Konseyi Sözleşmesi, diğer adıyla İstanbul Sözleşmesi'ni de incelemek gereklidir.

1.1.3. Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi, 2011)

Avrupa Konseyi, 47 üye devleti ve bu devletlerde yaşayan 800 milyon yurttaşı temsil ediyor: "Ev içi şiddet dâhil kadınlara yönelik şiddet Avrupa Konseyi'nin temel aldığı merkezi değerleri tahrip etmektedir." Parlamenterler Asamblesi kadınlara karşı şiddetin çeşitli biçimlerine karşı bir dizi karar ve tavsiye hazırlamıştır. Bunlar aşağıda belirtilmektedir:

a. Kadınlarda genital mutilasyon kararı (2001),

b. Ev içi şiddetle ilgili karar (2002),

c. "Namus suçları" denilen fiillerle ilgili karar (2003),

d. Zorla evlendirme ve çocuk evlilikleri ile ilgili tavsiye kararı (2005),

e. "Uyuşturucu-tecavüz" bağlantılı cinsel saldırılarla ilgili tavsiye kararı (2007),

f. Kadın cinayetleri ile ilgili karar (2009),

g. Evlilik içi tecavüz dâhil kadınlara tecavüzle ilgili karar (2009),

h. Silahlı mücadele ortamlarında kadınlara karşı cinsel şiddet tavsiye kararı (2009),

i. Kadınların ve kız çocukların kötü yola sürüklenmeleri dâhil olmak üzere toplumsal cinsiyet temelli insan hakları ihlallerine karşı eylem tavsiye kararı (2009),

j. Ev içi şiddet açısından özellikle riskli durumdaki göçmen kadınlara ilişkin tavsiye kararı (2009)

k. Ev içi şiddete tanıklık eden çocuklara ilişkin tavsiye kararı (2010)

l. İnsan Ticaretini Önlemeye Yönelik Eylem Sözleşmesi (ETS No.197) ile Çocukların Cinsel Sömürü ve Suiistimalden Korunmaları Sözleşmesi (ETS No. 201)

Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin oluşum sürecini incelemek gerekirse:

a. 10 Aralık 2008'de Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Komitesinin (CAHVIO) bir veya daha çok sayıda, hukuki bağlayıcılığı olan belge hazırlaması görevi tanımlanmıştır.

b. 2009-2010'da 6 toplantı yapılmıştır.

c. Sözleşme taslağının metni, 2010 yılı Aralık ayında CAHVIO tarafından onaylanmış ve Parlamenterler Asamblesi'nin görüşüne sunulmak üzere Bakanlar Komitesi'ne iletilmiştir. Parlamenterler Asamblesi sözleşme taslağı ile ilgili görüşünü 11 Mart 2011 tarihinde açıklamıştır.

d. Yaklaşık üç yıl süren müzakerelerin ardından sözleşme, 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

e. İstanbul'da imzaya açıldığı için de, aynı zamanda "İstanbul Sözleşmesi" olarak anılmaktadır.

f. Kadın hakları ve kadına karşı şiddet konusunda Avrupa'daki en önemli hukuki düzenlemedir.

g. Denetim mekanizması vardır. (GREVİO)

h. Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi ülkelerin kabulü halinde, Konsey üyesi olmayan ülkelerin katılımına da olanak sağlamaktadır.

Ayrıca sözleşme, imzacı Avrupa Konseyi üyesi ülkelerin yanı sıra sadece sözleşme sürecine katılan ABD, Kanada gibi ülkeleri de içeriyor. Ek olarak 76. madde uyarınca Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin oybirliği ile Konsey üyesi olmayan ülkeler de davet edilebilir.

Türkiye sözleşmeyi imzaya açıldığı gün, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaladı. 24 Kasım 2011'de ise TBMM'de kabul edildi. 8 Mart 2012 tarihinde de Resmi Gazete'de sözleşme metni yayınlandı. Sözleşmenin getirdiği düzenlemeler, Anayasa 90. maddesi uyarınca artık Türkiye iç hukukunun bir parçası olmuştur. Dolayısıyla sözleşmedeki kuralların doğrudan uygulanması gerekmektedir.

İstanbul Sözleşmesi bağlamında 6284 sayılı kanuna da bakılması son derece önemlidir. Bu kanunun amaç, kapsam ve temel ilkeleri şöyledir:

a. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

b. Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c. Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

d. Bu kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.

6284 sayılı kanunun amacı ise; "Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir." şeklindedir.

Sözleşme ile kamusal ya da özel alanda kadına yönelik şiddet, "insan hakkı ihlali" ve "ayrımcılık" olarak tanımlanıyor. Sözleşme, "kadınlara yönelik şiddetin, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir tezahürü olduğunu ve bu güç ilişkisinin erkekler tarafından kadınlar üzerinde tahakküm kurulmasına ve kadınlara yönelik ayrımcılık yapılmasına yol açtığını ve kadınların ilerlemelerinin önünde engel olduğunu" dile getiriyor. Kadınlara yönelik şiddetin, "kadın ve erkek arasında yasal ve fiili eşitliğin gerçekleşmesi" ile önlenebileceğini vurguluyor.

İstanbul Sözleşmesi, Türkiye'de sadece devleti değil yerel yönetimleri de ilgilendirmektedir. Belediyeler sözleşmenin getirdiği örneğin, kadın danışma merkezi/sığınak/cinsel şiddet kriz merkezi açabilir; örneğin

buralarda herkese kendi dilinde hizmet verme yükümlülüğünü yerine getirebilir. Ayrıca ülke sınırları içindeki tüm partileri, meslek örgütlerini, üniversiteleri ve diğer tüm kurumları da ilgilendirmektedir. Tümüne belirli görevler yüklenip ve bu yükümlülüklere aykırı davranmaları halinde devlete "tazminat yükümlülüğü" ve bu tazminatı ilgili kişi ve kurumlardan "tahsil etme hakkı" getirmektedir.

Sözleşmede kadına karşı şiddetle mücadelede kapsamlı bir hukuki çerçeve oluşturmak üzere yeni bir "sistem" geliyor:

a. Önleme (Prevention),

b. Koruma (Protection),

c. Kovuşturma (Prosecution)

d. Mağdur destek mekanizmaları oluşturma politikaları (Policy)

Oluşturulan bu yeni sistem kadına yönelik şiddeti önlemek açısından oldukça önemlidir. Ancak şiddet meydana geldiğinde de mağduru koruma ve mağdura destek olma açısından hukuki çerçeve kapsamında yer almaktadır.

Sonuç olarak bu bölümde, öncelikle şiddet ve şiddet türleri tanımlanmıştır. Sonrasında şiddetin kaynağını oluşturan ve şiddetin kaynağını oluşturan güç sahibini tehdit edecek unsurlar üzerinde de durulmuştur. Kadına yönelik şiddetin, BM'nin 1993 yılında yayınladığı bildirgede ne şekilde yer aldığından söz edilmiştir. Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet bağlamında ele alınmış ve kadın-erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinin hem nedeni hem de sonucu olarak görülmüştür. Tüm dünyada bu durumu algılama ve ele alma biçiminde problemler olduğu tespiti yapılmış, daha sonra Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırma sonuçlarına yer verilerek, durumun Türkiye'deki hali ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ek olarak, bu bölümde mağdurların yaşadıkları şiddet deneyimleri kendi ağızlarından aktarılmıştır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleye ilişkin protokol, bildirge ve sözleşmeler tarihsel olarak sıralanmış, Amerikan Devletleri Örgütü Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Sözleşmesi ve Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) üzerinde özellikle durulmuştur. Hem sözleşmeyi parlementosunda onaylayan ilk ülke Türkiye olduğu için, hem de güncel ve önemli içeriği sebebiyle, Çalıştay'ın hemen hemen bütün oturumlarında İstanbul Sözleşmesi'ne özel bir vurgu yapılmış, sözleşmenin önerdiği yeni sistemin kadına yönelik şiddetin önlenebilmesi için önemli bir adım olabileceği belirtilmiştir.

Kendini kurtar
Kendini kurtar
Kendini kurtar

II. BÖLÜM

2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ

2.1.1. Erkeklik Kültürü ve Cinsiyet Rollerindeki Dönüşümler

İnsanların cinsiyetlerinin biyolojik bir özellik olduğu ve bu nedenle onun belirlediği zorunluluklara uygun yaşamanın kaçınılmaz olduğu algısı mevcuttur. Biyoloji sadece doğurganlığın fiziksel ve kimyasal olabilirliğini belirler. Doğurganlık ve annelik biyolojik olduğu gibi erkeklik ve babalık da bu biyolojik özelliklerden biridir. Halbu ki kadınlık ve erkekliğin, annelik ve babalığın ne olduğu ve nasıl olması gerektiği toplumsal yaşantı içinde belirlenen, kültürel alışkanlıklara ve beklentilere göre şekillenen toplumsal özelliklerdir. Yani cinsiyet toplumsal bir inşadır.

Kadınların, erkeklerin, çocukların, yaşlıların, farklı kuşakların bir arada yaşama şekli ve birbirleri ile ilişkileri, farklı yaşam biçimlerine göre değişir. Dünyada son iki yüzyıl içinde var olan cinsler arası ve kuşaklar arası farklı ilişki biçimleri hakkında basit bir modelleme yapılacak olursa dört farklı modelden bahsedilebilir.

Arkaik ataerkil modelde yaşam şekli toprağa ve tarıma dayalıdır. İlişkiler, kandaşlığa ve akrabalığa dayanır ve çok sayıda kişinin bir arada yaşadığı görülür. Ortak yaşamın düzenlenmesi en yaşlı erkeğin otoritesine bağlıdır ve son sözü söyleme yetkisi yine ona aittir. Evli veya bekar erkeklerin ve ailede olan bütün kadınların geçimi ve güvenliği bu ataerkil otoriteye bağlıdır. Eril otoriteye göre erkekler kendi içinde yaş hiyerarşisine tabidir; bütün erkekler bütün kadınlara göre öncelikli ve üstündür. Kadınların cinsel ve sosyal yaşamları, geniş ailedeki erkekler tarafından denetlenir. Ailenin yaşlı kadınlarının bazı alanlarda otorite sahibi olduğu söylenebilir. Cinsler arası ilişkiler kandaşlık kuralları ve endogami/exogami (iç evlilik/dış evlilik) kurallarına göre yürütülür. Namus denetimi, berdel, çok eşlilik gibi kültürel pratikler cemaatçi dayanışmayı ve neslin devamını sağlar. Ataerkil babalık, çocuğun biyolojik babasından çok, en büyük erkeğin üstlendiği temsili sorumluluktur. Biyolojik babalıktan ziyade kandaşlık, akrabalık üzerinden tanımlanan ortak sorumluluğa dayalı bir erkeklik ve babalık kültürü vardır. Biyolojik babalık yüzyüze ve duygusal olmayan bir ilişki, sosyal uzaklık gerektiren bir otorite konumudur. Türkiye'de pederşahilik olarak tanımlanır. Mevcut dünya düzeninde kaybolmakta olan bir toplumsal yaşam modelidir.

Erken modernleşme modeli ise; geç 19.yy ve erken 20.yy modelidir. Sanayileşme ve uluslaşma

süreçleriyle ortaya çıkmıştır. Bu dönem, cinsler arası ve kuşaklar arası kentli yaşamına uygun, birlikte yaşama biçimidir. Erkeklerin tam gün ücret-gelir karşılığı çalıştığı, kadınların ücretsiz ev işi yaptıkları bir cinsler arası tamamlayıcılık modelidir. Cinsiyet ayrımlarına dayalı bir işbölümü vardır. Kadınlar ev işi ve çocuk bakımıdan sorumludur. Erkekler geçimi sağlayacak gelir-para sağlarlar. Kadın ve erkek olmak; farklı fiziksel, psikolojik-duygusal ve sosyal özelliklere sahip olmaktır. Cinslerin; zıt ve tamamlayıcı yaratılmışlığına inanılır. Aile; kadın, erkek ve az sayıda çocuktan oluşur. Kadınları erken yaşta ve tek eşli evliliğe zorlayan yasalar, toplumsal normlar ve erkeklerin sahip olduğu denetim görevi gibi mekanizmalar söz konusudur. Kadınların cinsel ve sosyal denetimi "aile reisi" olarak erkeğin sorumluluğundadır. Kadınlar anne olmakla toplumsal kabul elde ederler. Boşansa bile çocukların bakımı her zaman kadınların sorumluluğundadır. Kadın ve çocuklar babaya itaatle yükümlüdür. Erkek-baba, kadın ve çocukların geçiminden ve toplumsal değerlerle uyum sağlamalarından sorumludur. Bu, erkeğe aile fertlerini "disiplin etme" görevi verir. Bunun kaçınılmaz sonucu olan araçları kullanması da hoşgörülür. Erkek-babanın disiplin adına cezalandırma, şiddet uygulama gibi ayrıcalıklar vardır. Erkek-baba otoritesi yasa ile korunur; çocuk babanın nüfusuna kayıt edilir; babanın soyadını taşır. Boşanma durumunda bile çocuğun geçimi baba tarafından sağlanır. Bu tarz bir yaşam modelinde evlilik/boşanma devlet denetimindedir. Erkek öncelikli-ayrıcalıklı toplumsal kurallar vardır.

Erken modernleşmenin erkek odaklı aile modeli istikrarsız ve sorunlu bir modeldir. Bilinen ve alışılan modern aile tipi budur. Bu modelin bugünün dünyasında sürdürülmesinin giderek olanaksız hale geldiği söylenebilir. Bu modelin istkrarsızlığını yaratan sorunlar vardır: Kadınların yaşamlarını ev içi ücretsiz emeği dolayısıyla gelirleri olmaksızın sürdürmeleri kadınları güvencesiz ve evlendiği erkeğe bağımlı bir yaşama zorlamaktadır. Kadınların sürekli bu durumu değiştirme mücadeleleri ile model çok kırılgan ve zaman zaman da insan haklarına aykırı sonuçlar üreten bir model haline gelmektedir. Model, kadın hakları krizi yaratmaktadır. Kadınlık krizi yarattığı kadar erkeklik krizi de yaratır. Çünkü erken modernleşme modeli erkeklerin tam gün ve emeklilik garantili istihdamına dayanır. Bu durum günümüz esnek-üretim modelleri, göçmen işgücüne dayalı ucuz üretim ve neo-liberal piyasa politikaları ile giderek belirsiz hale gelmiştir. Model ömür boyu sürecek bir evliliğe dayalı biyolojik ebeveynlik modelidir. Ama evlilikler değişkendir ve biyolojik ebeveynlik, boşanma ve ayrı yaşama ile sürdürülmesi zor bir model haline gelmektedir. Bu haliyle boşanma ve babalık krizi de yarattığı söylenebilir. Boşanmış babanın hakları hukuken belirsizliğini korur. Çünkü çocukların bakımını babalar üstlenmez; çocuklar anneleri ile yaşar. Boşanmış baba çocuğunun geçiminden bir ölçüde sorumlu olmaya devam eder. Baba-çocuk arasındaki mekan ve duygu mesafesi erkeklik krizini tetikler. Babalık; otorite, disiplin ve geçim sağlama üzerine kuruludur. Günümüzün moda ilişki biçimi olan yüz yüze, duyguysal ilişki, birlikte vakit geçirme gibi ilişki biçimleri ile olan bağ çok sınırlıdır. Babalık paradoksal bir ilişki biçimine dönüşür. Babadan beklenen otorite ve sevginin bir arada yürütülmesi çoğu erkek için imkansız olabilir.

Otorite ve duygusal ilişki birbirine zıt ve dışlayıcı bir ilişki olarak bir arada olamaz.

'Para kazanamayan' ya da 'işsiz kalan erkek' erken modernlik dönemi erkeklik rollerinin krizine neden olmaktadır. İtaatin sağlanması ve otoritenin tesisi, geçim sağlamaya bağlıdır. Geçim sağlayamama, erkek ya da baba olana saygının yitirilmesi ve sosyal dışlanmaya yol açar. Böylesi kriz durumlarında şiddet yoluyla otoritenin yeniden elde edilmesi çözüm olarak görülür. Diğer bir çözüm ise yeni bir modele doğru değişimdir.

Geç modernitenin eşitlikçi demokratik modeli; birlikte yaşama iradesine dayalı kadın-erkek ilişkisinin olduğu, aile ilişkilerinin sivil ilişki biçimi olarak tezahür ettiği bir modele tekabül etmektedir. Geçim sağlama ve ebeveynliğin öncelikli alanlar olduğu bilinmektedir ve birlikte yaşamanın her alanında eşit sorumluluk bilinci hakimdir. Kadın geçim sorumluluğuna, erkek de ev içi işlerine ve çocuk yetiştirme sorumluluğuna ortaktır. Evlilikler bitebilir, değişebilir fakat biyolojik ebeveynlerin sorumlulukları devam eder. Evlilik ve ebeveynlik sorumluluğu birbirinden ayrışmıştır. Bu durum yasalarla çok detaylı düzenlenerek denetlenir. Türkiye'de yasaların bu konuda yeterli olarak geliştiği söylenemez. Türkiye bu modele geçişle ilgili sosyal ve hukuksal sorunlar yaşamaktadır.

Bu modelin sosyal, kültürel ve hukuki olarak yerleşik hale gelebilmesi için erkeklik değerlerindeki krizin aşılması yönündeki gerekli dönüşümler gerçekleşmelidir. Kadınlar, geçimlerini sağlayacak deneyim ve becerilere sahip olmadır. Erkeklerin otorite ve itaate dayalı babalık değerlerinin sürdürülmesinin gerekli olmadığına hatta imkansız olduğuna inanmaları, sevgi odaklı, güven ve karşılıklı sorumluluk ile birlikte yaşama kültürüne dayalı bir babalık modeline geçişe gönüllü olmaları gerekmektedir. Biyolojik ebeveynliğin yanı sıra sosyal ebeveynliğin de olanaklı, geçerli ve sağlıklı bir model olduğu benimsenmelidir. Devlet zorlayıcı, cezalandırıcı müdahaleler yerine mali ve sosyal desteklerden oluşan kamu sorumluluğunu ilke edinmelidir. Kreşler, çocuk yardımları, boşanmış eşlerin çocuklarının haklarının hukuken öncelikli olarak korunması, erkek/baba öncelikli değil çocuk öncelikli bir hukuk buna verebilecek olan örneklerdendir.

Son olarak geç modern modelde ise; modern tıbbın sunduğu olanaklar ile yeni doğurganlık biçimleri ortaya çıkmış, tüp bebek, taşıyıcı annelik, kiralık rahimlerle doğum, sperm bankası, eşcinsel evlilikler, çoklu evlat edinme hukukunun gelişmesi, devlet kayıtlı evliliklerin anlamını yitirmesi gibi gelişmelerle biyolojik evlilikler belirsizleşmiştir.

Erkeklerin güç ve para dünyasına yoğunlaşmaları ile kadınlarla ortak yaşamanın giderek olanaksız hale gelmesi, bu nedenle tek başına çocuk sahibi olmak isteyen kadınların sayısındaki artışlar, eşcinsel

evliliklerin yasallaşması ile evlat edinme talebinin artması, heteroseksüalite eleştirisinin yaygınlaşması, homofobinin suç olarak kabul edilmeye başlanması ve farklı cinsel yönelimlerin meşrulaşması, sosyal dayanışma ve geçim sağlama için tek devlet kaydına dayalı evlilik modelinin geçersiz hale gelmesi, insanların birlikte yaşamasını olumlayan yeni ortak sorumluluk ve dayanışma modellerinin gelişimi, cinsellik, doğurganlık, geçim ve birlikte yaşamanın kültürel ve real olarak birbirinden ayrıştırılabilme olanaklarının gelişmesi bu modelde gösterilen dönüşümün yaygınlaşmasına yol açan sosyal arka planı oluşturmaktadır.

Geçim sağlama karşılığında otorite ve itaate dayalı babalığın devam ettirilmesi giderek daha olanaksızdır. Bu yüzden eşit sorumluluğa dayalı ebeveynlik modeli gerekli desteklerle daha hızlı yaygınlaşmalıdır. Özellikle hukuki sorumlulukların ve teşviklerin geliştirilmesi ile bu dönüşüm hızlandırılabilir. Örneğin; babalara doğum ve çocuk bakım izni verilmeli, boşanmanın kültürel olarak normalleşmesi desteklenmeli, boşanan ebeveynlerin çocuklarla ilgili sorumluluklarını nasıl sürdürüebilecekleri konusu toplumsal eğitim pratiklerine katılmalı, çocukların yeştirilmesinde kamu kurumlarının vereceği desteklerin ve denetimlerin geliştirilmesine çalışılmalı, erkeklerin ailenin geçimini sağlama sorumluluklarının kadınlarca paylaşılması desteklenmeli, kadınların ev içi işler ve çocuk bakımı ile ilgili sorumlulukları erkeklerce de paylaşılmalıdır.

2.1.2. Kadınlık ve Erkeklik

Cinsel kimlik; kişinin biyolojik olarak temel özelliklerini yansıtır. Kromozomlar kişinin biyolojik cinsel özelliklerini belirler. Kişi doğduğu anda bedensel cinsiyeti bellidir. XX dişili, XY ise erili ifade eder. Cinsel gelişmenin bedensel, duygusal, zihinsel ve toplumsal olmak üzere dört boyutu mevcuttur. Üreme organlarının büyüme ve gelişmesi bedensel boyutu, kişinin kendi bedenini nasıl hissettiği ve cinsel kişiliğine ilişkin duygularının gelişimi duygusal boyutu, bu süreçlere ilişkin bilgilerin kazanılması zihinsel boyutu, son olarak; kız ve erkek çocukların kadın ve erkek olarak nasıl davranacaklarına ilişkin deneyimleri ve toplumun cinsiyetlerden beklentileri de toplumsal boyutu ifade etmektedir. Cinsiyetin toplumsal boyutu, kişiler tarafından gözlem ve deneylerle öğrenilir. Bireyin kimliğini toplumsal cinsiyet rollerine göre şekillendirmesi beklenir. Bu yönde bir kimlik inşası gerçekleştiremeyen birey toplumdan dışlanmakta ve ikincil konuma düşmektedir.

Toplum tarafından cinsiyetlere yakıştırılmış davranış kalıpları vardır. Buna göre erkekler; yaratıcı, keşifçi, yönetici, çocuk büyütmeye doğuştan daha az eğilimli ve fiziksel olarak daha güçlü kişiler olarak kadınlar ise; duygusal, fiziksel anlamda hassas ve bu yüzden daha çok ev içi işlere ve çocuk bakımına yatkın kişiler olarak görülmektedir. Ann Oakley'e göre toplumsal cinsiyet; kadınlık ve erkeklik

arasındaki eşitsiz toplumsal bölünmeyi ifade eder.

Toplumun kadın ve erkekten beklediği roller zamana ve yaşanılan coğrafyaya göre değişir. Bu, mevcut kültürün yansımasıdır.

Cinsiyetin içinde kurulduğu toplumsal ilişkiler iktidardan bağımsız değildir. Bu ilişkilerin belirli ve kavranabilir bir sistematiği vardır. Toplumdaki bütün iktidar ilişkileri ve yapılarıyla da etkileşim içindedir. Dolayısıyla, bu iki kavram ancak birlikte düşünüldüğünde analitik bir çerçeve sunarlar.

Toplumsal cinsiyet; biyolojinin kodladığı maddi bedenlere manevi anlamlar yükleyerek onları kültürel olarak tanımlamak ve ayırmaktır. Bu ayrım, kadının aleyhine birçok eşitsizliğin doğmasında başrolü oynar. Toplumsal cinsiyetin ürediği başlıca kaynak ise aile ve ataerkil geleneklerdir.

Kadınlık ve erkeklik tarihsel bir olgudur. Bir toplumun geçmişte sahip olduğu egemen erkeklik ve kadınlık algısı bugünkünden farklı olabilir ya da gelecekte varlığını sürdürmüyor olabilir. Erkeklik tanımı ve algısı toplumdan topluma farklılık gösterebilir ve zaman içerisinde de değişebilir.

Türk toplumu birçok yönüyle kendine has bir toplumdur; içerisinde birbirine zıt pek çok parçacık barındırır. Toplumun renkliliği, kimi zaman az bilen bazen çok yanılan yönleri, heyecanlılığı, hem Doğululuğu hem Batılılığı, bölgeler arasındaki uçurumları, çok kültürlülüğü, kısmen reflekse benzer otomatik geleneksel tutuculuğu ya da tam tersi, olmadık derecede teslimiyetçiliği ile zıtlıkları bir arada bulunduran bir yapı gösterir. Bu özelliklerin etkileri ise dalgalanan ekonomide, seçimlerle birlikte değişen politikada, hassas demokraside, sürekli değişen eğitim anlayışında, yerli sosyokültürel değer ve davranış kalıplarında görülmektedir. Olması gerektiği düşünülen uygulamalar kolaylıkla söylemlerle desteklenir. Örneğin; televizyon ekranlarından ailelere kız çocuklarını okula göndermeleri, onları erken evlendirmemeleri ve hatta öldürmemeleri öğütlenmektedir. Yani yasada ve görünürde fırsat eşitliğine sahip olan kadın, yaşamın içinde eşit değildir.

Toplumsal cinsiyet, yeniden üretilen bir olgudur. Sürekli tekrar edile edile "benimsetilen", "normalleştirilen" ve "verili" kabul edilen kadınlık halleri toplumu tüm kültürel ürünlerle çevrelemektedir. Medya, haberler, diziler, reklamlar, aile, masallar cinsiyeti üreten kaynaklardır.

En masum görünen fakat oldukça cinsiyetçi söylemler barındıran masallar, toplumdaki basmakalıp düşünceleri pekiştirip kadın ve erkeğin toplumsal rollerini yeniden üretir. Çocukların masal karakterleriyle özdeşleşmeleri de bu sürecin tekrar edilmesine sebep olur. Kural ve değerleri periler, kahramanlar,

prensesler ve prensler aracılığıyla gelecek nesile aktarır. Çocukların, yetişkin yaşamındaki karakterinin oluşmasına zemin hazırlar. Toplumsal kodları bilinçaltına enjekte eder. Olgunlaştıklarında toplumsal cinsiyet dağılımının ne şekilde olacağını öğretir. Masallardaki öğretiler; kadının güzel olma zorunluluğu, bağımsızlık korkusunun pekiştirilmesi, evine sadık ve itaat eden kadın modelleridir. Örneğin Pamuk Prenses, Kurbağa Prens ve Sindrella gibi masallarda güzellik, kadın olmanın en önemli parçasıdır, ideolojik anlatıya göre kadın, toplum tarafından kabul görmek ve saygın olmak yani evlenmek istiyorsa kesinlikle güzel olmalıdır. Çirkin olarak betimlenen kadınlar, prensler tarafından seçilmedikleri ve beğenilmedikleri için evlenemezler. Üvey annenin ayna sorgusu toplum tarafından beğenilmek istediğinin bir göstergesidir. Aynanın görüşü aslında toplumun görüşüdür. Ayna güzelliğin kalıbını belirler. Özgün güzellik ve farklılıklar yerine tek tipleşmeye iter. Örneğin, eğer Sindrella eve 12'den önce dönmezse at arabası balkabağına, sürücüsü güvercine ve atları da fareye dönüşür. Gece saat 12'den sonra dışarıda kalan kadın cezalandırılır. Gelecek nesile mesaj sembolik temsil ile anlatılır ve bilinçaltına işlenir. Pamuk Prenses ormanda kaybolduğunda ilk kez gördüğü bir evin içerisine korkusuzca girip hemen temizlik yapmaya başlar o da yetmez, yemek yapar. Bütün bunları yaptığı için masalda övgü alır. Sindrella ve Pamuk Prenses de üvey anneleri tarafından büyütülen ve sevgisiz kalan kadınlardır. Dolayısıyla kendilerine gelen ilk prens onların hayalindeki kurtarıcıdır ve eksik kalan sevgi erkeğin koruması altına girilerek tamamlanır. Yani günümüze uyarlanacak olursa bağımsız olmak isteyen kadına toplum destek verip ona övgüler yağdırırken, bağımsız olan kadın özgürleştikçe aynı toplum tarafından yavaş yavaş dışlanır. Halkın kendi içindeki bu çatışma tabandan gelen toplumun normları ile modern toplumun uyumsuzluğundan kaynaklanır. Kırmızı Başlıklı Kız'da kırmızı başlık ören nine, yemek yapan, şifalı otlardan şurup yapan anne temsili vardır. Kırmızı Başlıklı Kız annesinin öğütlerini unuttuğu ve yolda giderken kurtla konuştuğu için cezalandırılır, kurt hem Kırmızı Başlıklı Kız'ı hem de ninesini yer. Kurbağa Prens'te dışarıda oynarken topunu göle düşüren prensese gölden çıkan kurbağa yardım eder fakat karşılığında onunla "tabağını, bardağını ve yatağını" paylaşmasını ister. Prenses bu olayla dolaylı yoldan cezalandırılır. Evinde oturmadığında dışarıda başına kötü şeyler gelir, özellikle de erkekler tarafından kötü şeylere maruz kalır.

Medyaya baktığımızda da benzer tutumlara şahit olunmaktadır. Ana akım medyada toplumsal cinsiyete ilişkin ataerki daha da meşrulaştıracak yönde haberler yapılmaktadır. Televizyon haberleri, eğlence programları, diziler, gazeteler ve dergilerin yayın ve cinsiyet politikaları bu savı destekleyici niteliktedir. Televizyon dizilerinde aile ve anne kutsal görülmektedir. Kadın, başına ne gelirse gelsin toplumun ve özellikle ailenin kutsallığını, düzenini bozacak davranışlarda bulunmamalıdır, önemli olan aile kurumunun devamıdır. Kadınların en büyük hayali ve görevi evlenip, evlerinin kadını ve anne olmadır. Bu hayal tek taş yüzük ve "muhteşem" düğünlerle süslenir. Bu diziler toplumdaki alternatif erkek ve kadın hallerine yer vermek yerine geleneksel toplumsal cinsiyet kalıplarını pekiştirmektedirler.

Hatta bir adım ileri giderek günümüz kadın ve erkek hallerini yozlaşmış ve bozulmuş olarak göstererek kendi tanımlarını "normalleştirmek"tedirler. Sunulan toplumsal cinsiyet algılarının içerdiği değerler normalleştikçe sorgulanmazlar; hatta görünmez olurlar. Bu algılar bir süre sonra toplumsal hayat kadar entelektüel hayatta da normalleşir.

Medyada yer alan haber kanalları, haber içeriklerinde adaletsiz cinsiyet temsiline, kadının toplumda sessizleştirilmesine ve marjinalleştirilmesine destek verir.

2003 yılının ikinci yarısına ait iki Norveç ve iki Türk gazetesinde 40 gazete örnekleminden 3519 incelendi. Kadın haklarına ilişkin haberlerin Türk (% 1) ve Norveç (%1.7) medyasındaki düşük temsili dikkat çekmektedir. Haber fotoğraflarında iki ülkede de erkeğin, iki kat daha fazla temsil edildiği görülmektedir. Önem arz eden haberlerde Türk medyasında sadece (% 4), Norveç'te (%3) kadın gazetecin imzası bulunmaktadır. Erkek ana aktör her iki ülkede de kadın ana aktörden en az 3 kat daha fazla temsil edilmektedir. Bu, dengesiz cinsiyet temsilini yansıtmaktadır. İster gazeteci, ister kaynak, ister köşe yazarı olsun, kadın; haber medyasında minimal rol oynar. Medya, kadını haberlerde sessizleştirerek görünmez kıldığı sürece, uzun vadede kadının toplumda güçsüzleştirilmesi sorunu devam edecektir.

1960'ların, 1970'lerin eşitlik talebi; eşit eğitim, eşit politik temsil gibi eşit şans verilmesi üzerineydi. Bugüne bakıldığında 'kültürel olanın politik' olduğu vurgusu öne çıkmaktadır.

Simon de Beauvoir 'Kadın doğulmaz, kadın olunur.' derken cinsiyetin toplum tarafından üretildiği belirleyicilere dayandığını dile getirmiştir. Toplumsal cinsiyet algısı ve kadın erkek tanımları değiştirilmelidir. Belirleyici faktörün tek başına cinsiyetin değil, bireyin kendisinin olduğu bir toplumsal düzen kurulmalıdır. 21. yüzyıl cinsiyet eşitliği adına yeni stratejiler gerektirmektedir. Medyanın cinsiyet politikası bunlardan sadece biridir.

Etkinliğin konusunu oluşturan kadına yönelik şiddeti, namus adına işlenen cinayetleri pekiştiren en önemli etken kadına yönelik ayrımcılıktır. Öncelikle ayrımcılığı ortadan kaldırmadan diğerlerinin önüne geçmek olanaksızdır.

2.1.3. Din ve Kadın

İnanç sistemleriyle ilgili herkesin her şeyi bildiğini varsaydığı bir toplumda, dinle ilgili konuşmak bir nebze daha zor. İslam ve kadın konusunda bir şeyler söylemek ise çok daha zor. İslam'da kadın iyi bir

konumdadır. Annelik görevi, ona bir kutsallık atfetmiştir.

Ayrıntıya girmemekle birlikte şu belirtilmelidir ki, dinden söz edileceği zaman hangi dinden bahsedildiğinin bilinmesinde fayda vardır. Örneğin Hristiyanlık denildiğinde Katoliklik, Ortodoksluk, Protestanlık inançlarının farklılıklarının bilinmesi gerekmektedir. Yeryüzünde iki milyardan fazla Hristiyan bulunmaktadır. Aynı şekilde İslam'dan bahsedildiğinde Mevlana ve Yunus gibi yorumları da vardır, İslam hukuku ve Hadis-i Şerif gibi ayrı yorumları da. Bu bağlamda dini, kalıp olarak görmek mümkün değil. Din, insanların dinden anladığı şeydir. İnanç, bireye aşkındır. Kurumsal din ise çok farklıdır. Din, toplumsaldır.

Osmanlı'da ya da Selçuklu 'da insan haklarından ya da kadın haklarından bahsedilseydi, sonucu ölüm olurdu. Fakat kadın ve kadın sorunlarında dinlerin de mutlaka bir katkısı ve etkisi var. Dinlerle ilgili dikkat edilmesi gereken şey; yatay ve dikey geçişkenliktir. Din tarihi insanlık tarihiyle paralel giden bir şeydir. Dinin başlangıcının anaerkil olduğu yönünde bir görüş vardır. Karşıt bir söz ise bu durumu şöyle açıklar: "Ortadoğu'da tanrı bile olsa, kadın cadalozdan başka bir şey değildir." Teoloji bu konuda tek başına bir şey söyleyemez. Antropoloji ve arkeoloji ile birliktedir. Mısır, Hitit, Sümer ve Hint metinlerine baktığımızda, kadın ile ilgili ciddi bir sorun görürüz. Bunlardan birisi, Hintlerde erkek öldüğünde, kadının da eşiyle birlikte yakılmasıdır. İbadet açısından bakıldığında, bir Sinagog'ta ibadet edilebilmesi için bile, sekiz yüz tane kadın, bir erkek etmez. Yahudilik'teki dualardan biri de, bir erkeğin sabah uyandığında, "Beni kadın olarak yaratmadın, Tanrım sana hamdolsun" demesidir. Ayrıca kadınların başını örtme gerekliliği düşüncesi de, kadınların ontolojik olarak erkeklerden aşağı yaratılmış varlıklar olduğu fikrine dayanmaktadır.

Konuya İslam açısından bakıldığında, metin temelinde, Kur'an-ı Kerim ileri bir metindir. Ama imaj açısından, kadın ile en problemli din İslam'dır. Örneğin birine kızı doğduğu haberi verildiğinde yüzü kapkara kesilir. Kızların diri diri toprağa gömüldüğü, geçmişe dayanan bir gelenek vardır. Genel anlamda din, kelime taşıyıcısı olarak eksik bir araçtır. Farklı anlamlar yüklüdür. Dinsel metinlerden verilen örnekler tarihseldir. İlkeler evrenseldir.

Peygamber gayet doğal bir insandı, anlatıldığı gibi mucizeler yaratan bir durumu yoktu. İlişkiler de doğaldı. Kadınlar açısından baktığımızda, örneğin haremlik selamlık uygulaması, sonradan icat edilmiş, suni bir şeydir. Peygamber döneminde böyle bir şey yoktur. Peygamber hayatında çok evlilik gündeme getirilir ancak peygamberin hayatında iki kadın vardır. Biri Hatice, o öldükten sonra da Ayşe. Bir de Ümmühan vardır. Peygamberin aşık olduğu kadındır. O döneme bakıldığında kadının son derece hayatın içerisinde olduğunu görürülür.

2.1.4. Medyada Kadın

Medyada şiddetin aktarım biçimi oldukça sorunlu bir görünüm sergilemektedir. Birkaç yıl önce Habertürk Gazetesi'nde bir kadının bıçaklanma görüntüsü manşetten verilmişti. Bu hadiseden sonra medya ikiye bölünmüştü. Habertürk bunu, örnek teşkil etmesi ve insanlarda rahatsızlık uyandırması için yapmıştı. Fakat diğer taraftan da bu tip haberlerin çok fazla görüntüyle birlikte ortaya konmasının, olayı normalleştirmesine yol açtığı söylenebilir. Bu şüphesiz ki sosyologların ve psikologların üzerinde çalışması gereken bir konu. 11 Eylül örneğine bakıldığında, 5000'den fazla insan ölmesine rağmen bir tane bile ceset fotoğrafının medyada yer almadığı hatırlanacaktır. Olay, insana indirgenmemiş ve haber, halkın moralini bozmayıp hayata devam edebilecekleri şekliyle aktarılmıştır. Şiddet haberlerinin ele alınma biçimleri özen gerektirmektedir. Aksi halde olumlu bir şey olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir.

Medya diyince akıllara ilk olarak gazete ve televizyon gelir. Fakat günümüz dünyasında sosyal medya en az onlar kadar önemli hale gelmiştir. Reklam paylarına bakıldığında sosyal medyaya düşen dilimin çok daha fazla olduğu görülmektedir. Medya için asıl önemli olanın reklam olduğu göz önüne alındığında, sosyal medyanın daha az bir öneme sahip olduğu söylenemez. Türkiye gibi okur-yazarlığın az olduğu ülkelerde, haber alımında görsel mesajlardan daha çok etkilenildiği söylenebilir. Her duyduğuna, gördüğüne inanma olasılığı fazladır. Buradaki okur-yazarlık, okuma-yazma bilme oranını değil, eğitimli olduğu halde araştırmayan, bilginin peşine düşmeyen kitleleri kastetmektedir. Bu gibi ülkelerde medya, çok kolay bir şekilde toplumdaki algıları, eğilimleri, geleceğe yönelik her türlü düşünceyi etkileyebiliyor. Örneğin; 1938 yılında, radyoda Dünyalar Savaşı adlı bir oyun sunuluyor. Uzaylılar dünyayı istila ediyor ve oyunun o bölümünde, o kadar etkileyici konuşuluyor ki, gerçekten dünyanın uzaylılar tarafından istilaya uğradığını zanneden birçok insan Amerika'da göç etmeye başlıyor. Otoyollar, her yer tıkanıyor; insanlar bir yerden bir yere kaçmaya çalışıyorlar. 2015'e gelindiğinde durumunun şekil değiştirerek benzer göstergeler sunduğu görülebilir. Dizilerde kötü kadını oynayanlara yollarda küfredenler, kötü erkeği oynayanlara gittiği yerlerde olmadık şeyler yapan insanlar var ki bunlar da büyük şehirlerde olan olaylar. Ama sadece dizilerle de kalmıyor. KONDA'nın 42 kent merkezinde yaptığı, "Türkiye'de Kadınlarda İnsan Hakları Farkındalığı ve Davranışları" başlıklı bir araştırmaya göre; kadınlar yasal haklarını %70 oranında medyadan öğreniyor. Yasal haklarına, medyada gördüğü kadın figürleri üzerinden karar veriyor. % 16'sı konuşulanları duyarak; yani mahallede komşusuyla ne konuşuyorsa, ne duyuyorsa onu öğreniyor. Sadece %3'ü okulda öğreniyor. Bu açıdan bakıldığında, kadınların haklarını medyadan öğreniyor olması, medyanın ne kadar önemli olduğunun bir kanıtıdır.

Peki, "medyada kadın" denildiğinde ne anlaşılması gerekir? Bu bağlamda üç nokta önemlidir: Birincisi kadınların medyada konu olarak ele alınması, ikincisi kadınların medyada istihdam olarak aldıkları

yer ve üçüncüsü izleyici ve tüketici olarak kadınların yeri. Herkesin muzdarip olduğu konu bu maalesef; medyadaki yer. Kadınların pek de gerçekçi yer almadıklarını söylesek de bir nebze gerçeği de yansıtmaktadır. Çünkü kadınlar, ev ve aile ile ilişkilendirilmeye çalışılıyor, mutlaka ailedeki rolleri üzerinden ele alınıyor. Başarılarıyla yer alsalar bile şöyle örnekler veriliyor: "Evini de ihmal etmedi, çocuklarını da büyüttü, başarılı oldu" gibi. Bir erkekte böyle bir şeye rastlamak pek mümkün değil. Kadınlar, ağır konularda da yer almıyorlar; örneğin ekonomi haberlerinde, siyaset haberlerinde es geçiliyorlar, bilirkişi, danışman olduklarında fikirlerine başvurulmuyor.

British Consulate'in yaptığı bir araştırma var; Medya ve Toplumsal Katılım Araştırması. 16000 haber yayını incelenmiş ve bunların 13000'i kadınlarla ilgili. Bunların %33'ünde kadın yalnızca eğlence ya da magazin üzerinden haberleştirilmiş. %17'sinde de suç ve şiddet. Yani eğer kadın, bir aile içi şiddet vb herhangi bir olaya maruz kaldıysa gündeme gelmiş. Kadınlar; ekonomi, siyasi haber gibi konularda yer bulamıyor ne yazık ki. Cinsel içeriğin 126'sı kadınlarla ilgiliyken, erkeklerinki sadece 29. İşin kötüsü, kadın böyle bir habere karıştıysa, maalesef ifşa ediliyor; fotoğrafı ve adı yayımlanıyor. Erkeklerin ise genelde baş harfi yayımlanıyor, resmi verilmiyor. Şöyle bir anlayış hakim; "Kadın zaten gitti, onu yayımlayabiliriz gazetede" deniliyor.

RTÜK tarafından 2007 yılında yapılan araştırmaya göre; TV programlarında kadınların %40'ı anne olarak, %20'si cinsel bir obje olarak, %10'u da eş olarak ele alınıyor. Başarılı kadın ise %8-9; bu da aileyle ilişkilendiriyor. Şiddete uğrayan kadın %0,8. Bu da çok ilginç bir algı; şiddete uğrayan bu kadar çok kadın varken az yansıtılıyor. Şiddete uğrayan kadın genel olarak adli vaka şeklinde haberlere yansıtılıyor, şiddete uğramış kadın gibi yansıtılmıyor. Bir toplumsal vaka değil, adli bir vaka olarak yansıtıldığı için, şiddete uğrayan azmış gibi görülüyor. Halbu ki en çok şiddet haberi okunuyor ama kadının mağduriyeti göz ardı ediliyor. Bir de sorunlu kadın var: %0.33. Belki sayı daha fazla fakat bu istatistikte böyle çıkmış. Şiddete bakıldığı zaman; haberi verilirken, mutlaka kadının resmi var. Kadın, bir şekilde kadın kimliğiyle ilişkilendirilmeye çalışılıyor. Mesela birkaç yıl önce İzmir'deki bir karakolda bir kadının dövülme görüntüleri medyaya yansıdı ve hemen arkasından şöyle haberler çıktı: "Kadın, konsomatris". Yani konsomatris dövülmeyi hak ediyor ki bunu maalesef sadece erkekler değil, kadınlar da yapıyor. Bu konu dahi olmamalı, çünkü o bir insan. Ne mesleği, ne ne yaptığı, eğer ki birine zarar vermediyse hiçbir şekilde konu olamaz.

Medya sektöründe kadın istihdamının az olmasının bir takım nedenleri bulunmaktadır. Yayın kurullarına bakıldığında maalesef üst pozisyonlarda kadınları göremiyoruz. Hala yöneticilerin %15'i kadın sadece ve %85'i de erkek. Köşe yazarlarının %12'si kadın, %88'i erkek. Arka sayfa güzellerinin ise %100'ü kadın. Genel yayın yönetmenlerinde ise bu oran %0 şu anda. Yeni Asır gazetesinde Şebnem Bursalı var,

ama onun dışında genel olarak maalesef yok.

İletişim fakültelerine bakıldığında ise şöyle bir istatistik söz konusu: 1127 kadın, 1111 erkek. 2006'da yer-meslek edinmeye bakıldığında, kadınların sadece dörtte biri, erkeklerin ise hemen hemen hepsi medyada yer buluyor. Kadınların sadece dörtte biri yer buluyor, o bulanlar da nerede buluyor; ilan, reklam, pazarlama ya da kamera oyunu. Hiçbir şekilde yönetim kadrolarında yer bulamıyorlar.

Kadının medyada ele alınış biçimine dikkat edilmesi gerekiyor. Bu da aslında medya okur-yazarlığı denen şeyin ne kadar önemli olduğunu, herkes için gerekli olduğunu öne çıkarıyor. Bir kadının öne alınış şekli: öncelikle bir insan oduğu için olmalı. Ne mesleği, ne de cinsiyeti sebebiyle değil.

2.2. İKİNCİ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Toparlamak gerekirse, kişinin biyolojik cinsel özelliğini, sahip olduğu kromozomlar belirler. XX dişile, XY ise erile tekabül etmektedir. Üreme organlarının büyüme ve gelişmesi bedensel boyut, kişinin kendi cinsel kişiliğine ilişkin duygularının gelişimi duygusal boyut, bu süreçlere ilişkin bilgilerin kazanılması zihinsel boyut, son olarak; kız ve erkek çocukların kadın ve erkek olarak nasıl davranacaklarına ilişkin deneyimleri ve toplumun cinsiyetlerden beklentileri de toplumsal boyut olarak tanımlanmaktadır. İşte bu toplumsal boyut, bireyler tarafından sosyalizasyon sürecinde öğrenilir. Kadınlık ve erkeklik kadar annelik ve babalığın da biyolojik özellikler taşımasına karşın, kimliklere ve statülere yüklenen roller ön plana çıkar. Bireyler birbirlerinden karşılıklı olarak, belirlenen cinsel kimliklerin rollerine ilişkin davranışlar bekler. Bu beklenen davranışların; toplumdan topluma, kuşaklararası, coğrafi olarak farklılık göstermesi yerleşik kültürün yansımasıdır. Toplumsal cinsiyet, biyolojik özelliklere manevi anlamlar yükleyerek cinsiyetler arası ayrımların ve eşitsizliklerin doğmasına yol açar.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği; aile, işyeri, inanç sistemleri, medya gibi gerek kamusal gerek özel alanların içine nüfuz eder ve kendini sürekli yeniden üretir. İktidarın, bu organların içinde yer alanların ve toplumsal rolleri içselleştirenlerin, eşitsizliği sürdürmelerindeki etkileri yadsınamaz bir gerçek olarak varlığını sürdürmektedir. Masallardaki karakterlerin cinsiyet rolleri, daha çocukken toplumsal eşitsizliğin edinilmesine yol açar. Kadınlar hep evde temizlik ve yemek yapan, çocuklarına bakmakla yükümlü olan, bakımlı ve güzel olmak zorunda olan, bunların aksi halinde toplumdan dışlanan ve cezalandıran temsillerle gösterilir. Erkekler ise tam tersi güçlü, kurtarıcı ve seçici olarak konumlandırılır. Masallar gibi; ana akım medyada yer alan reklam, program, dergi, dizi, haber, gazete yayınları da günümüz koşulları bağlamında eşitsizliği üreten bir tutum sergilemektedir. Örneğin, televizyon dizilerinde ve reklamlarında kadın, anne ve ev içindeki rolleriyle gösterilmektedir. Daha genç yaşlarda ise kadınlara,

evlenme gayesine doğru evrilmiş bir hayat çizgisi sunulmaktadır. Vakti geldiği düşünülen zamanda da şaşalı düğünler, erke bağlı bir yaşam, geliri eşten temin etme gibi örneklere sıkça rastlanmaktadır. Önemli görevlerde hep erkek yer almakta, kadın daha ast konumda çalışmaktadır. Gerçek hayatta medyada yer almanın da bu temsilden farklı olduğu söylenemez. Gazetelerin, dergilerin, televizyonların, haber kanallarının önemli görevlerine erkekler getirilmekte, kadınlar hem daha önemsiz hem daha az ücretle yer bulabilmektedirler.

Kadının dinde temsili, her inanç sisteminde farklılık göstermekle birlikte, hemen hemen yüksek tipli dinlerin çoğunda daha aşağı konumlandırılmaktadır. İnanç, kişiye aşkın olsa da din toplumsal bir kurumdur. İnsanlık tarihi kadar eski olan din kurumu, inanç sistemlerine göre farklı yorumlanabilmektedir. Yoruma açık olması da, inanç sistemlerinin eşitsizliği kolayca üretip meşturaştırmak için kullanılma sorununu beraberinde getirmektedir.

Kısacası kültüre yerleşmiş cinsiyet algısı ve tüm içselleştirilmiş cinsiyet rolleri, eşitsizliği sürekli yeniden üretmekte ve kuşaklara aktarmaktadır. Beklenen kalıp davranışlar ve eyleyicileri, tüm bu tutumları sürdürerek şüphesiz ki eril tahakkümün benimsenip normalleşmesine yol açmaktadır.

III. BÖLÜM

3.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEYİCİ ÇALIŞMALAR

3.1.1. Kadına Yönelik Şiddetin Tanımları

a. Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi (1993 -Birleşmiş Milletler): "Kamusal ve özel alanda gerçekleşen, kadınların fiziksel, cinsel, duygusal zarar görmesiyle sonuçlanan ya da sonuçlanması olası, her türlü cinsiyet temelli şiddet eylemi veya bu eylemin yapılacağına ilişkin tehdit ya da zorlama ve keyfi olarak özgürlüğün kısıtlanması."

b. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi(İstanbul Sözleşmesi): "Kadına yönelik şiddet'', bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadına fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ızdırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.

c. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun: "Kadına yönelik şiddet'', kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı ifade eder.

Kadına yönelik şiddet; öğrenilen bir davranış kalıbı olarak babadan anneye, çocuğa, yaşlıya, kardeşe sirayet eder. Suça eğilimi arttırır. Sosyal ve ekonomik kalkınmaya engeldir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasındaki en temel engellerden biridir. En yaygın insan hakları ihlalidir. Sonuç olarak kadına yönelik şiddet; bir kadın sorunu değil, toplumsal bir sorundur. Ayrıca aile içi sorun olmaktan çıkarılmış ve sıfır tolerans ilkesi benimsenmiştir.

Kadına yönelik şiddet yalnızca ülkemizde değil tüm dünyada ciddi bir toplumsal sorun olarak varlığını sürdürmektedir. BM verilerine göre, dünya genelinde hayatında en az bir kez eşi veya yakın ilişki içinde bulunduğu kişi tarafından şiddete maruz kalan kadınların oranı yüzde 59'a kadar çıkabilmektedir. Bu konuya ilişkin olarak dünya genelinde sağlıklı ve kapsamlı istatistik sıkıntısı yaşanmaktadır.

3.1.2. Aile İçi Şiddet, Kadına Şiddet ve Kolluk Kuvvetleri

Asayiş Daire Başkanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü ile koordinasyon sağlanması amacı ile illerde Asayiş Şube Müdürlüğü Cinayet Büro Amirlikleri ve ilçelerde Suç Önleme ve Soruşturma Büro Amirlikleri, irtibat birimleri olarak görevlendirilmiştir.

6284 Sayılı kanunda şiddetin tanımı şu şekilde yapılmıştır; " Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesi ile sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri buna yönelik tehdit veya baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış."

Kadına yönelik şiddet ise; kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı ifade eder.

Bununla birlikte ev içi şiddet; şiddet mağduru ve şiddet uygulayan ile aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet şeklinde tanımlanmıştır.

Şiddet türleri şunlardır;

a. Fiziksel şiddet; vurma, tokatlama, tekmeleme, kesici alet kullanma.

b. Cinsel şiddet; cinsel ilişkiye zorlama, tecavüz, fuhuş, kürtaj, zorla hamile bırakma.

c. Ekonomik şiddet; parasız bırakma, çalıştırmama, zorla çalıştırma, parasına el koyma.

d. Psikolojik şiddet; hakaret, aşağılama, küçümseme, isim takma, bağırma, konuşmama, önemsememe, kıskanma, tehdit, kısıtlama.

Şiddet sadece kaba kuvvet değildir, aynı zamanda;

✓ Hakaret etmek,
✓ Aşağılamak,

- ✓ Birilerinin yanında küçük düşürmek,
- ✓ Öldürmekle, yaralamakla, sakat bırakmakla tehdit etmek,
- ✓ İstenmeyen zamanlarda ve biçimlerde cinsel ilişkiye zorlamak,
- ✓ Komşularla, arkadaşlarla, akrabalarla görüşülmesine izin vermemek,
- ✓ İhtiyaçlar için yeterli para vermemek,
- ✓ Kazanılan paraya el koymak,
- ✓ Sürekli nereye kaç lira harcandığını sormak,
- ✓ Israrla telefonla aramak,
- ✓ Kimlerle arkadaş olunduğuna karışmak,
- ✓ Takip etmek de şiddettir.

Tedbir kararları; korunan kişiye yönelik olan koruyucu tedbir ve şiddet önleyenlere yönelik olan önleyici tedbir olmak üzere ikiye ayrılır.

Kolluğun 6284 sayılı kanun ve ilgili yönetmelik kapsamında tanımlanan görevleri şunlardır;

a. Mülki amir tarafından verilecek tedbir kararlarından 'kendisine, gerekiyorsa beraberindeki çocuklara bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması' ile 'hayati tehlikesinin bulunması halinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması' durumlarında, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ilgili kolluk amirlerince de koruyucu tedbir kararlarının alınabileceği kanunda belirtilmiştir. Ancak bu durumda kolluk amirinin evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde mülki amirin onayına sunması gerekmekte olup, mülki amir tarafından 48 saat içinde onaylanmayan tedbirlerin kendiliğinden kalkacağı belirtilmektedir.

b. Hakim tarafından şiddet uygulayanlarla ilgili olarak verilecek 'bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmek' önleyici tedbir kararına istinaden belirtilen silahları teslim almak kolluğun görevidir. Diğer taraftan hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararlarından 'şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması', 'müşterek konuttan ve bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi', korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve iş yerine yaklaşmaması' ve gerekli görülmesi halinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması' kararlarının ilgili kolluk amirlerince de alınabileceği belirtilmiştir. Ancak bu durumda kolluk amirinin evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde hakimin onayına sunması gerekmekte olup hakim tarafından 24 saat içinde onaylanmayan tedbirlerin kendiliğinden

ortadan kalkacağı hükme bağlanmıştır.
Emniyet birimlerinde ilgili polis memurları tarafından değinilen bazı ortak problemler ise şu şekilde sıralanmaktadır;

a. Şiddetin bildirilmesiyle başlayan süreçte kadınların kararsız tutumlarının, sürece ciddi zarar vermesi, şiddetin gerçekten ciddiye alınmaması ve tanımlanamaması,

b. Bir boşanma davası içindeki bireylerden birinin, bir avukat ya da üçüncü şahıslar tarafından, kendisi ya da taraflardan biri adına menfi yönlendirmeleri ile; boşanmayı hızlandırmak, velayet davası, gibi sonuca direk etkili olabilmek için polis merkezlerine şiddet mağduru olarak müracaat ettirilmesi,

c. Polisin bu noktada yalnızlaştırılması ve medyanın olumsuz aktarımı,

d. Kurumlar arası işbirliğinin yeterli düzeyde olmaması,

e. Sadece polis merkezli bir çare beklentisinin problemi ortadan kaldırmakta yetersiz kalması.

6284 SK uygulama yönetmeliğine göre;

a. Tedbir kararlarının ilgili makamlara iletilmesi ve yerine getirilmesi: Madde 35_ (8) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

b. Tedbir kararlarına aykırılık: Madde 38 – (3) Zorlama hapsine karar verilebilmesi için şiddet uygulayana tedbir kararına aykırı davranması halinde, hakkında zorlama hapsi uygulanacağına dair ihtarın da yer aldığı tedbir kararının tefhim ve tebliğ edilmiş olası gerekir.

Madde 38 – (1) Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin kolluk tarafından tespit edilmesi halinde tutulan tutanak cumhuriyet başsavcılığına iletilir. Bu tutanak cumhuriyet başsavcılığı tarafından ivedilikle aile mahkemesine gönderilir. Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin aile mahkemesince tespit edilmesi halinde ise başka bir işleme gerek kalmaksızın resen zorlama hapsine ilişkin karar verilebilir.

Tedbir kararının ilgili makamlara iletilmesi ve yerine getirilmesi; bulunduğu konutun haftada en az bir kez ziyaret edilmesi, ikinci derece dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim kurulması, komşularının bilgisine başvurulması, oturulan yerin muhtarından bilgi alınması ve bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılması, şeklinde yerine getirilir. Tedbir kararlarına aykırılığın tespit edilmesi halinde bu

husus hakkında tutanak tutulur ve Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilir.

Hakim tarafından veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ilgili kolluk amiri tarafından alınan 'müşterek konuttan ve bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi', kararına istinaden mağdurun ikametine veya işyerine belli arlıklarla kontrol amaçlı gidilmekte; Ancak bazı vakalar polisi reddetmekte veya uzaklaştırma kararı alınan kişi ile karara ve sürece rağmen aynı evi paylaşmaya devam etmektedir.

Bununla birlikte, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında teknik yöntemlerle takip sistemlerinin kullanılmasına yönelik pilot uygulama, işbirliği protokolü doğrultusunda İzmir ilinde 25 Ağustos 2015 tarihi itibari uygulamaya başlamış olup ilgili kurumlarla işbirliği içinde sürdürülmektedir.

6284 Sayılı Kanunun 4/1ç maddesine istinaden, korunan kişi bakımından hayati tehlikesinin bulunması ve tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması üzerine mahkemelerce verilen ''kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi'' tedbir kararları; Asayiş Şube Müdürlüğü Cinayet Büro Amirliklerince yerine getirilir ve takip edilir.

Şiddete maruz kalan kadınların emniyet ile arasındaki ilişki sürecin sağlıklı işleyebilmesi için oldukça önemlidir. Bu bağlamda polislerin de kabul ettiği üzere aşağıdaki maddelerin üzerinde özenle durulması gerekmektedir;

a. Şiddete maruz kalan kadınla ve şiddeti uygulayan faille iletişim kurmak durumunda kalabilecek olan meslek elemanlarının, bu hizmeti sunarken belirli birtakım iletişim kurallarını ve görüşme ilkelerini dikkate almaları gerekmektedir.

b. İletişim kuralları çerçevesinde; bu hizmeti sunan kişinin, karşısındakini etkin dinlemesi, empatik bir ilişki kurması, sorularını yansız, yüksüz ve yargısız olarak yöneltmesi gerekmektedir.

c. Bu görüşmeler sırasında görüşmecinin kendisinden, mağdurdan, failden, ortamdan kaynaklanan birtakım engellerin, görüşme sürecini olumsuz yönde etkileyebileceğinin farkında olması ve bunlara yönelik mağdur ve fail ile görüşme sırasında çalışma alanlarımızda düzenlemeler yapılması hususlarında yapılanma gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

d. 6284 sayılı kanuna ilişkin uygulama yönetmeliğinin 35. maddesinin 3. fıkrasında da belirtildiği üzere; koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet

mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma ya da arabuluculuk önerilmemelidir.

e. 6284 Polis merkezlerine gelen mağdurların işlemlerinin mevcut kanun ve yönetmelikler kapsamında derhal yapılaması gerekmektedir. Bu kapsamda yapılan müracaatlar esnasında, mağdur kişilerin bu kanun kapsamındaki koruyucu ve önleyici tedbir kararlarıyla ilgili açık ve net bilgilendirilmesinin sağlanması gerekir.

Şiddet gören veya şiddeti gören kişiler; başvurularını en yakın Polis Merkez Amirliklerine; polisin yetkili olmadığı bölgelerde ise, Jandarma, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüklerine, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüklerine, Cumhuriyet Başsavcılıklarına, Valilik/Kaymakamlık ve Aile Mahkemelerine yapabilirler. Yapılan ihbarlar 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddettin Önlenmesine Dair Yasa kapsamında değerlendirilip, gerekli işlemlere başlanılmaktadır.

Olası şiddet olaylarında şiddet mağdurlarının yardım isteyebileceği ihbar hatları ise şunlardır;

- ✓ 155 (Polis İmdat)
- ✓ 156 (Jandarma İmdat)
- ✓ 183 (Sosyal Hizmet Danışma Hattı)

3.1.3 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Kadına Yönelik Çalışmaları

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nı oluşturan birimler arasında yer alan Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü; kadın ve kadına yönelik şiddet konusunu farklı yönleriyle ele almakta, çalışmalarını; toplum içinde farkındalığın arttırılması, eşitsizliğin önlenmesi ve bunun sürekliliği için somut adımlar atma üzerine kurmaktadır.

Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü'nün misyonu; ülkemizde kadın erkek eşitliğinin sağlanması, toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadınların konumlarının güçlendirilmesi ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi için politikalar üretmek, strateji geliştirmek, tüm paydaşlarla işbirliği yapmak ve koordinasyonu sağlamaktır.

Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü'nün vizyonu; toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında ürettiği politika ve geliştirdiği stratejilerle etkin ve başarılı bir kurum olmaktır.

Bu vizyon ve misyon çerçevesinde il müdürlüğünün kadın alanındaki çalışmaları; toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinç artırmak ve farkındalık yaratmak, kadının ve kız çocuklarının, örgün ve yaygın eğitimini arttırmaya yönelik çalışmaları desteklemek, kamu ve sağlık hizmetlerinden tam ve etkin bir şekilde yararlanabilmelerine destek vermek, kadının karar alma mekanizmalarına katılımını artırmaya yönelik çalışmaları desteklemek, sivil toplum kuruluşları ile ilişkileri koordine etmek, kadın girişimciliği teşvik etmek, kadının kalkınma sürecine, çalışma hayatına etkin katılımı ile kalkınmanın fırsat ve imkanlarından eşit biçimde yararlanmasına yönelik çalışmalar yapmak, çalışma hayatında cinsiyet ayrımcılığını engellemek, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, kadın istihdamının artırılması ve sosyal güvenlik sistemine dahil edilmelerine yönelik çalışmaları desteklemek, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, kadına yönelik her türlü ayrımcılık, şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına ilişkin çalışmalar yapmak, erken yaşta evliliklerin önlenmesi konusunda gelişitirilen politika ve stratejilere yönelik çalışmaları gerçekleştirmek, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, Kadın Konukevleri ve İlk Kabul Birimi'nin işleyişine ilişkin işlemleri yürütmek olarak sıralanabilir. Ayrıca kadın konuk evlerinin; hizmete açılması yönünde yerel yönetimler ve STK'lara rehberlik ve danışmanlık hizmeti vermek, görev yapan personele hizmet içi eğitim ve rehberlik hizmeti vermek, hizmet alanların nakil, tertip ve takip işlemlerini yapmak, yerinde inceleme ve denetimlerini yapmak, veri tabanının geliştirilerek verilerin izlenmesini sağlamak, hizmet analizleri, hizmet model ve standartlarının geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapmakla mükelleftir.

3.1.4. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

Sözleşme 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılmış ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 18 ülke tarafından imzalanmıştır. Ülkemiz tarafından, 24 Kasım 2011 tarihinde çekincesiz olarak onaylanan Sözleşme 8 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadeleye çok geniş bir perspektiften ve toplumsal cinsiyet boyutuyla bakan 81 maddelik bu kapsamlı belge, konu hakkındaki tek uluslararası sözleşme olma özelliğini haizdir. Sözleşme ile kadına yönelik şiddetle mücadele önleme, koruma, cezalandırma ve politika geliştirme boyutları ile yer almıştır.

Sözleşme kapsamındaki şiddet türleri ev ve aile içi ile sınırlı tutulmayarak toplumsal düzeyde gerçekleşen şiddet ve yaşlı, engelli, göçmen kadınlar gibi kırılgan gruplara yönelik şiddet de kapsama dahil edilmiş, zorla evlilik, namus cinayetleri ve kadın sünnetine ilişkin tedbirler de sözleşme kapsamında ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Sözleşme hükümleri, devletlere "özen yükümlülüğü" çerçevesinde hareket etme zorunluluğu getirmektedir. Bu kapsamda devlet önleyemediği her tür kadına yönelik şiddet ve ev içi

şiddet vakasından sorumlu tutulacak, tazminat ödemekle yükümlü olacaktır (Madde 5).

Şiddet sonucu doğan maddi veya manevi zararın, saldırgan tarafından karşılanamaması halinde, zarara uğrayana devlet tarafından tazminat ödenecektir (Madde 30). Şiddet sonucu sağlığı bozulan bireylere devlet tarafından ücretsiz sağlık ve sosyal hizmet sağlanacaktır (Madde 20).

3.1.5. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

İstanabul Sözleşmesi'nde yer verilen tedbirler göz önünde bulundurulmuştur. Barolar ve Aile Mahkemesi hakimleri ile toplantılar yapılmıştır. İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının görüşleri alınmıştır. Kanun 8 Mart 2012 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. 20 Mart 2012 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Bu kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır. Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir. Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında; temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir. Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.

Şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin varlığı halinde; herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri ise, görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür. İlgilinin talebi, ASPB veya kolluk görevlilerinin başvurusu ve Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. En çabuk ve en kolay ulaşılabilecek hakimden, mülki amirden, kolluk biriminden talep edilir. Tedbir kararı, ilk seferinde en çok altı aylık bir süre için verilir. Somut duruma göre, talep üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, aynen devam etmesine veya kaldırılmasına karar verilebilecektir. Koruyucu tedbir kararının verilmesinde delil ve belge aranmaz. Gizlilik ilkesi esastır. Geciktirilemez. Elektronik takip sistemi ile ilgili genel bir çerçeve çizilecek olursa, sistemin iki unsura

dayandığı söylenebilir. Bunlar:

a. Mağdura yönelik izleme sistemleri: Öne çıkan uygulama teknikleri üç türlüdür: Bunlardan ilki, ev/işyeri içi alarm sistemidir. Mağdurun evine/işyerine yerleştirilen ve sabit olan bir cihaz marifetiyle çalışan bir sistemdir. İkincisi, mağdura hareket özgürlüğü tanıyan, kişinin üzerinde taşıyabileceği kolye ya da bileklik görünümünde olan GPS Donanımlı panik butonudur. Üçüncüsü, telefon görünümlü mobil cihazdır. Cihazın içerdiği program sayesinde yalnızca bir tuşa basılarak kolluk kuvvetlerine ulaşım ve kişinin bulunduğu yerin tespiti yapılabilmektedir.

b. Şiddet uygulayana yönelik izleme sistemleri: Öne çıkan uygulama elektronik bileklik uygulamasıdır. Bu uygulamada mağdura ve şiddet uygulayan kişinin bileğine takılan aparat, kişinin kadına öngörülen mesafeden fazla yaklaşması halinde GPS Donanımı marifetiyle kolluk kuvvetlerine alarm vermektedir.

Hakkında önleyici tedbir kararı verilen, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla; üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur. Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

3.1.6. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

Kadına yönetlik şiddetle mücadelede yeni bir yaklaşımdır. Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik olarak ŞÖNİM'ler, şiddete uğramış ya da şiddete uğrama riski bulunan kişilerin başvurabileceği danışmanlık, rehberlik ve yönlendirme hizmetleriyle, ihtiyaç duydukları konularda güçlendirici ve destekleyici hizmetleri veren ve izleme çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esası ile yürüten merkezlerdir.

Temel ilkeleri; tek kapı sistemi, 7/24 çalışma esası, insan onuruna yaraşır, etkili ve süratli hizmet sunumu, kadının ekonomik, psikolojik, hukuki ve sosyal olarak güçlendirilmesi odaklı, 2 yıl içinde pilot illerde, müteakiben 81 ilde örgütlenmedir.

Çalışma esasları; veri toplama ve değerlendirme, 7/24 çalışma esası, müraacatların alınması ve 8 saat içinde durum tespiti yapılarak müdahalenin belirlenmesi, tedbir kararının alınması, değiştirilmesi, kaldırılması için müraacat, koruyucu ve önleyici tedbirlerin takibi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleridir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri tarafından sunulan hizmetler; şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik hizmetler, şiddet mağduru kişilere yönelik hizmetler, şiddet uygulayan/ uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik hizmetler şeklindedir.

Mevzuatın uygulanmasına yönelik çalışmalar; İstanbul Sözleşmesi, 6284 sayılı Kanun, Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, Kurumlar arası İşbirliği'dir.

3.1.7. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (5 Kasım 2015, İzmir)

Çalışmanın yararlanıcı kurumu; T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, yürütücü kurumu ise Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'dür.

Araştırmanın amacı; kadına yönelik şiddetle mücadele etmeye ve kadına yönelik şiddetle mücadele eden paydaşların güçlenmelerine katkıda bulunmak olarak tanımlanırken; araştırmanın hedefleri ise şu şekilde sıralanmıştır;

a. Kadına yönelik aile içi şiddetle, etkili biçimde mücadele etmek üzere kapsayıcı politika ve programların temelini oluşturacak ulusal düzeydeki veriyi elde etmek,

b. Araştırma sonucunda elde edilen verileri, 2008 yılında gerçekleştirilen Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nın sonuçları ile karşılaştırmak ve şiddet yaygınlığındaki farklılaşmayı ortaya koymak,

c. Nitel araştırma yoluyla;

1. Yasal düzenlemelere yönelik sorunları tespit etmek,

2. Şiddet mağdurlarının, şiddet uygulayanların ve yasalarla ilgili düzenlemelerde görev alan profesyonellerin sorun alanlarına ilişkin görüşlerini ve çözüm önerilerini ortaya koymak,

3. Mevcut politika ve mevzuatı değerlendirmektir.

Araştırmanın güven vermesi açısından araştırma ismi seçimi oldukça önemlidir. Söz konusu çalışma ise saha çalışmaları süresince, hem cevaplayıcıların hem de araştırma ekibinin güvenliği açısından "Türkiye'de Kadın ve Aile Araştırması" olarak adlandırılmış, çalışma boyunca DSÖ etik kuralları ve

güvenlik önerilerine uyulmuştur.

Nicel araştırmanın örnekleme tasarımı; ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı, küme örneklemesidir. Çalışma;

a. Türkiye genelinde,

b. Kent-kır

c. 12 bölge ve 5 bölge ayrımında bilgi üretebilmek amacıyla yapılmıştır.

Soru Kağıtları;

a. Hanehalkı soru kağıdı ve

b. Kadın soru kağıdıdır. (15-59 yaş)

Toplamda; 11.247 hanehalkında, 7642 kadın ile görüşülmüştür. Çalışma sonucunda, eş veya birlikte olunan erkekten, yaşam boyu veya araştırma öncesindeki son 12 ay içinde görülmüş olan şiddet biçimlerleri şu şekilde sıralanmıştır;

a. Fiziksel şiddet

b. Cinsel şiddet

c. Duygusal şiddet/istismar

d. Ekonomik şiddet/istismar

e. Gebelikte fiziksel şiddet

f. Israrlı takip

Eş veya birlikte olunan erkek dışındaki kişilerden kadınlara yönelmiş şiddet biçimleri ise;

a. Fiziksel şiddet

b. Cinsel şiddet

c. Duygusal şiddet/istismar

d. Çalışmanın ve eğitimin engellenmesi

e. Çocuklukta cinsel istismar

f. Erken evlilik

g. Israrlı takip şeklinde sıralanmıştır.

Tablo 3.1: Türkiye Cinsel Şiddet

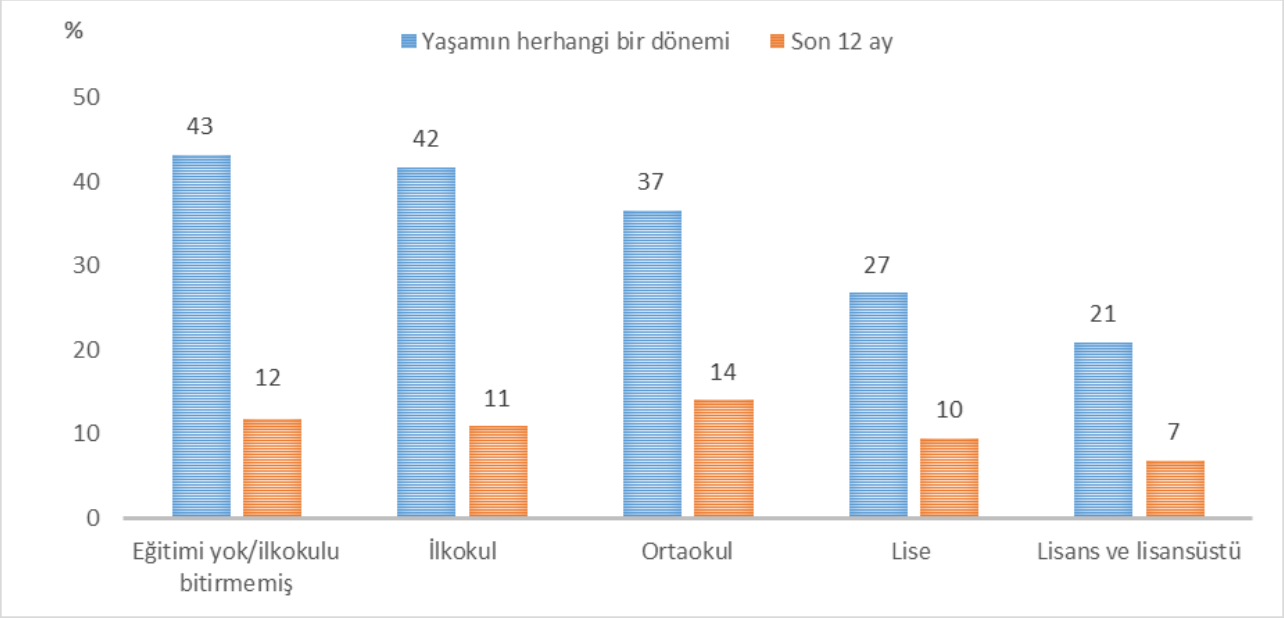

Tablo 3.2: Fiziksel Şiddet Yaygınlığının Yüzdesi

	Kent	Kır	Türkiye
Yaşamın herhangi bir dönemi (%)	**35**	**38**	**36**
Son 12 ay (%)	**8**	**8**	**8**

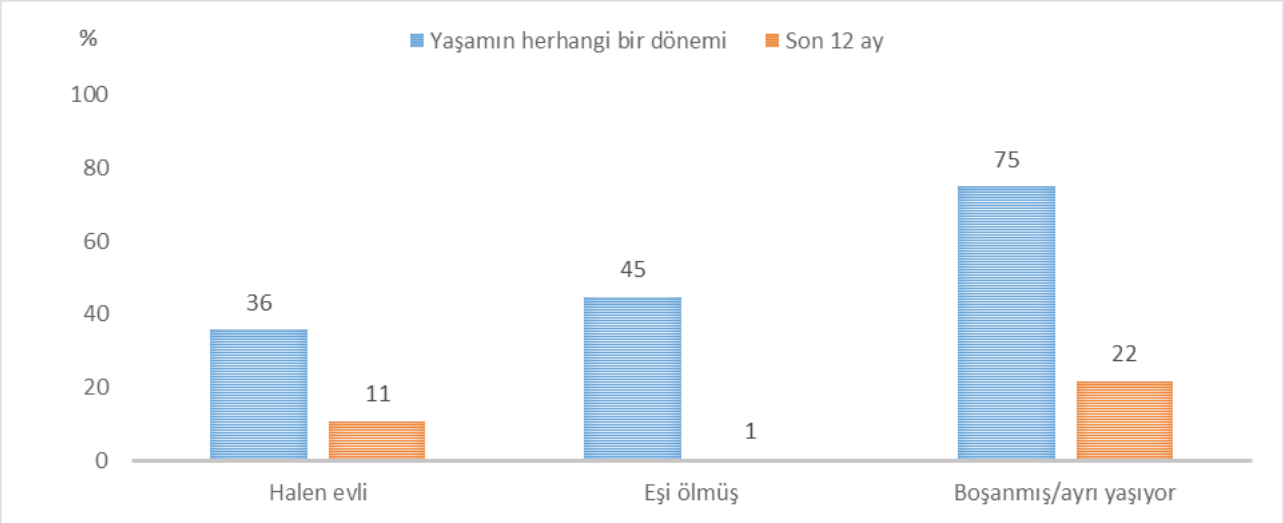
Yukarıda da görülebileceği gibi, Türkiye'de yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel şiddet yaygınlığı %36 oranındadır. Son 12 içinde şiddet görenlerin oranı ise yine Türkiye genelinde %8'dir.

Tablo 3.3: Eğitim Düzeyine Göre Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet Yaygınlığı

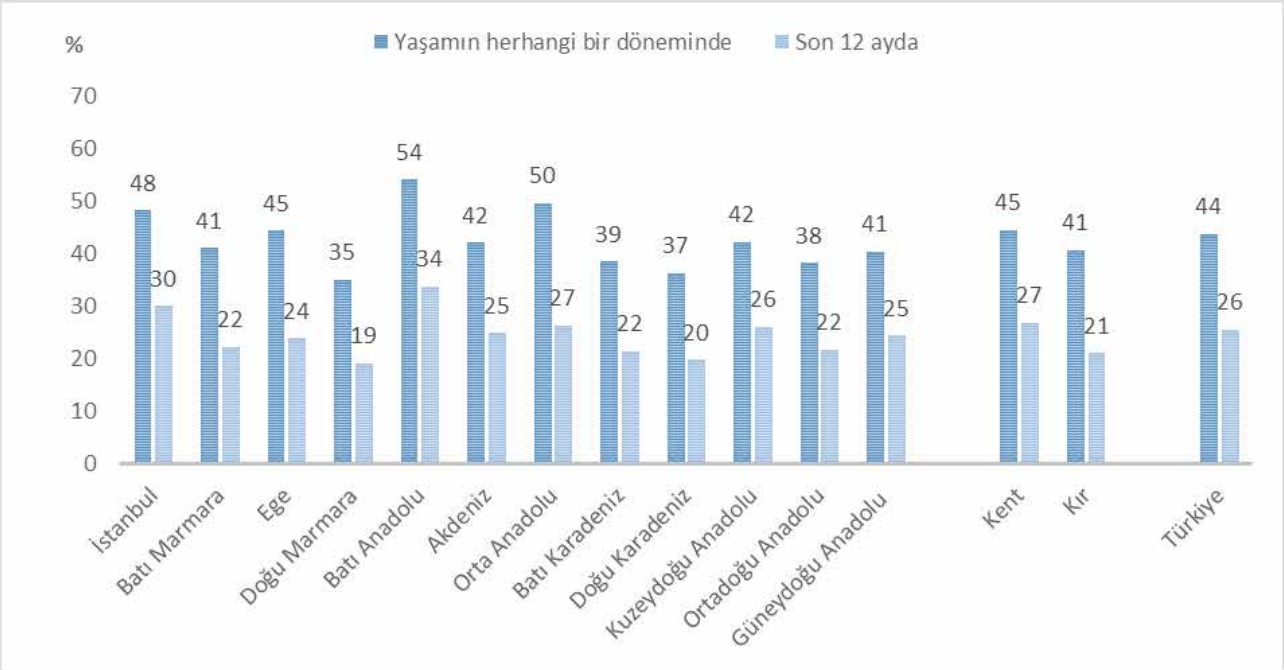
Eğitim düzeyine göre fiziksel ya da cinsel şiddet yaygınlığına bakıldığında ise; en yüksek oran, eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kişilerde görülmektedir. En düşük oran ise lisans ve lisansüstü eğitime sahip kişilerde ölçülmüştür.

Tablo 3.4: Medeni Durumuna Göre Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet Yaygınlığı

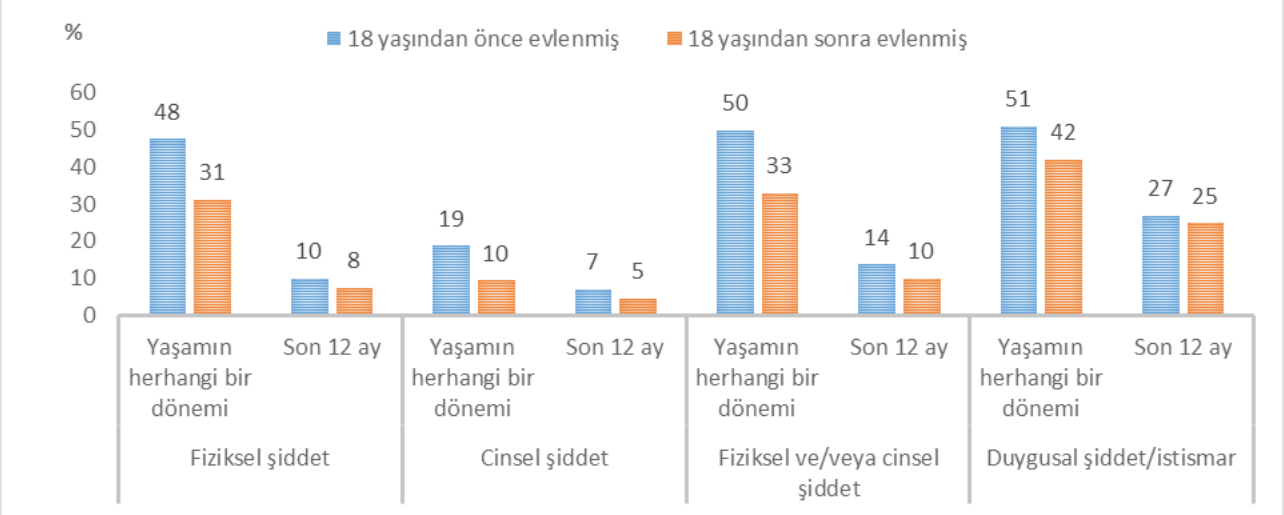
Kadına yönelik şiddet, medeni durum açısından ele alındığında ise yukarıdaki grafikte de görülebileceği şekilde, en yüksek oran boşanmış ya da ayrı yaşayan kesimdedir.

Tablo 3.5: Duygusal Şiddet/İstismar Yaygınlığı

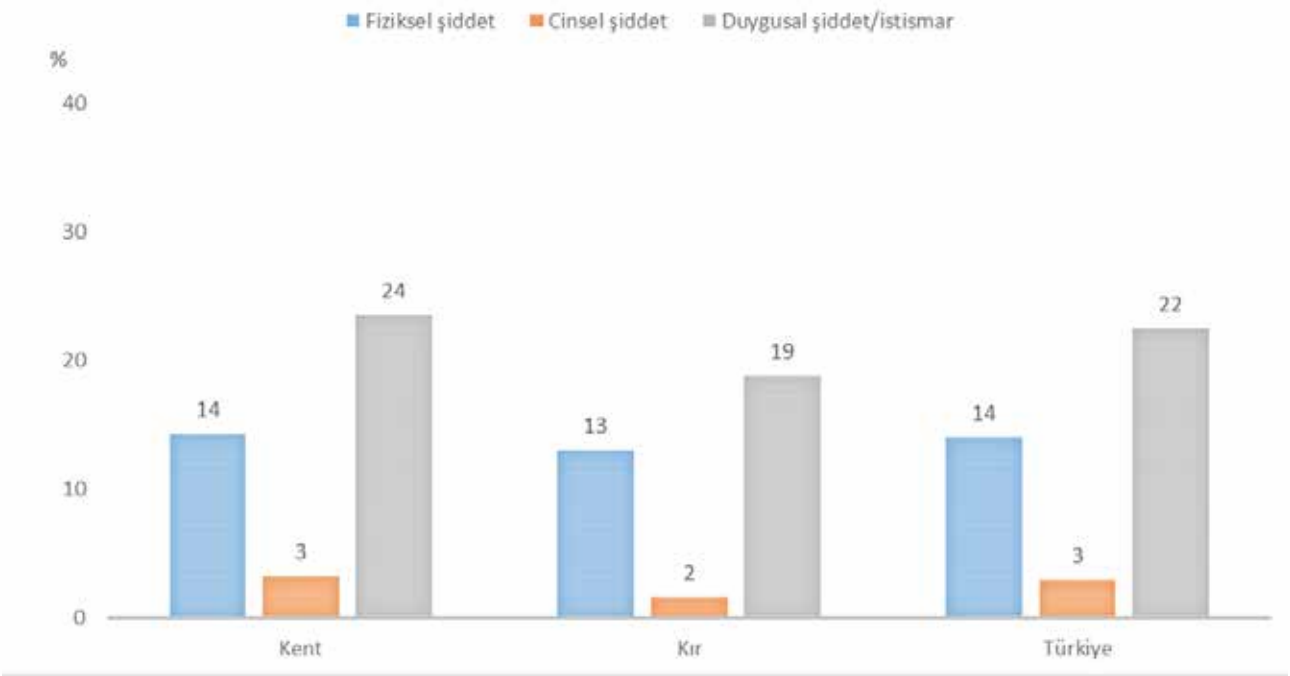
Yaşamın herhangi bir dönemindeki duygusal şiddet veya istismar oranı ise Türkiye genelinde %44'lük bir orana sahiptir. Bu oran son 12 aya bakıldığında %26 olarak görülmektedir.

Tablo 3.6: Erken Evlilik ve Şiddet

Erken evlilik ve şiddet arasında da bir ilişki kurmak mümkündür.18 yaşından önce evlenen kadınların fiziksel, cinsel veya duygusal şiddet ya da istismara daha açık olduğu söylenebilir.

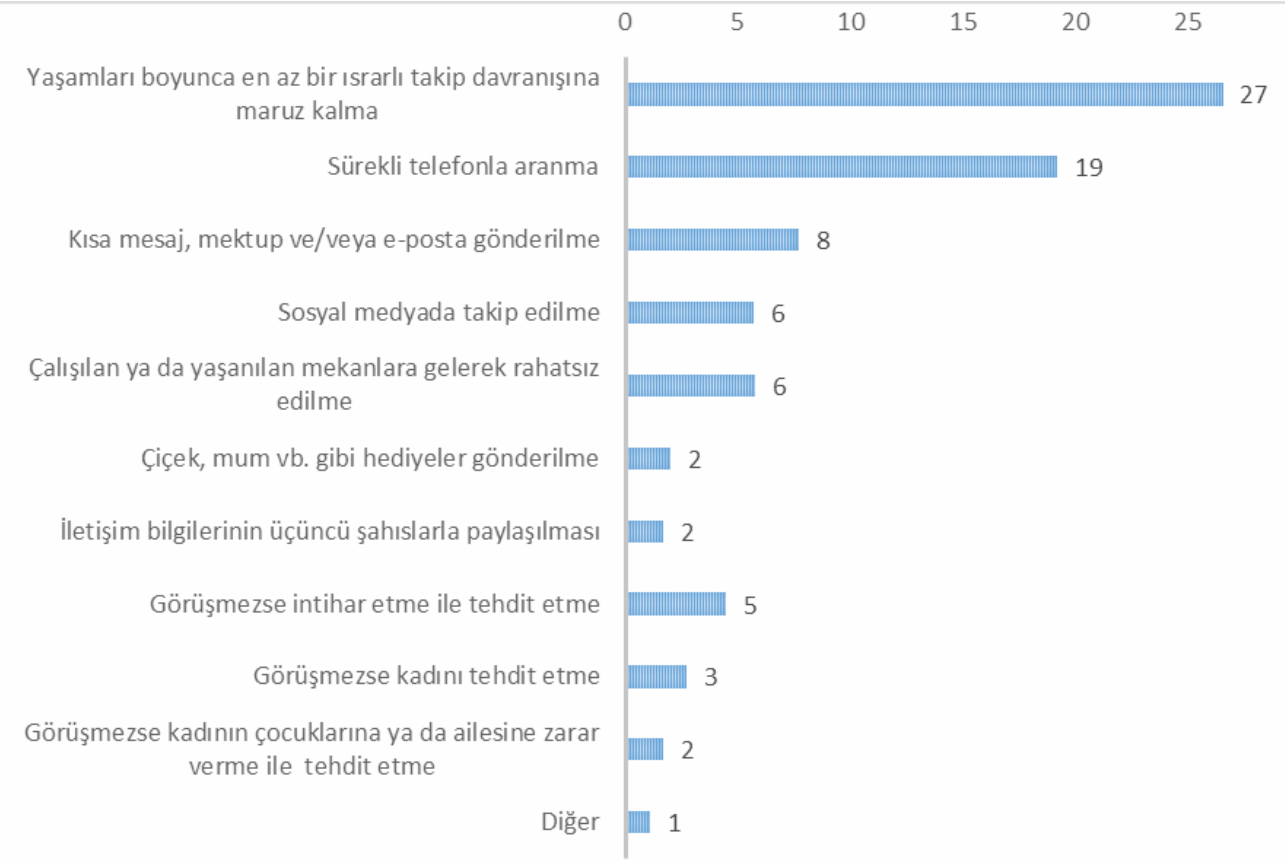
Tablo 3.7: Eşi veya Birlikte Olduğu Erkekler Dışındaki Kişilerden Fiziksel, Cinsel ve Duygusal Şiddet/İstismar Yaygınlığı

Eşi veya birlikte olduğu erkekler dışındaki kişilerden fiziksel şiddet veya istismar görenlerin Türkiye'deki oranı %14, cinsel şiddet veya istismar görenlerin oranı %3 ve duygusal şiddet veya istismar görenlerin oranı ise %22'dir.

Çalışma kapsamında sorgulalan bir başka durum ise çocukluk döneminde cinsel istismardır. Çocukluk dönemindeki cinsel istismarı ölçmek için soru, hem yüz yüze sorulmuş hem de üzerinde gülen ve ağlayan kadının olduğu bir kart gösterilerek, bu kartın cinsel istismar olup olmama durumuna göre zarfa kapalı bir şekilde konulması istenilmiştir.

Tablo 3.8: Israrlı Takip Yaygınlığı

Israrlı takip yaygınlığıyla ilgili oranlar şu şekildedir: En yüksek oran, yaşamı boyunca en az bir kez ısrarlı takip davranışına maruz kalmaya aittir. Onu, %19'luk oran ile sürekli telefonla aranma takip etmektedir.

Görülen diğer ısrarlı takip şekilleri; kısa mesaj, mektup veya e-posta gönderme, sosyal medyada takip etme, çalışılan ya da yaşanılan mekanlara gelerek rahatsız etme, hediyeler yollama, iletişim bilgilerini üçüncü şahıslarla paylaşma, görüşmezse intihar ile tehtid etme, görüşmezse kadını tehtid etme ve görüşmezse kadının çocuklarına ya da ailesine zarar verme ile tehtid etmedir.

Tablo 3.9: Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet Sonucu Yaralanma

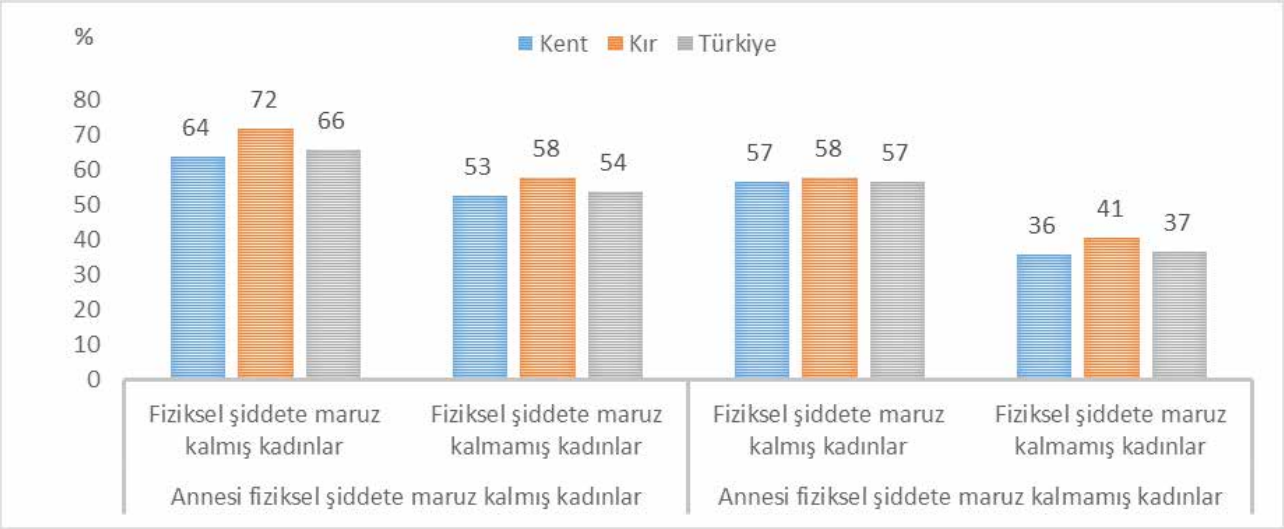

Tablo 3.10: Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet Sonucu Yaralanma Yüzdesi

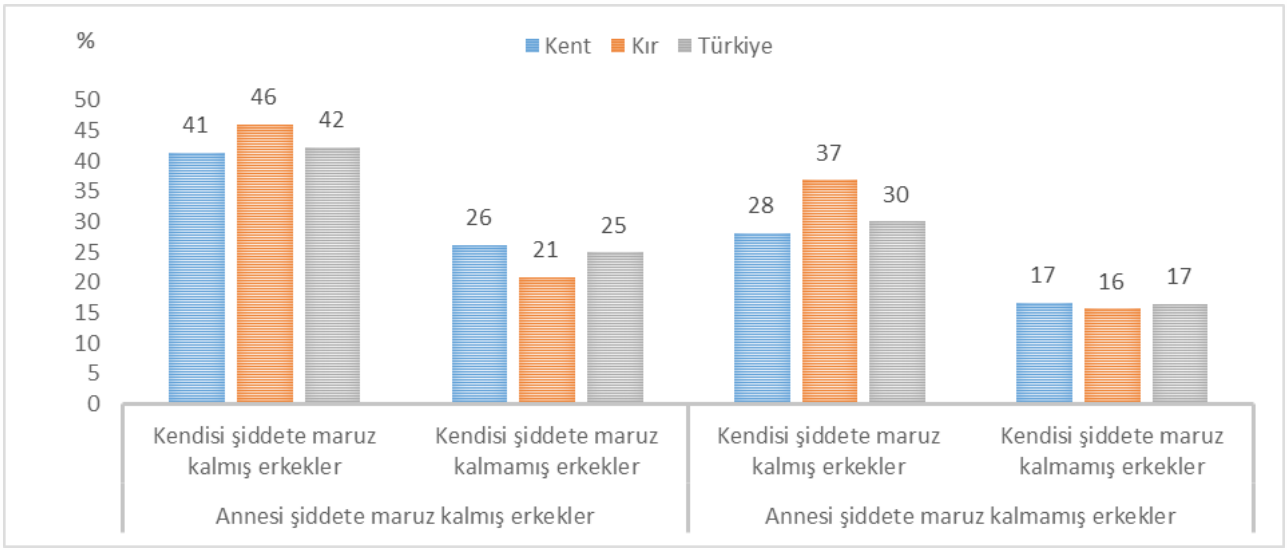
Kent	Kır	Türkiye
% 27	% 21	% 26

Fiziksel veya cinsel şiddet sonucu yaralanma oranı Türkiye genelinde %26'dır. Bu oran kentte %27 iken, kırda %21'dir.

Tablo 3.11: Şiddetin Kuşaklararası Aktarımı (Kadınlar)

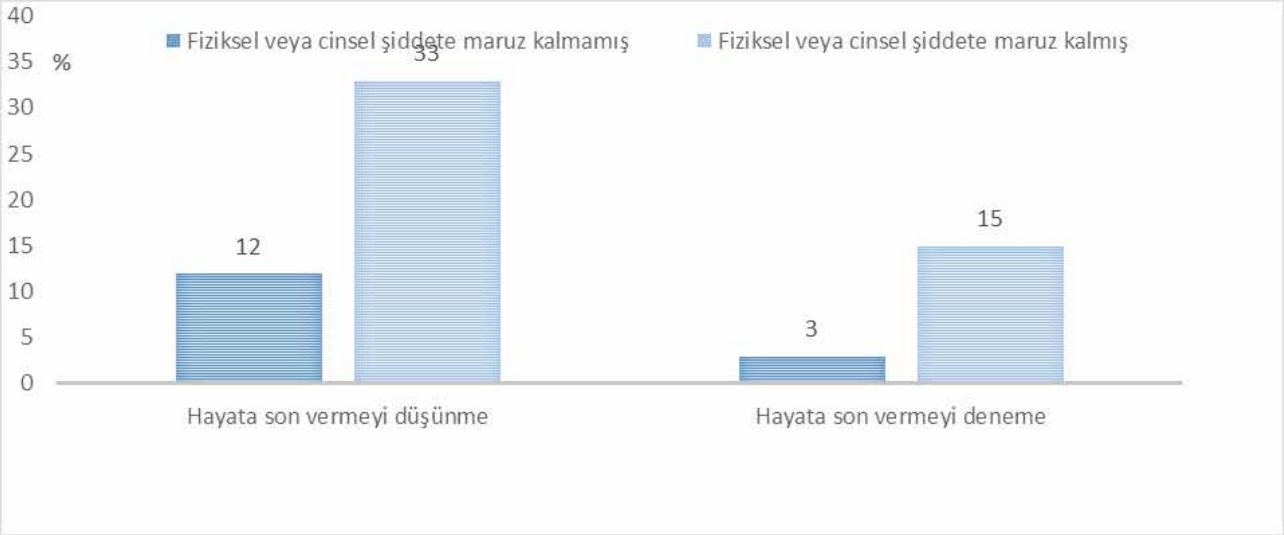

Tablo 3.12: Şiddetin Kuşaklararası Aktarımı (Erkekler)

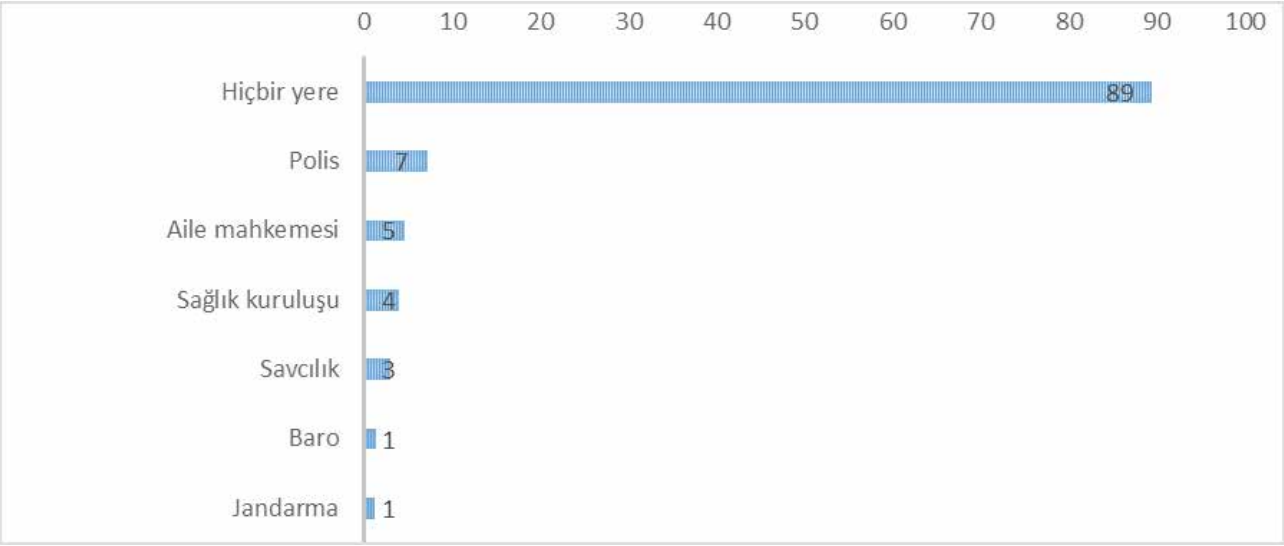
Şiddetin kuşaklararası aktarımında da, kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıklar göze çarpmaktadır ve yukarıdaki grafiklerden görülebilir.

Tablo 3.13: Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet ve Hayata Son Vermeyi Düşünme/Deneme

Fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmış kişilerin hayatına son vermeyi düşünme oranı %33 iken, hayatına son vermeyi deneme oranı ise %15'tir.

Tablo 3.14: Şiddet Sonucu Kurum/Kuruluşlara Başvurma

Şiddet sonucunda herhangi bir kurum veya kuruluşa başvurulup başvurulmadığının sorgulandığı çalışmanın sonuçlara bakılırsa, %89'luk bir oranla kişilerin hiçbir yere başvurmadığı görülmektedir. Bununla birlikte; %7'lik bir kısım polise, %5 Aile mahkemesine, %4 sağlık kuruluşuna, %3 Savcılığa,%1 Baro'ya ve %1 de Jandarma'ya başvurduğunu belirtmiştir.

3.1.9. İzmir Barosu Kadın Hakları Danışma ve Hukuk Araştırmaları Merkezi

16 Aralık 2011 tarihinde kurulan merkezin amaçları şu şekilde sıralanabilir;

a. BM Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi (CEDAW) Sözleşmesindeki kadının insan haklarının tanıtılması, korunması, uygulanması ve geliştirilmesi için; Ulusal ve Uluslararası Hukuk alanında kadınlar için var olan hak ve özgürlüklerin bilgisini yayarak kullanılmasını sağlamak,

b. Hukuksal alanda cinsiyet ayrımcılığına yol açan düzenleme ve uygulamaları ortadan kaldırmak için mesleki, kurumsal ve uygulamaya yönelik disiplinler arası bir yaklaşımla araştırma ve çalışma yapmak,

c. BM Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildirgede tanımlanan fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik vb. her türlü şiddete maruz kalan veya risk altında bulunan ve merkeze başvuruda bulunan kadınlara hukuksal danışmanlık hizmeti vermek,

d. Uluslararası sözleşmeler çerçevesince hukuki çalışmalar yapmak.

Merkez, İzmir Adliyesi, C Blok 302 numaralı odada bulunmaktadır ve uluaşılabilecek telefon numarası 400 00 04 'tür. Merkezde, kurulduğundan bugüne 309 (meslek içi eğitim görmüş) avukat görev yapmaktadır. Bununla birlikte merkezde bir sekreter, bir avukat ve bir avukat stajyeri mesai saatleri içinde nöbet tutar.

Merkezdeki görevli, başvuran kişiyiyi dinliyor, ona gerekli bilgilendirmeleri yapıyor, ihtiyaçları belirliyor ve sonrasında yasal müraacatlar için bir avukat görevlendiriyor. Ayrıca merkezde koruma kararının alınmasında ve bunun takibinde de yardımcı olunuyor. Gelen vaka ŞÖNİM'e yönlendirilebiliyor ve diğer hizmetleri almasına da yardımcı olunuyor. ŞÖNİM'in merkeze yönlendirdiği riskli durumlarda da yine merkezde görevlendirmeler yapılıyor.

K.H.M.'nin faaliyetleri şu şekilde sıralanabilir;

a. Meslek içi eğitimler yapmak,

b. Farkındalık yaratmak,

c. Yayın düzenlemek, istatistiksel veriler ile raporlama yapmak,

d. Yerel yönetimler, okullar, üniversiteler ve STK ile birlikte çalışma (Toplantılar, çalıştaylar, projeler) yapmak,

e. Dava açmak, davalara katılmak, davalarda gözlemci olmak.

f. Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu Yürütme Kurulu Üyesi olarak çalışmalar yürütmek, (Yasal düzenlemeler, kurultay ve çalıştaylar, basın açıklamaları, projeler)

g. 6284 Sayılı Yasa ile ilgili İl Koordinasyon Kurul Üyesi olarak çalışmalar yapmak,

h. ŞÖNİM (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi) ile aylık vaka toplantıları düzenlemek.

K.H.M. (Adliye Büro) Faaliyetleri ise şunlardır;

a. Telefonla arayan ya da merkeze gelen başvurucunun yasal haklar ve hukuksal süreçlere dair bilgilendirilmesi,

b. Vakaya ait öykünün alınması, risk değerlendirilmesinin yapılması, ihtiyaç ve önceliklerin belirlenmesi, yasal müracaatların yürütülmesi için avukat görevlendirilmesinin sağlanması,

c. Koruma kararının alınması, savcılık şikayet dilekçesinin hazırlanması,

d. Koruma kararlarının takibi (infazı, karara ilişkin itiraz),

e. Hukuksal ve cezai süreci devam eden dava dosyalarına adli yardım biriminden (şiddet alanında meslek içi eğitim almış) avukat görevlendirmesinin sağlanması,

f. ŞÖNİM'e yönlendirme ile başvurucunun destek hizmetleri almasının sağlanması,

g. ŞÖNİM'den merkeze yönlendirilen riski yüksek vakaya acil olarak avukat görevlendirmesi yapılması,

h. Merkez toplantısında veya ŞÖNİM ile yapılan vaka toplantısında yüksek risk taşıyan başvurucuya

toplu görevlendirme veya izleme ile farkındalık yaratma

i. Verilerin paylaşımı (Bülten, televizyon programları, toplantılar)

j. Birimler arası işbirliği yapmak (Savcılık, ŞÖNİM, Diğer illerdeki Barolar)

Merkezden hizmet alan başvuru sayısı (kadın/çocuk) yıllara göre şu şekildedir:

a. 2011 yılında 13,

b. 2012 yılında 457

c. 2013 yılında 668

d. 2014 yılında 765

e. 2015 yılında 576 (02 Kasım 2015 itibari ile)

Başvurulara ait şiddet türleri oranlarıyla birlikte şu şekilde sıralanmıştır;

a. Psikolojik şiddet % 90

b. Fiziksel Şiddet % 79

c. Ekonomik şiddet % 43

d. Cinsel Şiddet % 28

Merkez tarafından, karşılaşılan sorunlar şu şekilde sıralanmıştır;

a. Koruma kararlarının vakanın ihtiyaçlarına cevap vermemesi, Sosyal inceleme raporunun alınmaması (6284 SK Md. 15/3 a,b,c /1,2,3). Koruma kararlarının vakaya özgülenmeden, klişeleşmiş şekilde benzer kararlar verilmesi (evden uzaklaştırma, söz ve davranışta bulunmama, iletişim vasıtaları ile rahatsız etmeme...vb.). Koruma kararına yönelik itirazın etkin bir hukuk yolu olmaması (İstanbul Sözleşmesi 53. madde)

b. 6284 SK Md.16/1 kurumlar arası koordinasyon ve eğitimin hayata geçmemesi,

c. İkincil mağduriyeti önlenmesinin hedeflenmemesi, (İst. Sözl. Md. 18/ 3, 3.paragraf)

d. Şiddeti uygulayan odaklı hukuksal ve sosyal bir çalışmaya geçilmemesi,

e. Uzman destek hizmetlerinin kurulmaması (İstanbul Sözleşmesi Md.22, 28)

f. Telefon yardım hattının kurulmaması (Alo 183 hattının İst. Sözl. Md. 24 niteliğinde olmaması)

g. Bütüncül politikalar üretilmemesi,

h. Yaptırım ve önlemlerin yetersizliği (İst. Sözl. Md.45)

i. Acil müdahale, önleme ve korumanın (bir bütün olarak) hayata geçmemesi, (İst. Sözl. Md.50)

j. Risk değerlendirme ve risk yönetimini yapılmaması, (İst. Sözl. Md.51)

k. Koruma önlemlerinin alınmaması yada infazının yapılmaması, (İst. Sözl. Md. 56)

Bu sorunlara yönelik öncelikli olarak, 6284 sayılı kanunun İstanbul Sözleşmesi çerçevesinde revizyonu gereklidir. Bunun dışında diğer çözüm önerileri ise şunlardır;

a. Uzman ekip ve tek kapı sisteminin hayata geçmesi,

b. Uzman Mahkemelerin kurulması (Aile Mahkemesinin tali işi olmaktan çıkarılması)

c. Şiddetle mücadelede 7/24 kesintisiz olması, yargısal, tıbbi, psikolojik, sosyal ve ekonomik tüm destek ve müdahalelerin anında sağlanması (kurumlar arası koordinasyonun sağlanması)

d. İkincil mağduriyeti önleme, koruma, ortadan kaldırma, politika üretme (İst. Sözl. Md. 18)

e. Önleyici müdahale ve tedavi programları (İst. Sözl. Md. 16)

f. Adli yardım, mağdur haklarının revizyonu (İst. Sözl. Md.57, 25, 27, 29, 30, 31)

Sonuç olarak; merkezin ve ŞÖNİM'in kadınların haklarına ulaşabilmeleri adına büyük katkıları bulunaktadır. Bununla birlikte İstanbul Sözleşmesi'nin önemi çok büyüktür ve acilen hayata geçirilmesi gerekmektedir.

3.1.10 İŞKUR'un Kadın İstihdamına Yönelik Çalışmaları

TÜİK 2014 verilerine göre, kadınların iş gücüne katılım oranı %30 civarına tekabül etmektedir. İŞKUR'un çalışmaları, iş gücü piyasasında istihdamı artırmak ve bunu geliştirmeye yönelik çalışmalardır. Kadınları iş gücü piyasasında aktif hale getirmek için öncelikle işverenlere bazı destekler sunmaktadır. İŞKUR, iş gücünde bulunmayan kadınlar için meslek edindirme kursları açmakta, birçok meslek eğitim merkeziyle ortak çalışmalar yürütmektedir. ASPB ve İŞKUR ortaklığında, şiddet önleme merkezlerine sığınan kadınlara, meslek danışmanı çalışanları destek sağlamaktadır. 2015'in Ocak ayına kadar olan süreçte toplam 274 bireysel görüşme gerçektirilmiş ve bunun 31'i uygun işlere yerleştirilme ile sonuçlanmıştır. 12 kişi meslek edindirme kursuna yönlendirilmiştir. Salı ve çarşamba günleri iş ve meslek danışmanları ŞÖNİM'e gidip, işe ihtiyacı olan ya da meslek edinmeyi düşünen kadınlara yönelik çalışmalarda bulunmaktadır. Aynı zamanda toplum yararına projeler de yürüten İŞKUR, bunlarda da kadınlara öncelik verilmeye çalışmaktadır. Bu projeler üniversite ve belediye gibi kurumlarla düzenlenen projelerdir.

3.1.11. Karşıyaka Belediyesinin Kadın Çalışmaları

Karşıyaka Belediyesi genel anlamda kadın, erkek, çocuk tüm vatandaşlarının toplumsal yaşamın her alanına aktif katılımını sağlayıcı çalışmalar yapıyor ve bu çalışmalarda özellikle, kadının daha fazla sınırlandırıldığına ve kısıtlandığına dikkat çekerek, kadınların aktif hayata daha çok katılabilmesi konusunda destekleyici adımlar atıyor. Örnek teşkil eden çalışmalardan bazılarından bahsetmek gerekirse şunlar sıralanabilir:

a. 2007 yılında kurulan Kadın Konuk Evi, 695 kadın ve 265 çocuğa sığınma ve barınma hizmeti vermektedir.

b. Mart 2015'te kurulan kadın kooperatifi, kadının güçlenmesi ve üretim sürecine katkıda bulunabilmesi, aynı zamanda sosyal yaşama daha hızlı katılabilmesi için çalışmalar yapmaktadır. Bu yıl kurulmuş olmasına rağmen kadın kooperatifinde üç yüzü aşkın üye bulunmaktadır. Kadınlar hem üretim içinde yer alıp hem de birçok etkinliğe katılmaktadırlar.

c. Türkan Saylan Kız Öğrenci Yurdu 48 öğrenci kapasiteli bir yurt olarak kadın öğrencilere hizmet

vermektedir.

d. Karşıyaka Belediyesi'nin açmış olduğu 4 anaokulunda toplam 265 öğrenci bulunmaktadır. Zübeyde Hanım ve Cumhuriyet mahallelerinde ücretsiz olarak öğrencilere anaokulu hizmeti verilmektedir.

e. Karşıyaka'nın Filizleri en önemli sosyal sorumluluk projelerinden bir tanesidir. Üniversite düzeyindeki ihtiyaç sahibi öğrencilere burs verilmektedir. Şu anda üç yüzden fazla burs alan öğrenci vardır ve bunun %65'ini kadın öğrenciler oluşturmaktadır.

f. Karşıyaka'nın her kesimindeki mahallelere, ihtiyaçları doğrultusunda hizmet verebilmek ve onlara yerinde ulaşabilmek amacıyla 7 tane mahalle merkezi kurulmuştur. Mahalle merkezlerinin toplamda üye sayısı 2900'dür ve bunun %80'i kadındır. Sağlık, eğitim ve psikoloji gibi alanlarda hizmet verilmektedir. 2014 yılında bu hizmetten 900 kadın faydalanmıştır.

g. KOSGEB girişimcilik projesinde 786 kişiye eğitim verilmiştir. Bu kişilerin %80'i yine kadınlardan oluşmaktadır.

h. Bilge Çınarlar Yaşam Kulübü'nde, 55 yaşın üstündeki her vatandaşın çeşitli paylaşımlarda bulunduğu ve kurslara katıldığı çalışmalar yer almaktadır. Bu kulübün 409 üyesinden 300'ü kadın üyelerden oluşmaktadır.

i. Aile danışmanlığı hizmeti ücretsiz yürütülmektedir. Yıl içerisinde yaklaşık 400'ü aşkın bireysel görüşme yapılmaktadır.

j. Bunların yanısıra 3 adet kültür merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerde her yıl kırkı aşkın kurs açılmakta ve üç bine yakın kursiyer çok farklı alanlardaki kurslardan faydalanmaktadır. Kurs katılımcılarının %80'i kadınlardan oluşmaktadır.

3.2. ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sonuç olarak; toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında salt kadın oldukları için fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddet gören veyahut görme tehlikesi ile karşı karşıya olan kadınlara yönelik, bakanlıklar, STK'lar, belediyeler, özel kuruluşlar tarafından mağduriyetlerin giderilmesi ya da olası şiddetin önüne geçilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

Şiddet gören kişinin ulaşabileceği resmi kurumlardan kolluk kuvvetleri, şiddet gören ve uygulayan kişiye yönelik koruyucu ve önleyici tedbirler almaktadır. Bu tedbirler kapsamında kolluk kuvvetlerinin yasalarca tanımlanmış görevleri bulunmaktadır. Şiddet mağduru ya da görmesi muhtemel kadınlara yönelik barınma yeri temini, koruyucu ve tedbir kararlarıyla ilgili net ve açık bilgilendirme, şikayetçi olunan kişinin kadına ve çocuklarına zarar vermemesi amacıyla yaklaşmasının ve eğer sahipse, silahlarının elinden alınması gibi yükümlülükleri söz konusudur. Fakat mağdurun boşanma sürecinde kararsız tutum sergilemesi, boşanmayı hızlandırmak için sonuç odaklı davranması, nafaka, velayet gibi sebeplerle polis merkezlerine başvurmaması, kurumlar arası iletişimsizlik gibi sebepler kamuoyunda kolluk kuvvetlerine karşı olumsuz algının oluşmasına neden olmaktadır. Sadece polis odaklı bir çare beklentisinin de problemleri çözmede yetersiz olacağı aşikardır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü; şiddet problemi konusunda hem kadınları bilinçlendirmek hem de toplum içinde cinsiyet eşitsizliği konusunda farkındalık yaratmak için strateji geliştirmektedir.

Şiddetle mücadelede yeni bir yaklaşım olan ŞÖNİM'ler ise; şiddet mağdurlarına ya da şiddete uğrama riski taşıyanlara karşı gerekli olan danışmanlık, rehberlik, yönlendirme hizmetlerini sağlamaktadır.

Bunların yanı sıra; kadınların mağduriyetleri durumunda ihtiyaçları olan hukuki desteği alabilmeleri için barolar; hukuki sürecin takibi, savcılar ya da gerekli kurumlarla irtibat kurma ve birimler arası iş birliği, basına veri aktarımı, bildiri yayını, konu ile ilgili çalıştay düzenlemesi gibi çalışmalar yürütmektedir. Aynı zamanda İŞKUR da kadınların istihdam sorunlarını çözmek, iş yaşamındaki fırsat eşitsizliğinin üstesinden gelmek, mesleki eğitim gibi çalışmalarla destek sağlamaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini görünür kılmak ve bununla mücaadele etmek, kadının ikincil konumunu iyileştirmek, şiddet mağdurlarına ulaşabilmek ve şiddetin önüne geçmek konusunda şüphesiz ki yerel yönetimlerin çalışmalar yürütmesi çok mühimdir. Bu konuda titizlikle çalışan yerel yönetimlerden Karşıyaka Belediyesi'nin önemle yaptığı çalışmalar yadsınamaz. Öncelikle kadının her alana aktif katılımı fikrinden hareket eden Karşıyaka Belediyesi, çalışmaların faydalarının sürekliliği açısından sosyal politikalar üretmeye devam etmektedir. Yapılan tüm çalışmaların, kadının özgür olmasının, demokratik topluma etki anlamında oldukça etkin atılımlar olduğu görülmektedir.

İkinci bölümdeki tüm veriler ve yapılmış araştırmalar dikkatli bir şekilde incelendiğinde genel olarak şu sonuçlar çıkmaktadır.

a. Kadınlara yönelik şiddet hala yaygın

b. Şiddet her zaman kadınların çok yakınında

c. Şiddet kadınların sağlığını olumsuz yönde etkiliyor

d. Şiddet çocukları ve erkekleri de etkiliyor

e. Şiddet kuşaktan kuşağa aktarılıyor

f. Tüm kadınlar şiddet tehdidi altında

g. Şiddet ile mücadelede kadınlar hala yalnız

h. Kadınların şiddetle mücadelesinde kurumları kullanmaları

i. Şiddetle mücadele alanında uygulamada yaşanan sorunlar

j. Kadınların haklarını bilmesi

Kendini kurtar
Kendini kurtar

IV. BÖLÜM

4.1. ATÖLYELER

Kadına Yönelik Şiddet Çalıştayı'nın ikinci gününde, kadının toplumsal hayattaki yerine ilişkin sonuçları ve çözüm önerilerini içerebilecek beş ayrı konuda beş ayrı atölye çalışması eş zamanlı olarak yapılmıştır.

4.1.1. Eşitlik ve Özgürlük Atölyesi

Eşitlik ve özgürlük, kadınlar için bir tartışma alanıdır. Çünkü eşitlik kelimesi, kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikle başlamaktadır. Bu eşitsizlik de tarihte toprak sahibinin egemen olması meselesiyle yakından ilgilidir. Mülk anlayışı beraberinde sahiplik anlayışını da getirir.

Sahiplik ve iktidar olma meselesi, insanların sırf kibarlık olsun diye kullandığı "bayan" kelimesinde de kendini göstermektedir. "Bayan" kelimesi "bay" dan türemiştir ve "bay" kelimesinin İngilizce karşılığına bakıldığında, insan anlamına gelen "man" sözcüğü karşımıza çıkmaktadır. Bu inceleme doğrultusunda erkek bir insandır ancak kadın bir insan değildir. Bu noktada da dünyada söz edilen insan haklarından kadınların yararlanabilmesi söz konusu değildir. Ayrıca bu kelimenin kullanılması, türetilmişliğin kabul edilmesi anlamına da gelmektedir.

Eşitlik kelimesinin var olabilmesi için, adaletin sağlanması gerekmektedir. Esas vurgulanmak istenen eşitlemedir. Türk, Kürt, Alevi, gay, lezbiyen, yaşlı, çocuk, engelli her kim olursa olsun insanların farklılıklarını anlayıp, bu farklılıkları eşitlemek için bir güçlendirme politikası uygulanmalıdır. Herkes farklıdır ve eşitlik, farklar arasındaki eşdeğerlik meselesidir.

Tartışılması gereken diğer bir konu olan özgürlük ise, kadınlar söz konusu olduğunda "Ben varım ve benim kendime ait bir hayatım var." diyebilmek yani kadının kendisi olma hakkı ve kendi gücüne sahip olması ile ilgilidir. Özgürlük kendi istediğini yapabilme gücüne sahip olmaktır. Özgürleşme, genel anlamda bir güç kazanma meselesidir. Eşitsizliğin olduğu yerde bir güçsüzleştirme söz konusudur. Eşitsizliğin olduğu her yerde tahakküm olduğunu görmekteyiz. Güç denince akla tahakküm edici iktidar yapısı gelmektedir. Eşitsizlikten kurtulmak, tahakkümü ortadan kaldırmakla mümkündür. Bu durum kurumları, siyasal engelleri ve alışkanlıklar sistemini değiştirmek anlamına gelir. Dolayısıyla her türlü öğretiye bakmak ve öğretilenleri sorgulamak gerekir. Kadının özgürleşmesi de çok köklü tahakküm sistemlerinin değişmesiyle mümkündür. Demokrasi, yazılı kanunlar dışında aslen kendi aramızdaki

ilişkilerde eşitlenme hakkının farkına varma durumunu beraberinde getirir. Her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmaya yönelik bir birliktelik olan dayanışma, farklılıklar arasında bir güçlenme meselesidir.

Sonuç olarak çok olduğumuzu, çoğul olduğumuzu, farklı olduğumuzu ve bunun bir adalet meselesi olduğunu unutmamak gerekir.

4.1.2. Dil ve Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyetin dile yansıması esas konuyu oluşturmaktadır. 1970'lerin ikinci yarısında başlayan dil ve cinsiyet çalışmaları oldukça önemlidir. Türkçe'de "cinsiyet/cinslik (sex)" kavramlarıyla ifade edilen fiziksel cinsiyettir.

Dilin toplum üzerinde ikili bir ilişkisi bulunmaktadır. Dil, hem toplumu biçimlendirir hem de toplum tarafından biçimlendirilir. Toplum yapısının cinsiyetlere roller yüklemesi ve rolleri kültürel değerler haline getirmesi konusu bu noktada önem taşır. Toplum içindeki aile, eğitim gibi kurumlar toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirir. İdeoloji cinsiyet rolleri üzerinden yansıtılır. Bir yasallaştırma mekanizması olarak ideoloji; güç ilişkilerinin doğal ve kaçınılmaz olarak kabulünü, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve aşırı baskıyı doğallaştırmayı, biyolojik farkın kaçınılmazlığını dil ve cinsiyet bağlamında yani söylemde ortaya çıkarmaktadır.

Söylem; kullanılan dil, sembolik ifadeler ve sanatları kullanma, düşünme, duyumsama, inanma, değerler sistemi ve davranış biçimlerini belirlemektedir. Aynı zamanda ait olunan grubun özelliklerini de taşımaktadır. Yaşam boyunca iki dil pratiği uygulaması söz konusudur: Birincil söylem ve ikincil söylem.

a. Birincil söylem: Ait olunan grubun değerlerinin sorgulanmadan kabullenildiği söylemlerdir.

b. İkincil söylem: Kendi isteğimizle, toplumsallaşma içerisinde yer alan söylemlerdir.

Birincil söylemin izlerini ikincil söylemle birlikte görmek mümkündür. Kadınların, kalıplaşmış kadın kimliğini edinmesi örnek olarak gösterilmiştir. Kadınlar, öğretilen ve kendilerine ait olan dil kullanımında bu durumu deneyimlemektedir.

Cinsiyet bağlantılı dil kullanımına ilişkin bazı saptamalar bulunmaktadır:

a. Renk seçimi

b. Sosyo-kültürel bağlamda kadınların bilmesi gereken sözcükler (mutfak-kadın/ futbol-erkek ilişkisi gibi)

c. Argo ve küfür kullanımı

d. Belli sıfat ve pekiştirici sözlerin kullanımı

e. Ölçülü dil kullanımı

f. Eklenti soruların kullanımı

g. Kaçınma sözcük ve yapılarının kullanımı

h. Kibarlık stratejilerinin kullanımı (olumsuz fikirleri dolaylı olarak söylemek)

i. Dildeki cinsiyetçi yapılanma

j. Cinsiyet/cinsler hakkında konuşma

k. Belli bir cinsiyete özgü sözcüklerin varlığı: Erkeğe müzmin bekâr, kadına evde kalmış denmesi; erkeğe yakışıklı kadına güzel denmesi; erkeğe boylu boslu kadına sülün gibi denmesi

l. Bazı sözcüklerin kullanımının kadınlar veya erkekler için farklı anlamlar ifade etmesi. Örneğin; adaleli, dominant, naif.

m. Her iki cinsiyete ilişkin normlar: Kadın: anne, ev hanımı, çalışan anne, bağımsız kadın, erkek: işçi, bilim adamı, erkek hemşire, müdür.

n. Toplumsal dil ve eğitim ortamlarına örnekler üzerinden bakılacak olursa;

o. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre öğrencilere farklı geri bildirim vermesi (Erkek öğrencilerin hareketli davranışları olumlu geri bildirim alırken, kadın öğrencilerin nezaket ve itaat gibi özellikler doğrultusunda olumlu geribildirim alması)

p. Cinsiyete göre verilen görev ve sorumlulukların farklılaşması (kadınlardan çay istenmesi, erkeklerden eşya taşıması)

q. Disiplin uygulamaları (sigara kullanımında erkekler görmezden gelinirken, kadınların daha sert tepkiler görmesi)

r. Öğretmenler ve öğrenciler tarafından kullanılan toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp yargılar içeren dil (meslek eşleştirmesi kadın ve erkeğe göre aile tarafından enjekte edilir)

s. Ders kitaplarının içeriği ve öğretmenler tarafından verilen örnekler

t. Görseller içerisinde kadının çalışmayan rolünde gösterilmesi (1.sınıf ders kitabında resimlerdeki görev dağılımına bakılırsa; Kadın, ev temizliği, yemek, çamaşır, kardeşine derslerinde yardım etme, TV seyretme, bilgisayarda vakit geçirme, erkek ise TV seyretme, bilgisayarda vakit geçirme şeklinde gösterilmektedir)

u. Meslek dağılımında da erkek-kadın ayrımı görülmektedir.

Kadın ve erkek temsillerinin, çocuklardaki karşılığı değiştirilebilir. Bu bağlamda çocuklarla konuşarak çocuğun kavramlara yaklaşımı zenginleştirilebilir.

Dili kurtararak, görsel dilin değişmesi gerekmektedir. Örneğin mor renginin kullanımı kadınla ilgili mesaj vermek için yeterli değildir.

Kendini ifade etmenin yolu dil olduğu için, dil şiddeti üzerine bir farkındalık yaratmak oldukça önemlidir. Eğitim kitaplarından önce masalların, yazın dünyasında kullanılan dilin kadına kurtarıcı bekleyen bir rol biçmesi, erkeği de kurtarıcı olmaya mahkûm etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın cinsiyetçi kitaplara devam etmesine karşı çıkılması gerekmektedir.

Ek olarak Atasözleri ve deyimlere bakıldığında çok fazla cinsiyetçi atasözü ve deyim bulunmaktadır. Sözlüklerden çıkarmak yerine zihinden cinsiyetçiliğin çıkarılması gerekir.

Ataerkil sistemlerin uzun yıllardır kullandığı dil içerisinde; kamusal alan (kaydı tutulan alanın) erkeğe tanımlanırken, özel alan (ev içi) kadına tanımlanmaktadır. Bu durum kullanılan ortak dilin erkek tarafından şekillendirilmesine sebep olmuştur. Dolayısıyla çeviri bir dil kullanımından söz edilebilir.

Kamusal alanda kullanılan dilin ihtiyaçlara yanıt vermek üzere değişiklik gösterdiğinin altı çizilmelidir. Din ve edebiyat ideolojik kurumlardır. Şekillendirme ve belirleyicilik gücü önemlidir. Kadınların dilinden ziyade dilsizliğinden bahsedilmelidir. Kadınların özel alana sınırlanmış olmasından gelen sessizliği ve özel alan dışında duyulmayan seslerin kaydı olmaması, geçici olması, uçucu olması, kadınları dilsizleştirmiştir. Kadınlar kendi dillerini ve ifadelerini kullanabildiği ölçüde seslerini duyurabilirler. Kadınların dili kullanarak edebiyatta seslerini duyurmaları ise 19.yy da başlar. Erkek isimleri kullanma yoluyla seslerini duyurabilmeleri önemli bir örnektir. Edebiyat alanında yaygınlaşma, kadınların sesini duyurmasında oldukça önemlidir. Geleneksel olarak destanların cinsiyetçiliği dikkat çekicidir. Destan, eril bir türdür. Edebiyatın eril bir alan olarak kalması, erkek egemen gelenek ve miras ile başa çıkabilmek için öncelikle kadınlar okur olarak mücadele vermişlerdir. 20.yy da kadın edebiyatçıların kullandığı dil stratejisi, kaybolan kadın karakterler üzerinden yeniden yazım ve klişe tipleri değiştirip dönüştürerek yeniden yazmak gereklidir. Kadınların dil ile olan mücadelesi, erkek eserlerinin yeniden yazımıyla, dil-cinsiyet ilişkisi için önemli bir yazma stratejisidir. Kadın deneyimlerinin ön plana çekilerek dillendirilmesi önemlidir.

Medya ve sinema teması üzerinden, medya okuryazarlığı da oldukça önemlidir. Medya okuryazarlığı, medyada görülen metinlerin temel anlamlarının yanı sıra yan anlamlarını nasıl anlaşılacağını göstermektedir. Bu konu ile ilgili birkaç örnek verilecek olursa;

a. "He for she" kampanyası

b. Bedenin parçalara bölünmesi ile güzellik ve duygusal odaklı çekimler

c. Parçalanmış bedenlerin sinema ve dizilerde öne çıkması

d. Stereotipleşmiş roller ve temsiller

e. Medya metinlerince desteklenen kadına yönelik mesajlar

f. Zeki Demirkubuz ifadesi örneği: "Kurumuş, evde kalmış bir kadının hikâyesini tarafsız biçimde anlatmaya çalıştım." (Burada verilmek istenen mesaj; erkek evlenmeyince "müzmin bekâr", kadın evlenmeyince "evde kalmış kız kurusu" olarak anılması üzerindendir.)

Farkındalığı uyandırmak önemlidir. Bu noktada dilin temizlenmesinin zorluğuna vurgu yapılmaktadır. Dil önemli bir silahtır. Bireyi harekete geçirme sözcükleri, bireyin düşüncesi ve duygusunu yönlendirmektedir.

Farkında olarak veya olmayarak kalıp yargıları üretmek ve değiştirmek insanın elindedir. En büyük kategorizasyon ve ayrımcılık ise cinsiyet ayrımcılığıdır. Cinsiyet kategorisindeki öncülüğü taşıyan dildir. Bu mekanizmadan faydalanmanın yolu da öncelikle farkındalıktır.

Ataerkil cinsiyetli bedenler olarak dolaştığımızı hatırlatan dil yapısı reflekseldir ve kendiliğinden oluşmaktadır. Eril düşünce tam da bu anlama gelmektedir. Kadın dili ise kadının bakış açısı ile ilgilenen bir dildir.

Feminist dil, farkındalık ve örgütlülüğü zorunlu tutmaktadır. Bilinçli olarak üretmemiz gereken dildir. Örgütlülük, farkındalığı ve düşünceyi geliştirme hareketidir. Dil çapaklarının öncelikle bireyin kendisinden başlayarak değiştirilmesi gereklidir. Feminizmin olumsuz tanımlaması ve kurgulaması da dil üstünden yapılmaktadır. Bu nedenle feminizmi dilde ortaya koymak gerekmektedir. Hazır kalıplardan kurtulmak gerekir.

Dil ve eğitim bağlantısı üzerinden eğitim sistemi ve akademi üzerinden değişmesi beklenilen birtakım çözüm önerileri de şu şekildedir:

a. Akademik feminizmin dil kopukluğu ve üniversitedeki dilin evcilleşmesine çözüm olarak akademi ve sahayı daha çok bir araya getirmek gerekmektedir.

b. Eğitim sürecinde öğrencilere daha zengin okuma listesi verilmelidir.

c. Akademisyenlerin farkındalığının arttırılması gerekmektedir.

d. Eğitim programlarının değiştirilmesi ve yenilenmesi gerekmektedir.

e. Üniversite bünyesinde toplumsal cinsiyet eğitimi verilmelidir.

4.1.3. Kadına Yönelik Şiddette Kurumlar Arası İşbirliği

Hiçbir kurum tek başına, kadına yönelik şiddeti azaltmak için yeterli değildir. Şiddete uğrayan kadınların farklı ihtiyaçları bulunmaktadır. Örneğin; barınma ihtiyacı, sağlık ihtiyacı, istihdam ihtiyacı, şiddete uğrayan kadının çocuklarının ihtiyaçları gibi çok farklı türde ihtiyaçlar bulunmaktadır.

Kadına yönelik şiddet vakalarının takibi açısından koordinasyon önemlidir. Bu koordinasyon kadının

şiddet görmesinin engellenmesi ve şiddet gören kadının korunması açısından gereklidir. Kurumlar arası koordinasyon, sadece şiddet gören kadınlar için değil aynı zamanda onların çocukları için de çok yararlı bir uygulamadır.

Resmi olarak iki adet koordinasyon mekanizması bulunmaktadır. Bunlar, 6284 Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Ve Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi İl Koordinasyon Kurulu ve İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulu olmak üzere iki tanedir. Gayri resmi olarak alanda işleyen protokollerle yürüyen sistemler ve fiili mekanizmaların vardır. Kadın Danışma Merkezleri arasındaki koordinasyon ile İŞKUR ve belediyeler arasındaki koordinasyon da önem arz etmektedir. Ayrıca Kadın Danışma Merkezleri ve sivil toplum kuruluşları arasındaki bağlantı da oldukça önemlidir.

Kurumların birbirini yeterince tanımaması koordinasyon aksaklıklarına neden olmaktadır. Kurum sayılarının çok fazla ve dağınık olması başlıca sorunlardan biridir. Kurumlardaki hiyerarşik yapılar, işlerin uzamasına ve birebir ilişki gerektiren konuların çözümüne engel olmaktadır. Resmi koordinasyon mekanizmalarının toplantılarında, sürekli temsilin olmaması da karar alma süresini uzatabilmektedir.

Kadına yönelik şiddette kurumlar arası işbirliğinin sağlanabilmesi için çözüm önerileri şu şekildedir:

a. Koordinasyon geliştirmeleri uygulanmalı ve bu geliştirmeler ilçeleri de kapsayacak şekilde olmalıdır.

b. Sivil toplum kuruluşlarının koordinasyonu önemlidir ve devletten kaynak desteği alması gereklidir.

c. Vaka takibi için özel sistemlerin gerekmektedir.

d. Kadına yönelik şiddet araştırılmalı ve bu konuda ulaşılan sonuçlar şeffaf olmalıdır. Bu yöntemle kurumlar arası işbirliği hızlanacak ve kolaylaşacaktır.

4.1.4. Şiddetin Faili Erkeklik

Bu konunun açıklanabilmesi için öncelikle erkekliğin nasıl kavramsallaştırıldığı meselesi açıklığa kavuşturulmalıdır. Toplumsal cinsiyet bakış açısından ele alınan erkeklik biyolojik temelde bir mesele olarak ele alınamamaktadır. Erkeklik bazen karşımıza kadın kimliği üzerinden taşınan bir mesele olarak da çıkmaktadır ve esasen güç ve iktidar talebiyle birlikte var olmaktadır. Bu nedenle

erkeklik, şiddeti doğal olarak doğurmakta ve beraberinde getirmektedir. Devlet ve adalet anlayışı gibi kamusal meseleler içerisindeki eril tahakkümle kurgulanan erkek kimliğini de bu çerçevede anlamak gerekmektedir. Geçmişten günümüze kadar felsefe, tarih, kültür içerisinde süregelen erdem, akıl gibi kavramların erkeklikle bağdaştırılmış olması da erkeklik üzerinden üretilen tahakküm ve şiddetin meşrulaştırılmasına neden olmaktadır.

Şiddet kuşkusuz her alanda karşımıza çıkmaktadır; fakat özellikle "kadına yönelik şiddet" için "erkeklikten doğan şiddet" tanımlamasını kullanmak, yani bizatihi faili konu edinmek gerekmektedir. Günümüzde şiddete yeni kategoriler eklenmektedir. Bu noktada failin ve şiddeti üreten öznenin merkeze alınarak tartışılması gerekmektedir. Şiddet konusundaki acil sorunlara pratik çözümler getirilmelidir ancak meselenin teorik boyutu da göz ardı edilmemelidir. Ek olarak teorik temellendirmeler ile pratik çözümler arasında doğrudan ve esaslı bir ilişki bulunmaktadır.

Şiddetin faili erkeklik ise, en başta erkeklik olgusunun çözümlenmesi gerekmektedir. Erkeklik olgusu, toplumsal yapı içinden doğmakta ve ataerkillikten beslenmektedir. Erkek egemenliği içinde de güç, otorite ve kontrol ilişkisi bulunmaktadır. Birey çok küçük yaştan bu kodlarla yetiştirilmektedir. Toplumsallaşma çağında başlayan bu süreç, kurumlar ve kültürel yapılar içerisinde dallanıp budaklanarak gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Bu noktada da üç temel unsurdan bahsedilebilir: erkek kimliklendirmesi, erkek merkezlilik ve erkek egemenliği.

Erkek Kimliklendirmesi: Birtakım kültürel kodlarla erkeklik oluşturulmakta ve ve kültürün kabul görmesi gereken bir unsur olarak benimsenmektedir. Ataerkil bakış açısı içerisinde güçlü, cesur, rasyonel betimlemesi erkeklik tanımını oluşturuken; duygusal, kırılgan, zayıf olan ise kadınlığa yakıştırılmaktadır. Bu bakış açısı modernlik sonrası toplumlarda da halen devam etmektedir. Bunun sonucu olarak da toplumsal olarak baskı gören, gücü ve otoritesi olmayan herkesi küçümseyen ve zayıflığı kadınsı olmakla ilişkilendirip, erkeksi olanın dışında kalan her bireyi (kadınlar, LGBTİ bireyler gibi) himaye ve kontrol edilmesi gereken varlıklar olarak gören bir bakış açısı ortaya çıkmıştır. Kabaca tarif etmek gerekirse erkek(si) olan hükmeden, kadın(sı) olan da hükmedilendir. Burada artık erkeklik, erkekler arasında bir hiyerarşiyi de içerecek biçimde şiddeti ortaya çıkarmaktadır. Bir tahakküm biçimi olarak erkeklik, gücü ölçüsünde hükmedebildiği her şeye karşı (kendisinden güçsüz erkekler, kadınlar, LGBTİ bireyler, hayvanlar ve doğa da dâhil) şiddet uygulamanın referansı haline gelmiştir.

Erkek Merkezlilik: Bütün toplumsal yapıları erkeklik alanı üzerinden tarif ederek, erkeğe atfedilen işlerin belirlenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamusal alan, siyaset, aile, ekonomi ve aslında mevcut tüm eylem alanları erkeklik kurgusundan yola çıkarak tarif edilmektedir. Böylece erkeklik bir eylem alanı

olarak da ortaya çıkmakta, kadınlar ve bu erkeklik kurgusunun dışında bırakılmış tüm bireyler saf dışı bırakılmaktadır. Bu durumda para kazanmak, babalık, aile reisi olmak gibi sıfatlar erkeklere has ve neredeyse zorunlu statüler olarak görülmektedir.

Bireyler erkeklik algısına göre "erkek olmak için" üretilen bu yapıya ayak uydurmak zorunda kalmıştır; bu sadece erkeği değil, kadınları da kalıplara sokan bir bakış açısıdır. Bütün bireyler erkeklik ve kadınlık hallerini katı kalıplar içerisinde homojenleştirdiğinde, erkeğe bir sorumluluk olarak yüklenen belirleyici roller, bütün bir toplumu düzenlemenin de aracı kılınmaktadır. İnşa edilen eril bakış açısı ile erkeklerden beklentiler sabitleşmiş ve erkek artık bu sorumluluk ve beklentiler üzerinden kendisini var edebilecek bir insanlık hali olarak anlam kazanmıştır. Ataerkil yapı kadına kurallar koyarken, bu sorumluluklar ve yükümlülükler üzerinden erkeğe de yerini ve sınırlarını bildirmektedir.

Bahsedilen birtakım kuralların gerektiği rolleri yerine getirebilme çabasının yükü şiddeti doğurmaktadır. Yeterince erkek olamama kaygısı, temel motivasyonu iktidar ve güç olan bir yaşam biçimini şekillendirmektedir. O halde erkekliğin şiddetle ilişkisi, rol performansına dayanmaktadır. Bilinçsiz olarak erkeklik kalıbına uymak isteyen fakat bunda zorlanan erkek (para kazanmak, güç-kontrol ilişkisi yürütmek vb. nedenlerle) iletişim odaklı sorun çözme yerine, şiddeti tercih etmektedir. Gücü kullanmak için duygusal, psikolojik veya fiziksel şiddet yollarını seçmek erkeklik-şiddet ilişkisinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca erkeklik algısı ve talebi ne kadar güçlüyse şiddet de o kadar ağır bir biçimde kendisini gösterir hale gelmektedir. Güçle yoğrulmuş ve yaşamının anlamını güçle ilişkisinde kurmuş biri, gücünü her alanda kullanmak isteyeceğinden daima şiddete yönelmektedir. Özellikle namus kavramı, erkeklik kavramına zarar verildiği düşüncesiyle cinayetlere kadar varacak şiddet pratiklerini ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada hukuk da yetersiz kalmaktadır, zira hukuk ve yargılayanlar toplumsal yapıdan etkilenmiştir. Karar vericilerin ve hâkimlerin de yetiştiği kodlar aşağı yukarı failin yetişmiş olduğu kodlarla benzer olduğundan, yargı aşamasında verilen kararlarla da erkeklik sorunu ile yüzleşilmemektedir. Ek olarak bu konuda bir ilerleme sağlanamamakta, aksine erkeklik bu kararlar yoluyla yeniden üretilmektedir.

Bütün bunların yanı sıra eril bakış açısı sadece erkeklik ile ilişkilendirilemez, aynı bakış açısı kadınlarda da görülmektedir. Kadınlar da zayıf görünmemek için erkek gözüyle bakmaya, eril davranmaya başlayabilir. Bunun da erkek merkezlilikle ve eril bakış açısının hâkimiyetiyle ilişkisi bulunmaktadır. Aynı zamanda bu, gücün ve egemenlik talebinin şiddet potansiyeli ile bağlantılıdır.

Erkek Egemenliği: Erkek egemenliğini hayatın her alanında görmek mümkündür. Bütün temel eylem alanlarının erkeğin alanıymış gibi tasarlanıp kurgulanması ve erkek merkezliliğin hayatın her alanında

egemen kılınması bunun temel bir örneğidir. Siyaset ve ekonomi erkek işidir, kadınlar yapamaz algısı veyahut yönetim ve karar verme aşamalarında erkeklere/erkeksi görünenlere daha çok yer verilmesi buna örnek olarak gösterilebilir.

Erkeklik üretim merkezleri olarak tanımlanabilecek aile-eğitim kurumları, medya, hukuk ve yasal düzenlenmeler, ekonomi gibi alanlarda erkek bakış açısının egemen kılınması yoluyla yeniden üretilmesi ve eğitim ve kültür yapıları içerisinde daimiliğini sağlanarak yeniden üretilmesi erkek egemenliğinin bir başka boyutudur.

Toplumsal bir kurgu olmasına rağmen doğalmış gibi görülen erkekliğin, her zaman hükmedici olarak tanımlanması ve diğer bakış açılarına yer bırakmamış olması, insanın kendisini tanımlarken eril kodların belirleyici olduğu bir paradigma içinden konuşması anlamına gelmektedir. Tek tipleştirilmiş bir erkeklik kurgusunun devletin ve kurumların bütün yapısına içkin olması, erkek egemen sistemlerin hem nedeni hem de sonucudur. Aynı zamanda erkeksi bakışın ve uygulamaların devamlılığına da yol açmaktadır. Aynı zamanda kadına "taşıyıcı", erkeğe "rol model" olma sıfatı verilmesi suretiyle, eril kodların bütün toplumda egemen olması ve kadın üzerinden de erkeklik algısının üretilmeye devam edilmesi, erkek egemenliğini pekiştiren bir durumdur.

Şiddetin faili erkeklik konusu ile ilgili geliştirilen çözüm önerileri:

a. Eril bakış açısını sorgulatacak, erkeklik denilen kavramı ve bunun ürettiği şiddeti tartışmaya açacak eğitim faaliyetlerinin planlanması, özellikle de belediyelerin ulaşabileceği noktalarda örneğin mahallelerde bilgilendirici faaliyetlerin gerçekleştirilmesi

b. Toplumsal rollerin dayattığı erkeklik kimliğinin ve modelinin dışında da bir hayat kurulabileceğine dair farkındalık çalışmaları yürütmek

c. Değerler eğitimi yoluyla mevcut değerlerin sorgulatılması, ataerkil değerlerin tek değer sistemi olmadığına dair uygulamalı ve interaktif eğitim çalışmaları yapmak

d. Medyadaki erkeklik temsillerini ifşa edecek alternatif bir medya kullanımını sağlamak

e. Politikacıların cinsiyetçi ve şiddet içeren dillerinin eleştirisi ve konuşma dilinin içeriği konusunda, politikacılara bilinçlendirici faaliyetlerde bulunmak

f. İstanbul Sözleşmesi doğrultusunda, erkeklik-şiddet ilişkisine dair çözümleyici ve eleştirel politikalar üretilmesi ve yasalarda mevcut olduğu halde kullanılamayan hakların işler hale getirilmesi

g. Hukuk, psikoloji, sosyoloji, felsefe gibi alanların katkılarının alınması

h. Dezavantajlı grupların (engelli kadınlar, engelli çocuk annelerinin yaşadıkları, zihinsel/bedensel engelli bireylerin durumu, yaşlılar, çocuklar, hükümlüler, vb.) maruz kaldığı erkek şiddetinin özel bir biçimde ele alınarak ayrı bir değerlendirme içerisinde konu edinilmesi

i. Ekonomideki erkek şiddetinin (metalaşma, rekabet, kapitalizm vb. olguların çözümlenmesi yoluyla) çözümlenmesi, sorun ve çözümlere ilişkin farkındalık yaratılması

j. Erkeklik üretim merkezleri olarak tarif edilebilecek bazı kurumsal yapılara ilişkin spesifik çalışmaların yapılması ve meslek içi eğitimlerin düzenlenmesi (Örneğin askerlik esnasında toplumsal cinsiyet eğitimi verilmesi; polis teşkilatı içerisindeki "aile içi şiddet birimine" yönelik eğitimler verilmesi; doktorlara, yargı mensuplarına ve şiddet sonucunda ilk başvurulan makamlarda görev alanlara yönelik erkeklik ve şiddet ilişkisi konusunda eğitim verilmesi vb.)

k. Ceza üzerinden şiddeti önlemenin yeterli olmayacağı, cezaların ağırlaştırılmasından ziyade şiddeti doğuran gerekçelerin ve şiddeti ortaya çıkaran unsurların tahlil ve mahkûm edilmesi gerekir; erkeklik de bu gerekçelerden en bariz olanıdır.

l. Yetersiz yanları olmakla birlikte Anne Çocuk eğitim Vakfı'nın daha önce uyguladığı "babalık eğitimi" veya Türkiye Aile Sağlığı Planlama Vakfı'nın erkelerin katılımını sağlamak amacıyla sağlık konularının içerisine bir modül olarak monte edip sunduğu "toplumsal cinsiyet eğitimi" türünden eğitimleri planlayıp, yaygınlaştırmak ve bizatihi erkeklere eğitim vermek

m. Evlilik müracaatlarında bulunan çiftlere "toplumsal cinsiyet", "erkeklik", "şiddet" gibi konularda eğitim vermek

n. 1991'de Kanada'da üç erkek tarafından kurulan ve bugün 52 ülkede uygulanan "Beyaz Kurdele Kampanyası" türünden kampanyaların gerçekleştirilmesi ve erkek şiddetinin bu yolla eleştirisinin sağlanması

o. Çeşitli sloganlar üreterek veya eleştirel içerikli broşür, reklam vb. çalışmalar yaparak erkeklik

ve bunun yarattığı mutsuzluk ve şiddet üzerinden bilinç yaratılmalıdır. (Örneğin: "Erkekliğinden Kurtul Özgürleş!" ya da "Erkekliğin İktidarı Mutsuz Eder" gibi.)

p. Temelde kamusal alanda sözün ve eylemin yerini bütün bireyler için savunacak; sözü ve eylemi erkek(si) öznelerin tekelinden çıkartıp bütün insanların, söz söyleyemeyenlerin içine dâhil olabileceği biçimde yapılandıracak bir politik mücadeleyi örgütlemek ve bunda ısrar etmek gerekmektedir.

4.1.5. İstihdamda Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

"İstihdam" ve "çalışmak" kavramları bu konunun temel iki noktasını oluşturmaktadır. Bu kavramlar Sanayi Devrimi sonrası oluşan modern hayata aittir. Bu noktada en önemli sorulardan biri de kadınlara yönelik "Çalışıyor musunuz?" sorusudur. Aynı soru erkeklere yöneltildiğinde farklı bir algı oluşturabilirken kadının çalışmıyor olması "normal" karşılanabilmektedir. Kadının en temelde ev içi emeği göz ardı edilmektedir.

Çalışmak ve istihdam konusu göç ile birlikte önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Okuma-yazma bilmeyen, birebir ilişkilerde dahi çok başarılı olamayan kadınlar çalışma hayatına girdi. Sigortasız ve asgari ücretin çok daha altında bir ücretle çalıştırılan kadınların toplumsal açıdan kendilerini geliştirme imkânları da bu şekilde ellerinden alınmaktadır. Kırsal alanda da tarım işçisi olarak çalışan kadınlar, güvencesiz ve ücretsiz olarak çalışmaktadır. Enformel sektörde güvencesiz çalışma şeklinden dolayı sorun yaşayan kadınlar vardır. İstihdam sosyal politikayla alakalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı olmalıdır.

Kadın istihdamında esnek bir alan bulunmaktadır. İstihdam, kadın ile para arasında bir ilişkiye sahiptir. Pek çok kadın ev emekçisi olduğu için kendini çalışıyor gibi hissetmemektedir. Kadınlar, ev içi işte çalışıp karşılığını maddi olarak alamamaktadır; ayrıca emekli de olamamaktadır. Kadınların içinde bulunduğu bu durum ekonomik şiddettir. Sosyal devlet olgusunun gerçek olabilmesi için ev içi emeğin ücret karşılığı olması gerekmektedir.

Erkekler açısından bakıldığında erkeklerin bazı işlerde daha önce tercih edildikleri görülmektedir. (Aile şirketlerinde dahi erkek çocuğa öncelik verilmektedir.) Annelik kadınla özdeşleştirilmektedir ve bu sorumluluk kadında görülmektedir. Bu nedenle de erkekler daha çok tercih edilmektedir. Kadının ikinci planda olması annelikten kaynaklanmaktadır. Çocuk sahibi olmak gereklilikten çıkmalıdır. Bu durum sadece kadın mücadelesi olarak görülmemelidir.

Kreş uygulaması da istihdam ve çalışma konusunda değinilmesi gereken noktalardandır. İstihdam hayatında olan ve zorluklarla çalışan pek çok kadın bulunmaktadır. Kreş kadın hareketinde önemli bir yerde olmalıdır. Bir baba da kreş mücadelesine katılmalıdır. Zorunlu babalık izni de yasallaştırılmalıdır. Birleşmiş Milletler 0-3 yaş arası çocukların kreş eğitimin zorunlu ve devlet tarafından olması gerektiğini belirtmektedir. Kreş, çocuğun gelişim süreci açısından önemlidir. Aynı zamanda kadının bağımlılığını da ortadan kaldıracaktır.

Hem kırsalda hem de kentte kadınların kendine özgü sorunları vardır. Kırsalda anne çocuğuyla birlikte tarlada çalışmaktadır. Çocuğunu bırakacağı bir yeri yoktur. Kentte çalışan kadınların sorunları ise sadece annelik ile sınırlı değildir. Bunlar toplumsal sorunlardır. Toplumsal sorunlara devlet yoluyla çözüm bulunmalıdır. Bu sorun en üst kademeden en alt kademeye kadar devlet politikası olmalıdır.

Medya, istihdam ve çalışma konusunda önemli rol oynamaktadır. Özellikle de algı yönetimi konusunda rolü büyüktür. Kadınlara atfedilen meslekler acilen değiştirilmelidir. Bunun önemli sebeplerinden biri de tabii ki ailelerdir. Meslekler çocukluktan itibaren kodlanmaktadır. (Örneğin; kadın öğretmen olur erkek mühendis olur. Çünkü kadın öğretmen olduğunda ders saatleri bellidir ve ev işlerine, çocuğuna ayıracağı zamanı olur.) Ek olarak istihdamda kadınların fazla olduğu kurumlarda, örneğin okul öncesi eğitim veren yerlerde öğretmenlerin %94'ü kadındır ancak bu kadınların yöneticileri yine erkektir. Burada da bir eşitsizlik bulunmaktadır.

İstihdamda toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik belirlenen çözüm önerileri:

a. Çalışma yaşamında olmayan kadınların çalışma yaşamına girmesini engelleyen durumların devlet tarafından düzenlenmesi gerekmektedir.

b. Çalışma yaşamındaki kadınlar için cinsiyet kotası getirilmelidir. Pozitif ayrımcılık temelinde olmalıdır. Belli oranda kadın çalıştırmak zorunlu hale getirilmelidir.

c. Cinsiyete dayalı bütçeleme olması önemlidir. Kadının önünde duran cinsiyete dayalı sorunların ortadan kaldırılması bu bütçe ile mümkün olabilir.

d. Devlet her şeye insan hakları temelinde bakmalıdır.

e. Yasalara gelene kadar mahalle, belediye ve sivil toplum kuruluşlarında mücadele yükselmelidir. Örgütlenme seviyesi artmalıdır. Bu noktada sosyal demokrat belediyelere görev düşmektedir.

f. Kadın dernekleri güç birliği oluşturmalıdır. Medya iyi kullanılmalıdır. Hükümete toplumsal baskı uygulanmalıdır.

g. Örgütlü mücadelenin sonucunda bütün olanaklardan eşit şekilde yararlanmak gereklidir.

h. Devlet neo-liberal politikalardan vazgeçmelidir. Toplumsal cinsiyet ve insan temelli sosyal devlet anlayışı benimsenmelidir.

i. Devlet ücret eşitsizliğini dengelemelidir.

j. Yeni çözüm projeleri için STK'lara başvurulması gerekmektedir.

k. Çalışma Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kadınlar için politikalar geliştirmelidir. Çalışma Bakanlığı "kadının çalışamayacağı sektörler" maddesini düzenleyip değiştirmelidir.

l. Eğitim kreşlerden itibaren olmalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliği dersleri zorunlu hale getirilmelidir. Dönüşüm eğitimde olmalıdır.

m. Erkeklerin de toplumsal cinsiyet rollerinden ne derece memnun oldukları araştırılmalıdır.

n. Yapılan işte cinsiyet değil, nitelik aranmalıdır.

o. Kreş, bir hak olmalıdır.

p. Annelik izni, ebeveyn iznine dönüştürülmelidir.

q. Anayasa'da iş kanunlarına cinsel yönelim ibaresi eklenmelidir.

r. İşe alımlardaki oryantasyon eğitimlerinde toplumsal cinsiyet eğitimi düzenlenmelidir.

s. Yeni evlenen çiftlere toplumsal cinsiyet programı uygulanmalıdır.

t. Toplumsal cinsiyet açısından, kadın kimliğinin tek tipleştirilmeden çoğulcu anlayışla yeniden ele alınarak politikalar üretilmelidir.

u. Okul müfredatları, toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması şeklinde yapılmalıdır.

SONUÇ

Tüm toplumlarda kadınlar sadece cinsiyetleri sebebiyle şiddete ve ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Buna olanak sağlayan toplumsal ve kültürel değerlerin ve bu duruma yönelik yasal düzenlemelerin geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik çabalar oldukça önem arz etmektedir. Bu bağlamda geliştirilecek projelere yönelik çözüm önerileri şunlardır;

1. Kadına yönelik şiddet herkes tarafından insan hakları ihlali olarak benimsenmelidir.

2. Kadına yönelik şiddeti önleyebilmek için onun hem nedeni hem de sonucu olan eşitsiz güç ilişkilerini dönüştürmek gereklidir.

3. Yalnızca suçluya verilen cezalara ve mağdurun ciddi fiziksel sağlık sorunlarına odaklanmak gibi kadına yönelik şiddeti algılamadaki sorunların önüne geçmek gerekmektedir.

4. Kadına yönelik şiddet içeren bütün eylemlerin önlenmesine ilişkin gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve takibinin sağlanması için mücadele edilmelidir.

5. Kadına yönelik fiziksel olmayan saldırıların da en az fiziksel şiddet kadar önemli olduğuna dair farkındalık yaratılmalıdır.

6. Şiddete uğrayan kadınların yaşadıkları şiddeti paylaştıklarında bir çözüme ulaşabileceklerine dair bir inanca sahip olmalarını sağlamak, onlara bu güven ortamını vermek gerekmektedir.

7. Kadınların yaşadıkları şiddeti, öncelikle kendilerinin meşrulaştırmasının önüne geçmek gereklidir.

8. Kadın ve erkek arasındaki yasal ve fiili eşitliğin gerçekleşebilmesi için, İstanbul Sözleşmesi vakit kaybetmeden ve içeriğinden bir kelime dahi taviz vermeden hayata geçirilmelidir.

9. İstanbul Sözleşmesi'nde de belirtildiği üzere belediyeler daha fazla kadın danışma merkezi, sığınak, cinsel şiddet kriz merkezi açmalıdır.

10. Yine İstanbul Sözleşmesi'nde belirtildiği gibi siyasal partilere, meslek örgütlerine, üniversitelere

ve diğer kurumlara belirli görevler yüklenmeli ve kurumların bu görevleri yerine getirmeleri yasalarla güvence altına alınmalıdır.

11. Gelecek yaşamlarında ekonomik bağımsızlıklarını elde edebilmeleri için kız çocuklarının eğitimlerine gereken önem verilmelidir.

12. Cinsiyetin toplumsal bir inşa olduğunun bilincine vararak biyolojik ebeveynliğin yanı sıra sosyal ebeveynlik kavramının da önemi vurgulanmalıdır.

13. Erkek/baba öncelikli değil çocuk öncelikli bir hukuk anlayışıyla kreşlerin sayısı ve çocuk yardımları arttırılmalıdır.

14. Cinsiyete dayalı işbölümü terk edilerek evişleri, çocuk ve yaşlı bakımı gibi kadınla özdeşleştirilen sorumlulukların erkek tarafından da paylaşılmasına yönelik bir algı yaratılmalıdır.

15. Toplumsal cinsiyet rollerinin dönüştürülmesine yönelik eğitimin aile içinde başlayabilmesi için, ebeveynlere yönelik eğitim programları düzenlenmelidir.

16. Yasada ve görünürde fırsat eşitliğine sahip olan kadının, yaşamın içinde de bu eşitliği hissedebilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

17. Medya, haber, dizi, film, reklam, masal gibi cinsiyeti yeniden üreten kaynakların toplumsal cinsiyet eşitliğine hizmeti teşvik edilmelidir.

18. Medyada kadın ve erkeğin eşit temsilini sağlayabilmek için gerekli kamuoyunu oluşturmak gerekmektedir.

19. Kadın ve erkeğin eşit temsilinin yanı sıra kadınların medyada ele alınış biçiminin de üzerinde durulmalı, konuya ilişkin kamuoyu oluşturulmalıdır.

20. Şiddetin, aile içi değil toplumsal bir sorun olduğu üzerinde durulmalı ve sıfır tolerans ilkesi benimsenmelidir.

21. Meydana gelen şiddet kolluk kuvvetlerinin bilgisine ulaştıktan sonra, sürecin titizlikle takip edilmesi gerekmektedir.

22. Şiddet sonrası süreçte çözüme katkısı olabilecek kurumlar birbirleriyle iletişim halinde olmalıdırlar.

23. Kolluk kuvvetleri veyahut ulaşılan kurumdaki yetkililer, gerek mağdurlarla gerekse faillerle kurulacak iletişim konusunda yeterli beceriye sahip olmalı, sürece ilişkin açık ve net bilgilendirme yapmalıdır.

24. Kadınların ve kız çocuklarının örgün eğitime katılımı kampanyalarla ve yerel yönetimlerce desteklenmelidir.

25. Kamu ve sağlık hizmetlerinden tam ve etkin şekilde yararlanabilmeleri sağlanmalıdır.

26. Kadınların çalışma hayatına etkin katılımı sağlanmalı, iş yaşamındaki cinsiyet ayrımcılığı, cinsiyete göre pozisyon ve gelir belirleme gibi sorunların önüne geçilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

27. Meslek edindirme kursları, yerel yönetimler ve eğitim birimleriyle işbirliği içinde gerçekleştirilmelidir.

28. Erken yaşta evliliğin normalleştirilmesinin sakıncalı olduğunun tüm kesimlerce

29. Benimsenmesi için politikalar geliştirilmeli, hukuki süreçte somut adımlar atılmalıdır.

30. Yapılan anketler göz önünde bulundurulduğunda, kadınlar yasal haklarını en çok medyadan öğrendiğinden, yeterli bilinçlendirmenin sağlanması için yerel yönetimler, STK'lar ya da diğer kurumlar çalışmalar yürütmelidir.

31. Mağdur kadın ve çocuklar için kurulmuş olan sığınma evlerinde psikolojik danışmanlık hizmetlerine verilen önem arttırılmalı ve sosyal yaşama daha hızlı katılımları için çalışmalar yürütülmelidir.

32. Eğitimi devam eden kız öğrenciler ve kadınlar için, yarıda bırakmamaları adına ihtiyaçları doğrultusunda burs ve kalacak yer temini gibi destekleyici unsurların arttırılması yönünde çalışmalar yürütülmelidir.

33. Kim olduğundan bağımsız olarak, insanların farklılıklarını anlayıp, bu farklılıkları eşitlemek için güçlendirme politikaları uygulanmalıdır.

34. Kadının özgürleşmesinin önünde engel olarak duran her türlü öğretinin sorgulanmasına imkan tanıyacak bir eğitim sisteminin kurgulanması gereklidir.

35. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve kadına yönelik baskıyı doğallaştıran söylemlerden kaçınılması gereklidir.

36. Dil şiddeti üzerine bir farkındalık yaratmak ve dildeki cinsiyetçi yapılanmanın önüne geçmek için mücadele şarttır.

37. Akademik feminizmin dil kopukluğu ve üniversitelerdeki dilin evcilleşmesine bir çözüm önerisi olarak akademi ve saha, daha çok bir araya gelmelidir.

38. Akademisyenlerin konuya ilişkin farkındalığının arttırılması için çaba gösterilmeli ve üniversitelerde toplumsal cinsiyet eğitimi verilmelidir.

39. Tüm eğitim programlarının değiştirilmesi ve daha eşitlikçi şekilde yenilenmesi gerekmektedir.

40. Kadına yönelik şiddette karşı, kurumlararası işbirliğinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu amaca uygun olarak;

a. Koordinasyon geliştirmelerinin uygulanması ve bu geliştirmelerin ilçeleri de kapsayacak şekilde kurgulanması gerekmektedir.

b. Sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ve devletten kaynak desteği alması gereklidir.

c. Vaka takibi için özel sistemler oluşturulmalıdır.

d. Kadına yönelik şiddet ve nedenleri iyice araştırılmalı ve bu konuda ulaşılan sonuçlar şeffaf olmalıdır. Bu sayede kurumlar arası işbirliği hızlanacak ve kolaylaşacaktır.

41. Kadına yönelik şiddet konusu; faili ve şiddeti üreten özneyi merkeze alacak şekilde tartışılmalıdır.

42. Eril bakış açısını sorgulamaya hizmet eden, erkekliği ve ürettiği şiddeti tartışmaya açacak eğitim faaliyetlerinin planlanması; belediyelerin mahallelerde vb bilgilendirici etkinlikler yürütmesi gereklidir.

43. Erkeklik kimliğinin ve modelinin dışına çıkılabileceğine ve ataerkil değerlerin tek değer sistemi olmadığına yönelik farkındalık çalışmaları ve interaktif eğitim çalışmaları düzenlenmelidir.

44. Politikacıların şiddet içeren ve eril dillerinin eleştirisi yapılmalı ve politikacılar için konuya ilişkin eğitimler verilmelidir.

45. İstanbul Sözleşmesi'nden yola çıkarak erkeklik ve şiddet ilişkisine yönelik çözümleyici ve eleştirel politikalar üretilmesi ve yasalarda mevcut olduğu halde kullanılamayan hakların işler hale getirilmesi gerekmektedir.

46. Birçok farklı disiplinden konuya ilişkin katkıların talep edilmesi ve hukuk, psikoloji, sosyoloji, felsefe gibi alanların ortak çalışmalar yürütmeleri teşvik edilmelidir.

47. Dezavantajlı gruplara yönelik erkek şiddetinin; özel bir şekilde ele alınarak, ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

48. Ekonomi alanındaki erkek şiddetinin çözümlenmesi; sorun ve çözümlere yönelik bir farkındalığın yaratılması gerekmektedir.

49. Erkeklik üretim merkezleri olarak tanımlanabilecek bazı kurumlara yönelik özel çalışmalar yapılmalı ve bu kurumlarda meslek içi eğitimler düzenlenmelidir.

50. Şiddetin sadece cezalarla ve cezaların ağırlaştırılmasıyla önlenemeyeceği fark edilmeli, esas olarak şiddeti doğuran nedenler ve unsurlar irdelenmeli ve ortadan kaldırılmaya çalışılmalıdır.

51. Toplumsal cinsiyete dair daha fazla eğitim programı düzenlenmeli ve erkeklerin bu programlara katılımı sağlanmalıdır.

52. Evlilik talebinde bulunan çiftlere "toplumsal cinsiyet", "erkeklik", "şiddet" vb konularda eğitimler verilmelidir.

53. Erkek şiddetinin eleştirisinin yapılacağı kampanyalar yürütülmeli ve bu kampanyaların medyada daha fazla yer almasını sağlanmalıdır.

54. Eleştirel içerikli reklam, broşür gibi çalışmalar yaparak ve sloganlar üreterek konuya ilişkin bilinç yaratılmasına katkıda bulunulmalıdır.

55. Herksin hak ve özgürlükleri için mücadele edecek ve herkesin içinde yer bulabileceği şekilde yapılandıracak bir politik mücadeleyi örgütlemek ve bunda ısrar etmek gereklidir.

56. Özellikle de tarım sektöründe ve enformel sektörde güvencesiz çalışan kadınlara yönelik çalışmalar yapılmalı, kadın istihdamına ilişkin politikalar geliştirilmelidir.

57. Ev içi emeğin ücrete tabi olması gerekmektedir.

58. Kreş eğitimi zorunlu ve devlet aracılığıyla olmalıdır.

59. Annelik izninin yerine ebevenlik izni getirilmeli, babalık izni yasallaştırılmalıdır.

60. Çalışma yaşamında bulunmayan kadınların çalışma yaşamına girişlerini engelleyen koşullar, devlet tarafından düzeltilmelidir.

61. Çalışma yaşamında bulunan kadınlar için pozitif ayrımcılık temelinde cinsiyet kotası getirilmelidir.

62. Cinsiyete dayalı bir bütçeleme yapılmalıdır.

63. Devletin her konuya insan hakları temelinde bakması sağlanmalıdır.

64. Belediyelerde, sivil toplum kuruluşlarında ve mahallelerde mücadele ve örgütlülük artmalıdır.

65. Kadın dernekleri güçlerini birleştirmeli, bu bağlamda medyayı etkin kullanarak, hükümete yönelik toplumsal baskıyı arttırmalıdırlar.

66. Devlet neo-liberal politikalardan vazgeçmeli ve insan ve toplumsal cinsiyet temelli bir sosyal devlet anlayışını benimsemelidir.

67. Devlet ücret eşitsizliğini ortadan kaldırmak için gerekli düzenlemeleri yapmalıdır.

68. Çalışma Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kadınlar için politikalar üretmeli ve Çalışma Bakanlığı "kadının çalışamayacağı sektörler" maddesini değiştirmelidir.

69. Kreşlerden başlayarak zorunlu toplumsal cinsiyet eşitliği dersleri konulmalı ve okul müfredatları cinsiyet eşitsizliğiyle mücadele edecek şekilde kurgulanmalıdır.

70. Erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerinden ne kadar memnun oldukları araştırılmalı ve sonuçları ortaya konulmalıdır.

71. Anayasa'da iş kanunlarına cinsel yönelim ibaresi eklenmelidir.

72. İşe alımlardaki oryantasyon eğitimlerinde toplumsal cinsiyet eğitimi düzenlenmelidir.

73. Kadın kimliğini tek tipleştirmeden, çoğulcu bir anlayışla ele alacak politikalar geliştirilmelidir.

Kendini kurtar
Kendini kurtar

EKLER

EK 1: Oturum Konuşmaları

1. OTURUM: ŞİDDETİN TANIMI VE TÜRLERİ

Moderatör Prof. Dr. Solmaz ZELYÜT: Katılım umduğumdan çok daha iyi, bu çok güzel bir şey. Karşıyaka Belediyesi hakikaten çok uzun süredir bu meseleyle ilgili çalışıyor ve biz de Ege Üniversitesi Kadın Çalışmaları olarak elimizden geldiğince destek çıkmaya ve yardımcı olmaya çalışıyoruz. Sabah gelirken yine haberlerde duydum; artık kadına yönelik şiddetin çetelesini tutma şansımız bile kalmadı. Zaten arkadaşlarım da bahsedecekler. Tabii bu işin hukuki boyutu da son derece önemli. Bir zulümle karşı karşıya kadın cinsi; ama bu kendi kendine olmuyor. Buna maruz kalan kadının, maruz bırakanını tespit etmek lazım. Yani kadına yönelik şiddetin failine bakmak lazım. Fail; erkek ya da erkeklik. Biz de buna infial için buradayız.

Prof. Dr. Serpil SALAÇİN: Öncelikle, Karşıyaka Belediyesi'ne ve bu çalıştayın organizasyonuna destek veren herkese ve size, kendi adıma, Türkiye'deki ve dünyadaki tüm kadınlar adına teşekkür ediyorum. Kadın erkek eşitliğinin korunmasında şiddet bir araç olarak kullanılmaktadır. Şiddet, ataerkil toplumunun silahıdır. Bunlar, bizim hep kuramsal art alandan edindiğimiz bilgilerdir.

Güç nedir?

İnsanın bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel ya da toplu tutum ve davranışlarla, o kişinin yapmayı istediği bir tutum ve davranışı engelleme, ya da yapmak istemediği bir tutum ve davranışa zorlamadır.

Neler güç kaynağı olabilir?

a. Fiziksel güç
b. Parasal güç
c. Statü, nüfuz
d. Cinsiyet

Güç sahibini neler tehdit edebilir?

a. Gücün zayıflama riskinin varlığı.
b. Gücünü kaybetme korkusu.

c. Elindeki gücün tek sahibi olmadığını anlaması.
d. Elindeki gücü çok önemsemesi.
e. Elindeki gücü pek de hak etmediğini düşünmesi.

Bu tehditlerin varlığında hangi yollara başvurulabilir?

a. Gücünün önemini vurgulamak, öne çıkarmak, abartmak.
b. Gücün zayıflamasına engel olmak için yollar aramak.

Şiddet ve Güç İlişkisi

Gücü elinde bulunduran birey ve topluluklar, ellerindeki gücü sürdürebilmek için zor kullanırlar.

Cinsiyete Dayalı Güç Paylaşımı

Eva Lundgren'e göre; Erkek egemen değerlerle kurgulanan toplum, cinsiyet merkezli güç paylaşımı formunu korumakta, erkeğin ve kadının bu forma uygunlaşmasına yönelik yeni sosyal normlar üretmekte, bunları kadına ve erkeğe dayatmaktadır. Erkek de kadın da, bu formlara uyuncaya kadar birbirlerini dönüştürmektedir.

Kadın erkek eşitsizliğinin korunmasında şiddet, bir araç olarak kullanılmaktadır. Şiddet ataerkil toplumun bir silahı olarak tanımlanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği; kadınlara uygulanan en yaygın şiddettir ve kadınların insan haklarının ihlalidir.

Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi (BM, 1993)

Kadına yönelik şiddet; "İster kamusal, isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ızdırap veren veya verebilecek olan, cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" olarak tanımlamıştır.

Kadına uygulanan şiddet; cinsiyet ayrımcılığından ve kadın erkek eşitsizliğinden kaynaklanan bir hak ihlali suçudur.

Kadına Yönelik Şiddet

Bütün toplumlarda kadınlar, salt cinsiyetleri nedeniyle, ev içi ve dışında yaygın şekilde fiziksel, ekonomik, psikolojik, cinsel ve diğer türde şiddete maruz kalmakta fakat bu durum toplumsal ve kültürel değerlerle meşrulaştırılmakta, hoş görülmekte ya da göz ardı edilmektedir.

Kadına yönelik şiddet, kadının insan hakları ihlalidir. Kuramsal alanda ve kadın hareketinin önemli bir bölümünün değerlerinde, mücadelelerinde 200-300 yıla yakın geçmişi olmasına karşın, kadınların insan hakları ihlallerinin kavramsallaştırılması ve kadınlara yönelik şiddetin 'insan hakları ihlali' olarak algılanması konusunda yetersiz ve isteksiz kalınmıştır. Kadınlara yönelik şiddetin insan hakları ihlali olarak değerlendirilmesi hala sürdürülen mücadelenin odağındadır.

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Eviçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi, 2011)

Türkiye, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlemesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni, imza atan ülkeler arasında, parlamentosunda ilk onaylayan ülke oldu. TBMM Genel Kurulu, Kanun tasarısını 24 Kasım 2011'de kabul ederek yasalaştırdı. Tasarı, 1 çekimser oya karşın 246 oyla kabul edildi.

Sözleşmeye göre; Kadına yönelik şiddetin, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir tezahürü olduğunu, bu güç ilişkisinin erkekler tarafından kadınlar üzerinde tahakküm kurulmasına ve kadınlara yönelik ayrımcılık yapılmasına yol açtığını, kadınların ilerlemelerinin önünde engel olduğunu kabul ederek, kadına yönelik şiddetin yapısal özelliğinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayandığını ve kadınların erkeklere nazaran daha ast bir konuma zorlandıkları en önemli sosyal mekanizmalardan biri olduğunun bilincinde olarak; kadınların ve genç kızların aile içi şiddet, cinsel taciz, ırza geçme, zorla evlendirme, kadın sünneti, sözde namus adına işlenen suçlara ve kadınların ve genç kızların insan haklarının ciddi bir biçimde ihlalini oluşturan ve kadınlarla erkekler arasında eşitliğin sağlanmasının önünde büyük bir engel olan ciddi şiddet türlerine sıklıkla maruz kaldığının çok büyük bir kaygıyla bilincinde olarak; kadına yönelik şiddet; kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsiz güç ilişkisinin hem sonucu, hem de nedenidir.

Tanımlar

Sözleşmenin amacı bakımından:

a. ***Kadına yönelik şiddet:*** İster kamusal, ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik acı veya ızdırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı her türlü eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir. Bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır.

b. ***Aile içi şiddet: Mağdur,*** faille aynı haneyi paylaşsa da paylaşmasa da, aile veya hanede, eski veya şimdiki eşler ya da partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet anlamına gelir.

c. ***Toplumsal cinsiyet:*** Toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen ve sosyal olarak kurgulanan roller, davranışlar ve eylemler anlamına gelir.

d. ***Kadına yönelik cinsiyete dayalı şiddet:*** Doğrudan kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya orantısız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet anlamına gelir.

e. ***Mağdur:*** a ve b bentlerinde belirlenen davranışlara maruz kalan gerçek bir kişi anlamına gelir.

f. ***Kadın ibaresi:*** 18 yaş altı kız çocuklarını da kapsar.

Kadina Yönelik Şiddet Türleri

a. Kadının psiko-sosyal gelişiminin engellenmesi.
b. Özerk benlik gelişiminin engellenmesi.
c. Kadın emeğinin sömürülmesi
d. Kadın emeğinin değersizleştirilmesi.
e. Savaşlarda kadın bedeninin silah olarak kullanılması
f. Kadını meta olarak satma
g. Kadın köleliği
h. Çocuk yaşta kadının evlendirilmesi
i. Zorla evlendirme
j. Aile içi şiddet

Kadına yönelik şiddet türleri; kullanılan yönteme, gerçekleştiği alana, yarattığı zarara (görünür veya hemen fark edilemeyen), kadının yaşam döngüsündeki yerine göre iç içe şekilde yaşanmaktadır.

Büyük resmi kavrayıp anlamaya engel olacak kadına yönelik şiddet sınıflamalarından kaçınmalıyız. Yapısal nitelikleri ortaya koymaya yönelik çalışma ölçeklerinde kullanılan sınıflamalardan, araç olarak yararlanıyoruz ama büyük resmi de hep göz önünde bulundurmalıyız. Hepsi birbirinin içindedir ve temelde yatan kontrol etme, ikincilleştirme amacını görebilmeliyiz.

Ülkeler Genelinde Kadına Yönelik Şiddeti Algılama ve Odaklanmada Sorunlu Duruşlar

a. Yalnızca suçlu/suçlulara ceza verilmesine odaklanma.

b. Yalnızca mağdurun görünen ciddi sağlık sorunlarına odaklanma.

Fiziksel Şiddet

a. İtme, tartaklama ya da saç çekme
b. Tokat atma ya da bir şey fırlatma
c. Yumrukla ya da bir cisimle vurma
d. Tekmeleme, sürükleme ya da dövme
e. Boğazını sıkma ya da bir yerini yakma
f. Bıçak, silah gibi aletlerle yaralama
g. Kadın sünneti
h. İntihara zorlama
i. Öldürme

Cinsel Şiddet

a. Kadın cinsiyetinin aşağılanması
b. Her alanda cinsel taciz
c. Kadın bedeninin ve cinselliğinin kontrol edilmesi
d. Bekaret kontrolü
e. Çocuk yaşta evlendirme
f. Ensest
g. Cinsel olarak aşağılayıcı ya da küçük düşürücü eylemlere zorlanma
h. Cinsel saldırı, zor kullanarak ya da tehdit ederek cinsel ilişkiye girme
i. Kadının, istemediği cinsel ilişki biçimlerine zorlanması
j. Cinsel ilişkinin üçüncü kişilere seyrettirilmesi

k. Üçüncü kişilerle cinsel ilişkiye zorlanma

Duygusal Şiddet

a. Kadını kendi gözünde değersizleştirme
b. Ad takma
c. Hakaret ya da küfür
d. Başkalarının yanında aşağılama ya da küçük düşürme
e. Korkutma ya da tehdit etme
f. Kadını, zarar vermekle tehdit etme
g. Kadını, çevresindekilere zarar vermekle tehdit etme
h. Sürekli kontrol etme
i. Çaresizlik duygusu yaratılması

Ekonomik Şiddet

a. Kadın emeğinin sömürülmesi
b. Ücretsiz aile işçiliği
c. Kadının çalışmasına engel olma ya da işten ayrılmasına neden olma
d. Kadının gelirini elinden alma
e. Ev harcamaları için para vermeme

Israrlı Takip

Kişinin kendi güvenliğinden korku duymasına neden olacak şekilde; ev, okul, sosyal yaşam alanları ve çalışma ortamlarında tanıdık ya da tanınmayan kişiler tarafından tekrar eden, kasıtlı ve tehditkar davranışların tümü ısrarlı takip olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Raporu'na göre:

a. % 48'i yaşadığı şiddeti kimseye anlatmamıştır.
b. 10 kadından 1'i gebeliğinde fiziksel şiddet yaşamıştır.
c. % 25'i fiziksel şiddet sonucu tıbbi tedavi almak zorunda kalmıştır.
d. % 42'si fiziksel ve cinsel şiddeti birlikte yaşamıştır.
e. "Bazı durumlarda erkekler eşlerini dövebilir" ifadesine kadınların %14,2'si katılmıştır.

f. % 7'si 15 yaşından önce cinsel istismara uğradığını belirtmiştir.

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet – 2014 Araştırma Sonuçları

Eşi ya da birlikte olduğu erkekler tarafından yaşamının herhangi bir döneminde şiddete uğrayan kadınların oranları;

a. Fiziksel şiddet: %36 (Kadınların %26'sı yaşadıkları fiziksel şiddet sonucunda yaralanmıştır.)
b. Duygusal şiddet : %44
c. Cinsel şiddet : %12
d. Fiziksel veya cinsel şiddet birlikte : % 38
e. Kadınların %44'ü yaşadıkları bu şiddeti kimseye anlatmamıştır.

Günlük hayattan:

a. "Beni evden dışarı salmaz, çünkü beni çok sever, kıskanır."

b. "Bazen üzerime kapıyı kilitler, çünkü beni çok sever, kıskanır."

c. "Ondan izinsiz bakkala bile gitmem. Çünkü beni çok sever, kıskanır."

d. "Tüm maaşımı onun hesabına yatırırız. Evlendiğimizden beri bu böyle. Evin her türlü para işleri ile o ilgilenir. Bazen acil çocuklara gerekiyor, ben de mutfak masrafından harcıyorum. O zaman, tabii o da kızıyor. Ondan çıktı kavga, biraz da alkollü geldi, büyük oğlan olmasa bir de katilim olacaktı yazık." (Av tüfeği ile bacağından vurulan kadın)

e. "Son zamanlarda çok kilo aldım o da başka kadınlara gidiyor, ne yapsın. Bir oğlan doğuramadım, o da ne yapsın gitti o kızla evlendi, kız da bunun sinirliliğine nedense katlanamadı bıraktı, şimdi bu çocuğa benimkilerle birlikte ben bakıyorum." (Lise mezunu devlet memuru kadın, çene kemiği kırık)

f. "Bu son çocuğu hiç istememiştim, durumumuz iyi değil de. Ama çok istedi ne yapayım. Hamileyim diye doktor ilişkide dikkatli olun dedi, bu onu çok geriyor, sinirlenince yaptı yoksa böyle biri değildir." (Dayak sonunda karaciğeri yırtılan kadın)

g. "Kadınlık vazifemi onun istediği gibi yapamayınca beni biraz tartaklar. Bu kadar zarar vermek

istemedi. Aslında beni sever. Ama çok sinirlidir." (Sırtında ütü yanığı izleri olan, iki kaburgasında taze kırıkları olan kadın)

Moderatör Prof. Dr. Solmaz ZELYÜT: Bu arada şunu da söylemek isterim; İstanbul Sözleşmesi'ndeki ''domestik'' kelimesini biz ''aile içi şiddet'' olarak çevirdik. Ev içi şiddettir o kelimenin anlamı aslında ama aile içi şiddet diye çevirdik. Aileye olan merakımızdan, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'mız da var biliyorsunuz. Oysa ki onun adı Kadın Bakanlığı olmalı, aile başka bir şey. Kadına yönelik şiddette tam da bunu konuşmamız gerektiğini de düşünüyorum. Bu oturum olmasa bile, diğer oturumlarda kadın ve aile ilişkisine de bir bakılabilir ve ailenin de nasıl kavramsal olarak, fiziksel olarak kadına şiddet uygulayan bir söylemin kurucu ögesi olduğu belki bu çalıştayda ortaya çıkar. Çünkü belki de büyük bir ölçüde problem ailede diye düşünüyorum. Geçtiğimiz on ay içerisinde intihar süsü verilenleri hariç bırakarak, 345 kadının öldüğü bilgisini aldım. Çiçek Tahaoğlu da bu konuda çeteleyi tutmaya çalışanlar arasında. Bu ne yazık ki çok yaralayıcı bir şey ve ölümün ötesi yok. Ölümün bile çok feci olan formları var ki, artık apayrı şiddet türleri ortaya çıktı.

Av. Nilgün ŞENTUNA : En baştan anlatmak gerekirse kesinlikle önce yerküre oldu. Daha sonra inanışımıza ve inançlara göre Havva'nın yılanın kandırması sonucunda yasak elmayı yemesiyle beraber kadına karşı döngü de başladı. Hemen Orta Çağ'a geçiyorum. Orta Çağ'da kadın kadın değildi, cadı olarak anıldı. Bana kalırsa cadı kadın yoktu, muhalif kadın vardı. Muhalif kadını anlayacak zihniyet maalesef Orta Çağ'da yoktu. İnsanlar, kadın ve erkek olarak ikiye ayrılır ancak; insan kadın oldu ama kadın insan yerine konulamadı. 8 Mart Kadınlar Günü'nde bir erkeğin yorumu ise şöyledir: "Kadınlar da yesin, içsin, oynasın. Çünkü onlar da bir nevi insan". İnsanlar bazen hak olduğunu düşünerek, bazen de fiziksel güçlerini kullanarak birbirlerine fiziksel güç uygular hale geldiler. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde on yedinci sıradayız. Her on kadından dördü fiziksel şiddete uğramaktadır. 18 yaş öncesi erken evlilik oranı ise %26'dır. Türkiye'de kadınların %89'u şiddete uğradığı halde derdini ifade edemiyor ve hiçbir kurum ve kuruluşa başvuramıyor. Devlet susuyor, hukuk susuyor. İkindi namazına müteakiben cenaze kalkıyor, yerini bahane söylemlere bırakıyor. Kayseri'de bir erkek karısını öldürdü, gerekçesi ise "Fatma Şahin kadın haklarını savundu." idi. Akşam eve geldiğinde yemeğin olmadığını gördü ve karısını öldürdü. Eşini yastıkla boğarak öldüren bir başka erkek ise, ruhsal durumunun iyi olmadığını ve evliliğin kendine göre olmadığını gerekçe gösterdi.

a. "18 yıllık evliyim, sürekli şiddet görüyorum. Eşim ütü masasını üzerimde kırdı. Beni sürekli ölümle tehdit ediyor, uykudayken boğazımı sıkacakmış. Uyuyamıyorum ve evden dışarı çıkamıyorum."

b. "20 yıllık evliyim, sürekli küfür ediyor. Buzdolabında kendine ait yiyecekler var. Kasaptan aldığı

etin üzerine etiket yapıştırdı, kendi yemeği olduğunu söyledi."

c. "Fabrikada çalışıyorum ve kocamdan boşanmak istiyorum. İki yaşında bir kızım var. Boşanırsam kızımı kocama verirlermiş."

d. Peki, kim söyledi bunu? Üst komşum. Toplumun %80'i hukukçu! Bu vakalar, içinde fiziksel, ekonomik, duygusal, kültürel, sosyal ve cinsel şiddeti barındırır.

e. Fiziksel şiddet; dövmek, saçından çekmek, kesici-delici aletle yaralamak, evden kovmak, öldürmek vb.

f. Duygusal şiddet ; küçük düşürme, ilgisiz davranma, korkutma, yıldırma vb.

g. Cinsel şiddet; kadının istemediği yerde, istemediği kişiyle, zorla ilişkiye girmesidir. Kürtaja zorlamak da cinsel şiddettir. Cinsel özellikler bakımından kadını aşağılamak ve diğer kadınlarla kıyaslamak da bir cinsel şiddet örneğidir.

h. Kadının çalışmasına izin vermemek ya da kadını zorla çalıştırmak ise ***ekonomik şiddet***tir. Ek olarak ise; elinden parasını almak ve banka kartlarına el koymak vb.

Birlikte başarmak zorundayız, birlikte başarmalıyız. A'yı B'den ayırmadan, C'ye küsmeden birlikte başarmalıyız.

Av. Hülya GÜLBAHAR : Türkiye'de kadına yönelik şiddetle ilgili konuşurken, artık farkında olmalıyız ki bu işin şakası yok. Türkiye için çok yapısal bir sorunla karşı karşıyayız. Bu sorun da her gün artmaktadır. Eşitsizlik derinleştikçe şiddet artacaktır. Şiddet Türkiye'de artıyor mu, yoksa görünür mü oluyor? Türkiye'de kadına yönelik şiddet hep vardı ama üzerine konuşulmuyordu. Seneler önce bu sorunun toplumsal bir sorun olduğunu göstermeye çalıştık, sokaklara döküldük. Kanunlar yapmaya çalıştık. Şiddetin varlığı daha da görünür oldu. Ancak şiddetin boyutu çok arttı. Artık öldürmek yetmiyor, üzerine bir de yakıyor. Bir kurşunla değil on beş kurşunla öldürüyor. Bir bıçak darbesi değil elli bir bıçak darbesi uyguluyor. Kadına şiddet hep vardı; ancak dozu ve yaygınlığı bu kadar değildi. Rakamlar da zaten bize bunu gösteriyor. Kadınların 1980'den sonra ilk örgütlü eylemi, kadına yönelik şiddet içerikliydi. "Dayağa Hayır" sloganı vardı. O zaman fiziksel şiddet demiyorduk. Sonradan vazgeçtik dayak kelimesini kullanmaktan. Çünkü dayak, feodal bir kavram. 1998'de ilk şiddet yasasını çıkardık, ardından anayasadan aile reisliğinin kaldırılmasıyla çok önemli bir hukuk rekoru kırdık. Bunu yaparken

kendi örgütsel gücümüze çok güveniyorduk, AB sürecini çok iyi kullanıyorduk. Önümüzdeki her kanunu deviren bir yükseliş içerisindeydik. 2002'den itibaren farklı bir tabloya geçtik. Bunu görmemiz lazım. Burada farklı olan şey, "Kadın-erkek eşitliğine inanmıyorum." diyen bir zihniyetin var olması ve devletin bütün araçlarını kadın-erkek eşitliği aleyhine kullanmasıdır. 2002 öncesinde bakanlıklar içinde kadın birimi yaratmıştık, şimdi hiçbiri yok. Eskiden, Kadın ve Aile Bakanlığı ve mecliste Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu vardı. 2002'den sonra bunların hepsi kapatıldı. Cumhuriyet dönemi boyunca kadınların elde ettiği kazanımlar kağıt üzerinde kaldı. Kadın-erkek eşitliği lafta bırakıldı. Bundan gelmiş geçmiş bütün politik iktidarlar sorumludur. Eskiden kadın erkek eşitliği ile kimse eşitsiz söylemleri meşrulaştıramıyordu. Ancak şimdi yerel seçimlerden önce, Malatya'da billboardlar "Kadına köle olma, ailene reis ol" sloganıyla donatıldı. Bir kentte, kadının sokağa çıkmasına karşı kocasına verilmiş bir talimattır bu. Bu durumu ise hiç kimse yargılamadı. Kimse de özür dilemedi.

Kendimizi ve erkekleri dönüştürmeliyiz. Birlikte düşünmeye açık olmalıyız. Toplumsal şiddet alanlarıyla bağlantı kurmalıyız. İnisiyatifin kadınlarda olduğu politik mücadelelere açık olmalıyız. Feminist hareketin herkes için eşitlik, özgürlük ve adalet vaat eden kurucu bir güç olarak kendini var etmesi için çaba harcamalıyız.

Gazeteci- Yazar Çiçek TAHAOĞLU: Biz Bianet'te 2008 den beri Erkek Şiddeti Çetelesi yapıyoruz. Bu nasıl yapılıyor? Uusal gazeteler, yerel gazeteler, haber ajansları ve bütün internet haber sitelerindeki, kadına yönelik cinayet, cinayete teşebbüs, yaralama, taciz, cinsel şiddet, aklınıza gelebilecek bütün şiddet vakalarını tarıyoruz ve bir rapor çıkarıyoruz. Aslında bu raporu neden çıkardığımızı biraz önceki konuşmacılar anlatmış oldu ama ben şöyle özetleyeyim: Resmi rakamlar gösterildi, bu gösterilen resmi rakamların hepsi medyaya yansıyan vaka sayısından azdı. Serpil Hanım TÜİK örneğini verdi, Hülya Hanım Aile Bakanlığı ve Adalet Bakanlığının örneklerini gösterdi. Adalet Bakanlığı'nınkine girmeyeyim çünkü birazcık karışık bir veri ama Aile Bakanlığı'nın verdiği bütün veriler medyaya yansıyan vaka sayısından çok daha az. Artı olarak resmi verilerde inanılmaz bir çelişki var. Ben iki sene önce yapmıştım bunu soru yönergelerinden. Milletvekillerinin, İçişleri Bakanlığı'ndan, Adalet Bakanlığı'ndan aldığı verilerin soru yönergelerine ne yanıt verildiği soruluyor; şu tarihte; kaç kadın cinayeti işlendi diye. Şimdi burada o kadar çok çelişki var ki, resmi verilerde. Mor Çatı'nın kalın bir kitabı var; soru yönergelerindeki kadın cinayetlerine ilişkin cevapların çelişkilerine dair. Ben size sadece bir örnek vereyim. Mesela Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan gelen iki farklı cevap var Ocak 2012- Eylül 2012 arasındaki cinayetlere dair. Milletvekillerine verilen cevapta, bu sürede 23 kadının öldürüldüğünü söylemişler. Aynı bakanlık daha sonra başka bir soru yönergesine verdiği cevapta, bu sürede 125 kadının öldürüldüğünü söylemiş. Medyaya yansıyan ve bizim hazırladığımız çeteleye göre bu sürede 138 kadının öldürüldüğü ortaya çıktı. Kesinlikle tutarsızlık var. Bu istatistikler ciddiyetle tutulmuyor.

Ama bunu şöyle düşünebiliriz: Doğum istatistiklerini biliyoruz, evlilik istatistiklerini biliyoruz, boşanma istatistiklerini biliyoruz. Yani istatistik verileri istenildiğinde çok kolay tutulabilen ve çok açıkça sunulabilen bir şey ama konu kadına şiddet olunca kesinlikle güvenilir bir veriyle karşılaşamıyoruz.

Serpil, önce 2008'de, sonra 2014'te Aile Bakanlığı'nda yapılan araştırmadan bahsetti. Şimdi biz bu araştırmadan nasıl haberdar olduk? Aile Bakanlığı bu araştırmayı yayınlamadı, Hürriyet Gazetesi bu araştırmayı sızdırdı. Yani biz bu sızdırma haberle bundan haberdar olduk. Çünkü sonuçlar o kadar korkunçtu ki, bu araştırma kamuoyu ile paylaşılmadı ve gazeteciler bu araştırmanın yapılmakta olduğunu biliyordu. Ne zaman açıklanacak diye bekliyorduk ve bir gün Hürriyet Gazetesi'nde okuduk.

Şimdi biraz önceki konuşmaların üzerinden gideyim istiyorum. Çünkü birçok şey konuşuldu aslında. Hülya'nın dediği gibi; şiddetin dozunun artması. Ben son 5 senede her gün gazetelerde çıkan aklınıza gelebilecek bütün haberleri okuyorum. Yani medyaya yansıyan, haber olabilmiş bütün kadına yönelik şiddet vakalarını okuyorum ve gerçekten şunu söyleyebilirim: Şiddetin dozunun arttığı o kadar açık ki, bunun için sadece gazeteleri okumanız yeterli. Biz çeteleye her ay yeni kategoriler, yeni bölümler, yeni dikkat edilecek noktalar ekliyoruz. Başka şeylerin de istatistiklerini çıkarmayı amaçlıyoruz. Çünkü çetele bir sayı için değil. Mesela 2014'te 281 kadın öldürülmüş. Bizim vermeye çalıştığımız ve söylediğimiz şey şu: En az 281 kadın öldürülmüş; çünkü bu sayıyı asla bilemeyiz. Medyaya yansıyanlara bakıyoruz.

Sayı sadece resmi istatistiklerin yüksek olduğunu gösterdi ama bu çetelelerin asıl amacı o şiddet ilişkisinin dinamiklerini görmek: Bu kadınları kim, nerede, niye öldürüyor, ne diyorlar öldürürken, kendilerini nasıl savunuyorlar vb. Bu kadınları artık herkes biliyor, kamuoyuna yansıyor. Her zaman en yakınlarındaki erkekler öldürüyor. Kadınlar boşanmak istediklerinde, bağımsız bir yaşam kurmak istediklerinde öldürülüyor. Bunları çok net bir şekilde görebiliyoruz.

Yeni neler ekledik; son 2 senede yavaş yavaş eklediklerimizden de bahsedelim. Dijital taciz 21. yüzyılın yeni şiddet biçimi aslında. Dijital taciz; online ortamda ya da cep telefonları aracılığıyla ısrarlı takip, stalking. Nedir bu? Sms göndermek, kadından da sms göndermesini beklemek. ''Neredesin lokasyon yolla, Facebook'ta kimi like'ladın, bununla niye arkadaş oldun?'' Bunların hepsi yeni şiddet türleri. Sosyal paylaşımları denetlemek ve aynı zamanda sosyal paylaşım sitelerinde kadınlarla ilgili hakaret ve küçük düşürücü paylaşımlarda bulunmak da dijital şiddet yöntemi. Mor Çatı ile bu konuda konuştuğumda çok güzel özetlemişlerdi aslında. Teknoloji hayatımızı o kadar işgal etti ki, erkekler de bu fırsatı kaçırmadı. Teknolojinin sunduğu imkanlarla, 7/24 kesintisiz şiddet uygulanabiliyor diyor Mor Çatı. 2014 senesinde yapılan bir araştırmaya göre; sosyal medya ve yetişkin internet kullanıcılarının % 73'ü internetteyken, kendileri dışında bir kadının dijital ortamda tacize uğradığına şahit olduklarını söylüyor. Bu araştırma

hem kadınları, hem de erkekleri içeren karma bir araştırma. Bu çok yüksek bir oran. Bu tacizlerin % 66'sı da sosyal ağlarda bulunmuş tabii ki.

Başka ne gibi şiddet türleri ekliyoruz çeteleye? Tabii ki her şeyi çeteleye ekleyemiyoruz, medyaya yansımayanlar da var. Mesela, kadına psikolojik şiddet uygulamak için kadının çok değer verdiği evcil hayvanına işkence yapmak. Yani gerçekten bu şiddet uygulayan erkeklerin yaratıcılığının ne kadar arttığını görebiliyoruz. Çeteleye sonradan eklediğimiz başka şiddet türleri de var. Seks işçiliği var ve bu tanımadıkları kişiler tarafından yapılmıyor. Kocaları tarafından da çok sık yaptırılıyor. Koca çalışmıyor, kadına seks işçiliği yaptırıyor ve evin geçimi böyle sağlanıyor.

Boşanmak istemeyle ilgili ise 2014'te kadınların % 21'i boşanmak istediği için öldürülmüş, bu durum 2013 te sanırım % 13 falandı. Yani bu oranlar da artıyor, her şey artıyor, özellikle de şiddetin dozu çok artıyor. Ben her ay çetele yaparken daha fazla ellerim titriyor. Mesela 2 sene önceye kadar işkence diye bir kategorimiz yoktu çünkü elimize gelen dokümanların içinde karşılaşmıyorduk. Şu anda ise, kadına yönelik evin içinde kadına kocası tarafından yapılan işkence istatistik olarak grafiklere, tabloya yansıtılacak kadar çoğaldı. Eski eşler tarafından gösterilen şiddet de var. Boşanmak istediği için öldürülen kadınlarla bunun ayrımını yapamıyorum aslında çünkü o da boşandığı için öldürüldü. Ben bunları hep haber metinleri halinde okuyorum.

Bir sonraki konu medya sanırım. Daha ayrıntılı ele alınacak ama birkaç şey de ben paylaşmak istiyorum. Bütün bu haberleri okumak bende gerçekten ikinci bir travma yaratıyor. Benim arkadaşlarım hangi gün çeteleyi yaptığımı anlıyorlar suratımdan. İş çıkışı; ''Sen yine çetele yapmışsın herhalde.'' diyorlar. O kadar korkunç şekillerde yansıtılıyor ki. Zaten haber dediğinizde en çok karşılaştığımız şey, failin suçunun hafifletilip mağdur gösterilmesi ve mağdurun aslında öldürülmeyi nasıl hak ettiğini anlatan senaryolar; en rahatsız edici olan da bu. Medya bu konudaki toplumsal algıyı oluşturan ve gösteren bir organ. Medya sonuçta bu şekilde gösterdiği zaman böyle düşünülüyor. Son zamanlarda gelen başvurularda şöyle şeylere rastlanmış Mor Çatı'da; Kadın eve geliyor ve yerler gazete kupürleriyle kaplı; kadın cinayetleriyle ilgili gazete kupürleri. Bu bir tehdit. Niye bu kupürlerle kaplı, çünkü o gazete kupürlerinin kullandığı dil, ürettiği fikirler var. Dolayısıyla bunları çok dikkatli yapmak gerekiyor. Ama ne yapılıyor? Mesela İstanbul Sözleşmesi'nden bahsedildi. İstanbul Sözleşmesi nasıl haber oldu hatırlayan var mı? ''Kadınlara 25 Kasım Jesti", "Kadına Yönelik Şiddete Adam Gibi İmza", "Meclisten Kadınlara Hediye" Yani olumlu bir şey olduğu zaman bu bir hakmış gibi değil de, jestmiş gibi bir algı var toplum ve medyada. Bütün bunlara karşı çeteleleri yapıyoruz ve ortaya koymaya çalışıyoruz. Bunları artık son 1 senedir grafiğe çevirmeye çalışıyoruz.

SORU: İzmir' de yaşıyorum ben. Daha önce eşimden çok şiddet gördüm. İki çocuğum var. Sizin anlattıklarınızla inanın çok duygulandım. Ve ben bu şiddet olayından sonra ayrıldım ve kurtuldum.

Moderatör Prof. Dr. Solmaz ZELYÜT (Cevap): Tebrik ediyorum. Arkadaşlar yalnız değiliz.

SORU: Bence şiddete eğilimli her erkeğin altında yatan, ailedeki bozuklukları da ele almayı unutmamamız gerekiyor.
Prof. Dr. Serpil SALAÇİN (Cevap): Aslında çok güzel bir konuya değindiniz. Şiddeti uygulayan şey, erkek egemen değerlerdir. Erkek egemen değerler korunur, erkeklik ve erkekler de o değerlerle korunur. O değerleri içselleştirip, hatta yeniden üreten bir sürü de kadın var. Tabii ki toplumdaki bu değerlerle kadınlar ve erkekler birbirini dönüştürüyor. Hiçbir efendi, köleyi birinci elden köleleştirmiyor, ikinci elden köleleştiriyor.

SORU: Şimdi yeni bir hükümet kurulacak, yeni bir anayasa yapılacak. Bu durumda kadınlar kesinlikle birleşmeli. Hükümetin ne yapacağı ortada. Kadınların erkeklerin gerisine iteleneceği bir zihniyet hakim. Lütfen kadınlarımız bir araya gelsinler, lütfen çalıştaylarımız sıklaşsın. Kadınlarımız güçlü olsunlar lütfen, ben bu konuda destek istiyorum sizlerden.

SORU: Son konuğumuzun istatistiklerinde, Doğu'ya gidildikçe şiddetin azaldığını görüyoruz. Okumuşluğun ya da cahilliğin bu durumla bir bağlantısı var mı? Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
Gazeteci- Yazar Çiçek TAHAOĞLU (Cevap): Okumuşluğun ya da cahilliğin bağlantısını anlamadım ama bu medyaya yansıyan haberler üstünden yapılan bir istatistik. Aslında Türkiye nüfusunun dörtte biri İstanbul'da yaşıyor. Zaten dolayısıyla biz bunu bir istatistikçiyle çalışarak popülasyona göre oranladık, ki bu arada Doğu sonuncu değildi, dördüncü ya da beşinciydi hatırladığım kadarıyla. İstatistikler böyle, en makul şekle sokmak için nüfusla oranladık, yoksa İstanbul ağırlıklı.

Av. Hülya GÜLBAHAR: Anayasa meselesine değinmek istiyorum. Şimdi burada gerçekten yeni anayasa tartışılacak. Kadınlar olarak çok çok dikkatli olmamız lazım. 2009 anayasa değişikliği sırasında biliyorsunuz, AKP'nin hazırlamış olduğu taslakta kadın erkek eşitliği maddesi ile ilgili cümle buharlaşmıştı. Onun yerine "Kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve sakatlar özel surette himaye edilirler" gibi bir kalıp getirilmek istenmiştir. 2010 referandumunda çok fark edilmedi ama anayasaya eklenen pozitif ayrımcılık aslında negatif ayrımcılık yapmak için konuldu oraya. ''Kadınlara hak veriyoruz ve kadınları koruyoruz.'' demek için pozitif ayrımcılık konuldu. Aslında pozitif ayrımcılıktaki içerik, negatif ayrımcılıktır. Yani şöyle bir şey; kadınlar çok tacize uğruyor, kadınlar için ayrı otobüsler yapalım; Pembe otobüsler, pembe taksiler, ayrı plajlar, kadınlara ait aile yerleri. Kadınlar olarak bu konuda asla tuzağa

düşmememiz, kadınları uyarmamız lazım. Sorun taciz veya tecavüzü önlemekse, bunu yapan kişileri engelleyecek önlemlerin alınması lazım. Kadınlara ayrı otobüs, kadınlara ayrı plaj asla bizim talebimiz olamaz. O zaman kadınlara ayrı iş yeri gibi hayatın her alanında mahrem ve namahrem diye dayatılan şeyler olacak. Şu anki yeni anayasa çalışmasında var olan maddelerin hiçbirinden bir kelime bile taviz vermeyip, hayatın her alanında eşit temsil ilkesini de oraya eklememiz gerekiyor. Bu pozitif ayrımcılığı bitiriyoruz. "Hanımlarımızı koruyoruz" deniliyor. Zaten kadın yerine hanım ya da bayan dendiğinde de düzeltmek gerekiyor. Biz lütuf değil, korunmak değil, eşit temsil edilmek üzere hakkımızı istiyoruz. Kadınların ve erkeklerin eşit olduğu fikrinden asla taviz vermeyeceğiz. Yaratılışlarımız farklı olabilir, ama toplumsal işlevsellerimiz aynı olmalı.

Mersin'de boşandıktan sonra öldürülen kadın rekoru kırıldı geçenlerde. 11 yıl sonra kadın öldürüldü. Korkunç bir şey bu! Burada aslında belediyelerin yapacağı çalışma çok önemli. Toplumsal cinsiyet rolleri, yani; Kadın annedir, anne olduğu için kutsaldır, çocuk bakımı ve çocukların eğitiminden anne sorumludur gibi bütün klişeleri değiştirmemiz gerekiyor. Yumurta kırmayı, makarna yapmayı, ütüsünü yapmayı bilmeyen adam, boşandıktan sonra sudan çıkmış balık gibi ortada kalıyor. Hiçbir işe yaramıyor bu adam ve hiçbir işe yaramadığı için, kendi hayatını oluşturan, çekip çeviren kadını elden kaçırdığı için, o kadını mezara, kendini de ceza evine gönderiyor. Çünkü yaşamayı bilmiyor, çünkü bu öğretilmedi ona. Bütün bunları kadın üzerinde topladığımız zaman, kadın cinayetlerinde toplumsal cinsiyet rollerinin, annelik gibi, kadınlık ve erkeklik rollerinin çok önemli olduğunu göz ardı etmememiz lazım. Kadın, hayatı üretiyor ama biz bunu tek başımıza üretmek istemiyoruz. Birlikte üretmek istiyoruz.

2. OTURUM: TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ

Moderatör Betül ELMASOĞLU: Değerli konuklar, Karşıyaka Belediyesi ile hayata geçirdiğimiz Kadın Çalıştayı'nda bir aradayız. Toplumsal cinsiyet rollerinin moderatörlüğünü yapmak benim için büyük bir onur. Konuklarımıza söz vermeden önce bu konudaki düşüncelerimi sizinle paylaşmak istiyorum.

İlkel yaşamdan modern zamanlara kadar uzanan zaman dilimi boyunca, erkeklerle birlikte yaşama, barınma ve ayakta kalma mücadelesi veren biz kadınların özgürlüğü, ülkemizde maalesef bu konunun gelişme sürecine paralel olarak gelişemedi. Arap Yarımadası'ndan Anadolu'ya hakim olan, yüzbinlerce genç kızın yaşam hakkını elinden alan ve onu bir mal gibi gören erkek egemen anlayış, kadınlarımızın gelişmesinin en büyük engeli olarak yerini aldı. Değerli katılımcılar, kadının adı, ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün modern Türkiye Cumhuriyeti'ni ilanı ile birlikte duyulmaya başlanmış ve kadınlar, demokrasinin yani yaşamın en önemli haklarından birisi olarak gösterilen seçme ve seçilme hakkına kavuşmuştur. Kadınlarımız bu altın çağda artık okula gidebiliyor, yüksek tahsilini yaparak, öğretmen,

pilot, mühendis, sanatçı ve milletvekili seçilerek sosyal yaşamda yerini alabiliyor. Böylelikle yüzyıllar boyunca yok sayılan kadınlarımız, Türkiye Cumhuriyeti'ni inşa eden dahiyane aklın yaptığı modernleşme akımı sayesinde, hak ettiği saygınlığı yeniden kazanmıştır.

Ancak gelgelelim, geçtiğimiz günlerde 92. Yaşını kutladığımız Cumhuriyetimizde, son elli yılda uygulanan yanlış politikalar ve yeniden hortlayan erkek egemen anlayış nedeniyle, kadınlarımız toplum içinde yeniden silinmeye, töre cinayetlerine kurban gitmeye, evlerinde ve sokaklarda şiddet görmeye başladı. "Kadının yeri kocasının yanıdır" ve "Karı-koca arasına girilmez" sözlerinin çok fazla kullanılmaya başlandığı, toplumda yeniden bir yozlaşmanın yaşandığı, kadına gereken saygınlığının gösterilmediği, daha otuzlu yaşları bile göremeden töre cinayetlerine kurban giden genç kızlarımızın çoğaldığı son yıllarda, böylesine özel bir çalıştayı yapmak bizler için görev oldu. Karşıyaka Belediyesi ile birlikte Türkiye'de belki de ilk defa gerçekleşmekte olan Kadına Şiddet Çalıştayı için; başta başkanımız Hüseyin Mutlu Akpınar ve Turan Ateş önderliğinde tüm proje ekibi, ayrıca İzmir Barosu, Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, Ege Bölgesi Sanayi Odası, İl Emniyet Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, TUHİD İzmir Bölge Müdürlüğü, Karşıyaka İlçe Müdürlüğü ve Karşıyaka Semt Konseyi Kadın Meclisi gibi yaklaşık sekiz aydan beri birlikte çalıştığımız kurumlar desteklerini bizden esirgemediler. Hepsine şükranlarımızı sunuyoruz.

Kadına şiddet çalıştayımızın bu oturumunda uzman konuşmacılarımız; toplumsal cinsiyet rolleri, erkeklik ve kadınlık algısı, medyada kadın ve İslam'da kadın konularında çalışmalarını, görüşlerini ve çözüm önerilerini bizimle paylaşacaklar.

Prof. Dr. Serpil SANCAR: Öncelikle Karşıyaka Belediyesi'nin bu güzel organizasyonunda emeği geçen herkese teşekkür etmek istiyorum. Sayın başkanımızın burada bizimle bulunmasından duyduğum büyük mutluluğu ekleyerek devam etmek istiyorum. Gerçekten de böyle toplantılarda erkek yönetici görmek hala bir istisna. Bu nedenle kendilerini ve onları bu noktaya getiren kadınları kutluyorum.

Ben erkeklik üzerinde konuşacağım. Şimdi bir öneri ya da saptamayla başlamak istiyorum. İnsanların cinsiyetlerinin biyolojik olduğunu düşünüyoruz. Biyolojik olduğunu düşündüğümüz için de cinsiyet rollerinin kaçınılmaz, zorunlu, uyulması gereken, vazgeçilmez şeyler olduğunu düşünüyoruz. Hem kadınlar hem de erkekler açısından doğurganlık, annelik, babalık, erkeklik gibi rollerin biyolojik özellikler olduğunu düşünüyoruz. Oysa ki cinsiyet toplumsal bir inşadır. Biyoloji sadece doğurganlığı, fiziksel ve kimyasal yapıyı belirliyor. Bunun dışında kadınlık ve erkeklik, annelik ve babalığın ne olduğu ve nasıl olması gerektiği, toplumsal yaşantı içinde belirlenen, kültürel alışkanlıklara ve beklentilere göre şekillenen toplumsal özelliklerdir. Bunu kabul etmek önemli bir başlangıç aşamasıdır. Çünkü

cinsiyetimizle ilgili, rollerimizi, değerlerimizi empoze eden şey, biyolojik değil toplumsal bir şeydir. Dolayısıyla kadınların, erkeklerin, çocukların, yaşlıların, farklı kuşakların bir arada nasıl yaşayacağı ve birbirleri ile ilişkileri, farklı yaşam biçimleri ve modellerine göre değişir. Ben size üç ayrı model şeklinde, çoğunu bildiğimiz, derli toplu şekilde sunmak istiyorum: Birincisi arkaik ataerkil model dediğimiz, büyük ölçüde feodal yapılar denilen bir model. İkincisi erken modernleşmenin modern-ataerkil modeli. Üçüncüsü ise geç modernitenin eşitlikçi demokratik modeli. Tek tek kısaca gözden geçirelim.

a. *Arkaik Ataerkil Model :* Toprağa ve tarıma dayalı yaşam biçimidir. Kandaşlığa ve akrabalığa dayalı, çok sayıda kişinin birlikte yaşadığı geniş aile modelidir. Ortak yaşamın düzenlenmesi, en yaşlı erkeğin otoritesine ve son söz söyleme yetkisine bağlıdır. Evli ya da bekar erkeklerin ve aileye dahil bütün kadınların geçimi ve güvenliği bu ataerkil otoriteye bağlıdır. Eril otoriteye göre, erkekler kendi içinde yaş hiyerarşisine tabidir. Bütün erkekler, bütün kadınlara göre öncelikli ve üstündür. Bu model içinde yaşlı kadınlar bazı alanlarda otorite sahibi olabilir. Cinsler arası ilişkiler, kandaşlık kuralları ve endogami/egzogami (iç evlilik/dış evlilik) kurallarına göre yürütülür. Namus denetimi, berdel, çok eşlilik gibi kültürel pratikler, cemaatçi dayanışmayı ve neslin devamını sağlar. Kadınların cinsel ve sosyal yaşamları, geniş aileye dahil erkekler tarafından denetlenir. Ataerkil babalık, çocuğun biyolojik babasından çok, en büyük erkeğin üstlendiği temsili sorumluluktur. Biyolojik babalıktan çok, kandaşlık, akrabalık üzerinden tanımlanan ortak sorumluluğa dayalı bir erkeklik ve babalık kültürü vardır. Biyolojik babalık yüz yüze ve duygusal olmayan bir ilişki, sosyal uzaklık gerektiren bir otorite konumudur. Türkiye'de pederşahilik olarak tanımlanır. Dünya yüzünden kaybolmakta olan bir toplumsal yaşam modelidir.

b. *Erken Modernleşme Modeli:* Geç 19. yüzyıl ve erken 20. yüzyıl modelidir. Sanayileşme ve uluslaşma süreçleri ile ortaya çıkmıştır. Bu dönem, erken modernleşme süreçlerinin, kentli yaşamına uygun cinsler arası ve kuşaklar arası birlikte yaşama biçimidir. Erkeklerin tam gün ücret-gelir karşılığı çalıştığı, kadınların ücretsiz ev işi yaptıkları bir cinsler arası tamamlayıcılık modelidir. Cinsiyet ayrımlarına dayalı bir işbölümü vardır. Kadınlar ev işi ve çocuk bakımı yaparlar. Erkekler geçimi sağlayacak gelir/para sağlarlar. Kadın ve erkek olmak; farklı fiziksel, psikolojik-duygusal ve sosyal özelliklere sahip olmaktır. Cinslerin zıt ve tamamlayıcı yaratılmışlığına inanılır. Aile; kadın, erkek ve az sayıda çocuktan oluşur. Kadınları erken yaşta ve tek eşli evliliğe zorlayıcı mekanizmalar vardır. Yasalar, toplumsal normlar ve erkeklere verilen denetim görevi bunu sağlar. Kadınların cinsel ve sosyal denetimi, aile reisi olarak erkeğin sorumluluğundadır. Kadınlar anne olmakla toplumsal kabul elde ederler. Boşansa bile çocukların bakımı her zaman kadınların sorumluluğundadır. Kadın ve çocuklar babaya itaatle yükümlüdür. Erkek/baba, kadın ve çocukların geçiminden ve toplumsal değerlerle uyum sağlamasından sorumludur. Bu erkeğe aile fertlerini disiplin etme görevini verir. Bunun kaçınılmaz sonucu olan araçları kullanması da hoş görülür. Yani erkek/babanın disiplin adına cezalandırma, şiddet uygulama gibi

ayrıcalıkları vardır. Erkek/baba otoritesi yasa ile korunur. Çocuk babanın nüfusuna kayıt edilir; babanın soyadını taşır. Boşanma durumunda bile çocuğun geçimi baba tarafından sağlanır.

Bu tarz birlikte yaşam modeli ancak devlet denetiminde evlilik/boşanma kurumuyla gerçekleşiyor: Çocuklar üzerinde biyolojik ebeveynliğe dayalı yasal sorumluluklar sistemi. Erkek ayrıcalıklı/öncelikli toplumsal kurallara göre yaşıyorlar. Örneğin; cinsel özgürlük, mekansal mobilite, erkekler arası dayanışma ve kollama. Her erkek, kendi ailesindeki (evlilik ile oluşan aile) kadınların, cinsel ve sosyal yaşamlarını denetlemeye yönelik ayrıcalıklı otorite konumu ile birlikte var olur.

Erken modernleşmenin erkek odaklı aile modeli istikrarsız ve sorunlu bir modeldir. Bildiğimiz/alıştığımız modern aile tipi budur. Bu modelin, bugünün dünyasında giderek sürdürülmesi olanaksız hale geldiğini söyleyebiliriz. Bu modeli istikrarsızlığını yaratan sorunların en önemlilerini şöyle sıralayabiliriz:

1. ***Kadın hakları krizi yaratır:*** Kadınların ev içi ücretsiz emek olarak yaşamlarını sürdürmeleri, kadınları güvencesiz ve evlendiği erkeğe bağımlı bir yaşama zorlamaktadır. Kadınların sürekli bu durumu değiştirme mücadeleleri ile model çok kırılgan ve zaman zaman da insan haklarına aykırı sonuçlar üreten bir model haline gelmektedir.

2. ***Geçim sorumluluğu erkeklik krizi yaratabilir:*** Erken modernleşme modeli, kadınlık krizi yarattığı kadar erkeklik krizi de yaratır. Çünkü erken modernleşme modeli, erkeklerin tam gün ve emeklilik garantili istihdamına dayanır. Bu durum günümüz esnek üretim modelleri, göçmen iş gücüne dayalı ucuz üretim ve neo-liberal piyasa politikaları ile giderek belirsiz hale gelmiştir.

3. ***Boşanma, babalık krizi yaratabilir:*** Model, ömür boyu sürecek bir evliliğe dayalı biyolojik ebeveynlik modelidir. Ama evlilikler değişkendir. Biyolojik ebeveynlik, boşanma ve ayrı yaşama ile sürdürülmesi zor bir model haline gelmektedir. Boşanmış babanın hakları hukuken belirsizliğini korur. Çünkü çocukların bakımını babalar üstlenmez; çocuklar anneleri ile yaşar ve boşanmış baba çocuğunun geçiminden bir ölçüde sorumlu olmaya devam eder. Baba çocuk arasındaki mekan ve duygu mesafesi erkeklik krizini tetikler. Babalık; otorite, disiplin ve geçim sağlama üzerine kuruludur. Günümüzün moda ilişki biçimi olan yüz yüze, duygusal ilişki, birlikte vakit geçirme, vb. ilişki biçimleri ile birlikte yaşanma olanağı çok sınırlıdır. Babalık paradoksal bir ilişki biçimine dönüşür. Babadan beklenen otorite ve sevginin bir arada yürütülmesi çoğu erkek için imkansız olabilir. Otorite ve duygusal ilişki birbirine zıt ve dışlayıcı bir ilişki olarak bir arada olamaz.

4. ***Erkeklik Krizi:*** Para kazanamayan ya da işsiz kalan erkek, erken modernlik dönemi erkeklik

rollerinin krizine neden olmaktadır. “Geçim Sağlama=otoritenin tesisi+itaatin sağlanması” denklemi geçersiz hale gelir. “Geçim sağlayamama= Erkek ve baba olarak saygınlık yitimi+ sosyal dışlanma”ya yol açar.

c. *Geç Modernitenin Eşitlikçi İlişki Modeli:* Bu model, yavaş yavaş hayatımıza yerleşiyor. Temel özelliklerine şöyle bir bakalım:

1. Birlikte yaşama iradesine dayalı kadın-erkek ilişkisi (Sivil bir ilişki biçimi olarak aile).

2. Birlikte yaşamın her alanında eşit sorumluluk: Geçim sağlama ve ebeveynlik öncelikli alanlar, geçim sorumluluğuna ortak kadın, ev içi işlere ve çocuk yetiştirmeye ortak erkek. Evlilik ile ebeveynlik sorumluluklarının ayrışması.

3. Evlilikler bitebilir, değişebilir, ama biyolojik ebeveynlerin sorumlulukları devam eder. Bu durum yasalarla çok detaylı düzenlenerek denetlenir.

4. Türkiye’de yasaların bu konuda yeterli olarak geliştiği söylenemez. Türkiye bu modele geçişle ilgili sosyal ve hukuksal sorunlar yaşamaktadır. Erkeklik değerlerindeki krizin aşılmasında gerekli dönüşümler, bu modelin sosyal, kültürel ve hukuki olarak yerleşik hale gelmesine bağlıdır.

5. Çözüm koşulları ise şunlardır;

6. Kadınların kendi geçimlerini sağlayabilecek beceri ve deneyimlere sahip olması,

7. Erkeklerin otorite ve itaate dayalı babalık değerlerinin sürdürülmesinin gerekli olmadığına hatta imkânsız olduğuna inanması; sevgi odaklı, güven ve karşılıklı sorumluluk taşıyarak birlikte yaşama kültürüne dayalı bir babalık modeline geçişe gönüllü olmaları,

8. Biyolojik ebeveynlik yanı sıra sosyal ebeveynliğin de olanaklı, geçerli ve sağlıklı bir model olduğunun benimsenmesi,

9. Devletin zorlayıcı, cezalandırıcı müdahalesi yerine, mali ve sosyal desteklerden oluşan kamu sorumluluk ilkesinin yerleşmesi (kreşler, çocuk yardımları, boşanmış eşlerin çocuklarının haklarının hukuken öncelikli olarak korunması, erkek/baba öncelikli değil çocuk öncelikli bir hukuk, vb).

Geç-Modern Model; modern tıbbın sunduğu olanaklar ile yeni doğurganlık biçimlerinin ortaya çıkması ve biyolojik ebeveynliğin giderek belirsiz hale gelmesiyle ilişkilidir. Örneğin; tüp bebekler, taşıyıcı annelik, kiralık rahimlerle doğum, sperm bankası, eşcinsel evlilikler, çoklu evlat edinme hukukunun gelişmesi, devlet kayıtlı evliliklerin anlamını yitirmesi vb. Bu dönüşümlerin yaygınlaşmasına yol açan sosyal arka planı şöyle özetleyebiliriz: Erkeklerin güç ve para dünyasına gömülmüşlükleri, onların kadınlarla ortak yaşamını giderek olanaksız hale getirdi. Bu nedenle tek başına çocuk sahibi olmak isteyen kadınların sayısında artış görüyoruz.

Eşcinsel evliliklerin yasallaşması ile evlat edinme talebinin artması, heteroseksüalite eleştirisinin yaygınlaşması, homofobinin suç olarak kabul edilmeye başlanması ve farklı cinsel yönelimlerin meşrulaşması, sosyal dayanışma ve geçim sağlama için tek devlet kaydına dayalı evlilik modelinin geçersiz hale gelmesi, insanların birlikte yaşamasını olumlayan yeni ortak sorumluluk ve dayanışma modellerinin gelişimi, ve son olarak da cinsellik, doğurganlık, geçim ve birlikte yaşamanın, kültürel ve reel olarak birbirinden ayrıştırılabilme olanaklarının geliştiğini görüyoruz.

Sonuç olarak; geçim sağlama karşılığında, otorite ve itaate dayalı babalığın devam ettirilmesi giderek daha olanaksız hale gelmektedir. Eşit sorumluluğa dayalı ebeveynlik modeli, gerekli desteklerle daha hızlı yaygınlaşmalıdır. Özellikle hukuki sorumlulukların ve teşviklerin geliştirilmesi ile bu dönüşüm hızlandırılabilir. Örneğin; babalara doğum ve çocuk bakım izni verilmeli, boşanmanın kültürel olarak normalleşmesi desteklenmeli, boşanan ebeveynlerin çocuklarla ilgili sorumluluklarını nasıl sürdürebilecekleri toplumsal eğitim pratiklerine katılmalı, çocukların yetiştirilmesinde kamu kurumlarının vereceği desteklerin ve denetimlerin geliştirilmesi için çalışılmalıdır. Ayrıca, erkeklerin ailenin geçimini sağlama sorumluluklarının kadınlarca paylaşılması desteklenmeli, kadınların ev içi işler ve çocuk bakımı ile ilgili sorumluluklarının da, erkeklerce paylaşımının desteklenmesi gerekiyor.

Doç. Dr. Huriye TOKER: Gerçekten İzmir'de böyle bir kalabalığı görmek çok güzel.

Kadınlık ve erkeklik rolleri derken, içerik aslında bizi anlatmaya çalışıyor. Kadir Has Üniversitesi'nin, Nisan 2015'te, 26 ilde ve 1000 kişiyle yapılan araştırmasında en büyük üç sorun; şiddet, işsizlik ve eşitsizliktir. 1960'lı yıllardaki reklamlara baktığımızda "Tatlım, hayaller ve amaçlar seni akşam yemeği hazırlamaktan alıkoyan şeytanın oyunlarıdır." diyor. Oradan buraya bir evrilme söz konusu.

Algılarınızın tersine birtakım görüntüler göstermeye çalışacağım. Bildiklerinizi tersinden okuduğunuzda neler görüyorsunuz, onları göstermeye çalışacağım. Cinsel kimlik dediğimizde; kişi doğduğu anda biyolojik olarak, kromozomlara göre ya dişil ya erildir diyoruz. Kromozomlardan yola çıkarak bunu

tanımlıyoruz ama aslında cinsel gelişmenin boyutları var: bedensel boyut, duygusal boyut ve zihinsel boyut. Biz bugün toplumsal boyutunu konuşmaya çalışacağız. Yani kız ve erkek çocuklarının, kadın ve erkek olarak nasıl davranacaklarını, deneyimlerinin oluşması sürecini tartışmaya açmaya çalışıyoruz.

Toplumların ritüelleri çok önemlidir. Çocuklarımıza giydirdiğimiz pembe ve mavi kıyafetler bile cinsiyetçi yaklaşımımızın en bariz simgeleri. Cinsel rollerimiz evet cinsiyetin bir parçasıdır. Şekilde de gördüğümünüz gibi, güçlü görünmeye çalışan küçük çocukla, şirin görünmeye çalışan diğer çocuk yine cinsel rollerin davranışını sergilemeye çalışıyor.

Peki, çocuklar nasıl öğreniyor? Gözlem yoluyla ve deneyimlerle öğreniyor. Eğer kimliğiniz yoksa dışlanıyorsunuz. Toplumsal cinsiyet rolleri; babalık rolü ya da annelik rolü verilmiştir size. Bunu yerine getiremiyorsanız toplum tarafından dışlanıyorsunuz. Erkekler için yaratılan toplumsal ifadelerimiz yaratıcı, kişilikli, yönetici vb. iken; kadınlar için ev bakımı, çocuk büyütme duygusal kalıpları üzerinden düşünüyoruz. Bunlar biriktirdiğimiz kalıplarımız. Pek çok toplumda da benzer şeyler oluyor. Toplumsal cinsiyet erkeklik ve kadınlık arasındaki eşitsiz bölünmeyi ifade ediyor. Eşitsizliği konuşmak için buradayız. Toplumun kadın ve erkekten beklediği roller, coğrafyaya ve zamana göre değişiyor. Bu kültürün habercisi. Cinsiyet bir iktidar ilişkisidir diyoruz. Zaten sabahtan beri üzerinde durduğumuz şey de bu. Aynı zamanda analitik bir çerçeve sunabilir. Örneğin; “Baban gelsin, sen gününü görürsün” gibi.

Bu konudaki ilk fail, aile ve ataerkil gelenekler. Biyolojinin kodladığı maddi bedenlere manevi anlamlar yüklüyoruz ve onları kültürel olarak yeniden tanımlıyoruz. En büyük ayrım, aile ve ataerkil gelenekler halinde yapılıyor. Kadınların aleyhine birçok eşitsizliğin doğmasında, aile ve ataerkil gelenekler başrol oynuyor. Bu iki sistem toplumsal cinsiyeti zorunlu hale getirenlerden sadece ikisini oluşturuyor.

Cinsel kimlik ve kalıplarımıza baktığımızda, bu kalıpların zaman içinde farklılık gösterebildiği gibi, erkeklik algısı ve tanımının da farklılık gösterebildiğini görüyoruz. Geçmişte erkeklik ve kadınlık algısı bugünkünden farklıydı; bizim toplumumuzda da, diğer toplumlarda da. Gelecekte varlığını belki sürdürüyor olmayacak ama biz sorun alanlarını belirleyip tartıştıkça daha iyiye gidecektir. Türk toplumu birçok yönüyle aslında farklılıkları ya da zıtlıkları bir arada bulunduruyor. Doğululuğuyla Batılılığıyla, bölgeler arası uçurumlarıyla, reflekse varan geleneksel tutuculuğuyla, aslında hem teslimiyetçiliği hem tutuculuğu, pek çok zıtlığı bir arada görüyoruz. Etkileri nerede derseniz; dalgalanan ekonomide de, değişen politikada da, hassas demokraside de görüyorsunuz. Ülkemiz televizyonlarından örnek vermek gerekirse, ailelere kız çocuklarını okula göndermeleri, onları erken evlendirmemeleri söyleniyor hatta öldürmemeleri öğütleniyor. Bunları televizyonlarımızda da izliyoruz. Yasada fırsat eşitliğine sahip gibi görünüyoruz ama yaşamın içinde eşit değiliz. O yüzden belki de buradayız.

Normalleştirilen kadınlık ürünleri bizi çevreliyor. Ben bugün masallardan, biraz da medyadan bahsetmek istiyorum. Özellikle Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Külkedisi ve Kırmızı Başlıklı Kız masallarını duymamış; torunlarına, çocuklarına anlatmamış biri bu salonda yoktur diye düşünüyorum. Aslında masallarımız bizim en cinsiyetçi anlatılarımız. Masallarda başlıyor her şey. Masalları yıllardır okumaya devam ediyoruz. Bütün cinsiyetçi söylemler masallardır. Basmakalıp düşünceleri pekiştirir, toplumsal rolleri yeniden üretir. Çocuklar masal karakterleriyle özdeşleşir. Masallar nesilden nesile aktarılır ve toplumsal bilincin bir yansımasıdır. Perileriyle, prensesleriyle gelecek nesile aktarıyoruz aslında. Çocukların yetişkin yaşamındaki düşüncelerinin oluşmasına da zemin hazırlarlar aynı zamanda. Bu masal bize toplumsal yerimizi gösteriyor aslında: Sindirella. Yaratılan ideolojilerle, kadın güzel olmalıdır. Bağımsızlık korkusu pekiştirilmelidir. Sadık ve itaat eden kadınlık görevi olmalıdır. Toplum tarafından saygınlık görmek ve evlenmek istiyorsa, güzel olmalıdır. Çirkin kadınlar, prensler tarafından seçilmedikleri için evde kalmaya mahkumdurlar. Güzellik tek tipleşmiş bir hal almıştır, özgün bir güzellik yoktur. Sindirella 12'den önce eve dönmezse at arabası bal kabağına, sürücü güvercine, atlar da fareye dönüşüyor. Yani gece 12'den sonra dışarıda kalan kadın cezalandırılıyor. Gelecek nesile de bu mesaj aktarılıyor. Niçin koca sarayda Pamuk Prenses durmadan temizlik yapıyor? Hatta bu durumu o kadar içselleştiriyor ki, Pamuk Prenses ormanda gördüğü ilk eve gidiyor ve evin içinde korkusuzca temizlik yapıyor. O da yetmiyor, yemek yapıyor. Bütün bunları yaptığı için de masalda övgü alıyor. Sindirella örneğinde de üvey anneler hep kötüdür ve sonunda onları kurtaran, onlara kollarını açan erkek prensler vardır. Günümüze uyarlarsak, bağımsız olmak isteyen kadına toplumsal destek verip övgüler yağdırıyoruz ama bağımsız olan kadın, özgürleşmeye başladıkça toplum tarafından yavaş yavaş dışlanıyor. Tabandan gelen toplum normları ile modern toplum normları arasında çatışma çıkıyor.

Kırmızı Başlıklı Kız'da da cinsiyetçi bir söylem var. Nasıl derseniz; Kırmızı Başlıklı Kız'ın şapkasını ören nine, yemek yapan nine, şifalı otlardan şurup yapan yine anne, annesinin öğütlerine uymayan kırmızı başlıklı kız ve yine beklenen son. Sisteme aykırı davrandığı için, kurtla konuşan Kırmızı Başlıklı Kız cezalandırılıyor. Kurt, hem kırmızı başlıklı kızı hem de nineyi yiyor.

Kurbağa Prens'te de ceza var. Dışarıda oynarken topunu göle düşürüyor prenses. Gölden çıkan kurbağa, prensese yardım etmeyi kabul ediyor ama tabağını, bardağını, yatağını paylaşmasını istiyor. Prenses burada şöyle cezalandırılıyor: Evinde oturmayıp dışarıda top oynadığı için başına kötü şeyler geliyor, erkekler tarafından kötü şeylere maruz bırakılabiliyor.

Medyada da durum benzer. Ana akım medyaya bakın. Ataerkinin meşrulaştığını görüyorsunuz. Televizyon haberleriyle, eğlence programlarıyla, dizileriyle, gazete ve dergilerin yayın ve cinsiyet politikalarıyla, fark ettiğimiz ve fark etmediğimiz bir sürü ayrıntıyla bu sağlanıyor. O yüzden bizim

ihtiyacımız olan şey ayırt etme kapasitemizin güçlenmesi. Seksist ve ataerkil düşünceyi ayırt etme kapasitemizi güçlendirdiğimizde başarabileceğiz. Bilinçli ya da bilinçsiz şekilde dayatılan kadın ve erkek olma hallerini fark edeceğiz.

Dizilere baktığımızda, kutsanan aile ya da kutsanan anneyi görürüz. Aile çok önemli değil mi? En büyük hayal evlenmek, evlerinin kadını ve anne olmaları. Tek taş yüzüklerle ve muhteşem düğünlerle dizilerde bu kutsallık görünüyor zaten. Medya geleneksel toplumsal cinsiyet kalıplarını pekiştiriyor. Normalleştiriyor, yani bozma kavramını yerine getiriyor. Medya bunu bu şekilde göstererek kendi tanımlarını normalleştirmiş oluyor. Bu durum bir süre sonra görülmez oluyor ve sorgulanmıyor. Akademi ve popüler yaşamda da aynı şekilde. Farkında olmak yetmiyor, normalleştirilen algılar karşısında marjinal olmaya başlıyoruz. Medya, kadın ve erkeği toplumdaki şekliyle, uygun şekilde temsil etmiyor.

Norveç ve Türkiye medyası ile ilgili 2003 yılında yaptığım araştırmadan çok küçük bir şey de anlatacağım. İki Norveç ve iki Türkiye üzerinden olmak üzere, 40 gazete 3519 haber inceledim. Her iki ülkenin karşılaştırılması imkansız gibi görünüyor. Ama üzgünüm, medyada her iki ülke arasında çok da fark yok. İnsan haklarında, kadın haklarına ilişkin söylemlerde, haberlerde, erkeklerin kadın gazetecilere göre önde gitmesinde, haberlerde erkeğin kadınlara göre iki kat fazla görünmesinde, erkek ana aktörün üç kat daha fazla temsil edildiğini, her iki ülke için de söylüyorum. Türkiye için daha fazla ama Norveç için de aynı şeyi söylemek mümkün. Dengesiz cinsiyet temsiliyle karşı karşıyayız. Sessizleştirerek medya kadını görünmez kılıyor. Bütün kültürel alanlarımızın politik olduğunun farkına varmalıyız.

“Kadın olunmaz, kadın doğulur.” Kadınlık ve erkeklik tanımlarını değiştirmeliyiz. Yavaş yavaş olacak belki ama şimdi farkına varırsak adım adım yol alacağız. Medya için de yeni stratejilere ihtiyaç vardır. Bu etkinliğin ana konusu kadına yönelik şiddetti. Ayrımcılık, namus adına işlenen cinayetleri pekiştiren en önemli etkendir. Yani ayrımcılığı ortadan kaldırmadan şiddeti ortadan kaldıramayız.

Doç. Dr. Bekir Zakir ÇOBAN : Din ile ilgili konuşmak bir nebze daha zor. Sabah yapılan oturumda bir konuşmacı “Toplumun %80’i hukukçu” demişti. Bu noktada toplumun %100’ü de din alimi.

İslam ve kadın konusunda konuşmak çok daha zor. İslam’da kadının yeri aslında iyidir. Annelik gayet kutsal bir görevdir. Çok ayrıntıya girmeyeceğim ama hangi dinden bahsediyoruz? Örneğin Hristiyanlık dediğimizde; Protestanlık var, Ortodoksluk var, Katoliklik var. Yeryüzünde iki milyardan fazla Hristiyan var. İslam dediğimizde Mevlana ve Yunus gibi bir yorumu da var. İslam hukuku açısından ayrı bir yorumu var. Hadis-i Şerif gibi bir yorumu var. Dini, kalıp olarak görmek mümkün değil. Din, insanların dinden

anladığı şeydir. İnanç, bireysel bir şeydir. Kurumsal din çok farklıdır. Din, toplumsaldır. Osmanlı'da ya da Selçuklu 'da insan haklarından ya da kadın haklarından bahsedilseydi, sonucu ölüm olurdu. Kadın ve kadın sorunlarında dinlerin de mutlaka bir katkısı ve etkisi var. Dinlerle ilgili dikkat edilmesi gereken şey; yatay ve dikey geçişkenlik. Din tarihi insanlık tarihiyle paralel giden bir şeydir.

Dinin başlangıcının anaerkil olduğu yönünde bir görüş vardır. Karşıt bir söz ise bu durumu şöyle açıklar: "Ortadoğu'da tanrı bile olsa, kadın cadalozdan başka bir şey değildir." Teoloji bu konuda tek başına bir şey söyleyemez. Antropoloji ve arkeoloji ile birliktedir. Mısır, Hitit, Sümer ve Hint metinlerine baktığımızda, kadın ile ilgili ciddi bir sorun görürüz. Bunlardan birisi, Hintlilerde erkek öldüğünde, kadının da eşiyle birlikte yakılmasıdır. İbadet açısından bakıldığında, bir Sinagog'ta ibadet edilebilmesi için bile, sekiz yüz tane kadın, bir erkek etmez. Yahudilik'teki dualardan biri de, bir erkeğin sabah uyandığında, "Beni kadın olarak yaratmadın, Tanrım sana hamdolsun" demesidir. Ayrıca kadınlar başını örtmelidir, çünkü ontolojik olarak bir erkekten aşağı yaratılmış varlıklardır.

İslam açısından bakıldığında, metin temelinde, Kur'an-ı Kerim çok ileri bir metindir. Ama imaj açısından, kadın ile en problemli din İslam'dır. Örneğin birine kızı doğduğu haberi verildiğinde yüzü kapkara kesilir. Kızların diri diri toprağa gömüldüğü bir gelenek vardır. Genel anlamda din, kelime taşıyıcısı olarak eksik bir araçtır. Farklı anlamlar yüklüdür. Dinsel metinlerden verilen örnekler tarihseldir. İlkeler evrenseldir.

Peygamber gayet doğal bir insandı, anlatıldığı gibi mucizeler yaratan bir durumu yoktu. İlişkiler de doğaldı. Kadınlar açısından baktığımızda, örneğin haremlik selamlık uygulaması, sonradan icat edilmiş, suni bir şeydir. Peygamber döneminde böyle bir şey yoktur. Peygamber hayatında çok evlilik gündeme getirilir ancak peygamberin hayatında iki kadın vardır. Biri Hatice, o öldükten sonra da Ayşe. Bir de Ümmühan vardır. Peygamberin aşık olduğu kadındır. O döneme bakıldığında kadının son derece hayatın içerisinde olduğunu görürsünüz.

Moderatör Betül ELMASOĞLU: Sevgili Ayçe çok önemli bir metin sunacak, bir de sorum var ona hatta. Kadına şiddet haberleri son dönemde medyada çok gündeme geliyor. Bu tarz haberlerin çok görülmesi şiddeti körüklüyor mu? Bu haberler öne çıkmasa, kadına şiddet geriler mi? Medyanın şiddet üzerine etkisi nedir? Medyada erkek egemen bir bakış açısı görüyoruz, bu dilin ortadan kaldırılması için neler yapılmalı sizce?

Ayçe DİKMEN: Aslında bütün bu sorular, bizim de medya içerisinde sıkça tartıştığımız sorular. Birkaç yıl önce belki hatırlayacaksınız, Habertürk Gazetesi'nde, bir kadının bıçaklanma görüntüsü manşetten verildi. O zaman ikiye bölündü medya. Tabii ki Habertürk bunu, bir örnek teşkil etmesi ve insanlarda

rahatsızlık uyandırması için yaptı. Yalnız şöyle bir algı da var: bu tip haberlerin çok fazla görüntülerle yayınlanması, normalleşmeye de sebep olabiliyor deniliyor. Aslında bu bence, sosyolog ve psikologların da dahil olması gereken bir tartışma. Bana sorarsanız, ben de arada kalıyorum. Batı'ya, örneğin 11 Eylül olaylarına baktığımızda, bir tane ceset ya da bir tane yaralı gördük mü? Hiçbirini görmedik. Olay hiçbir şekilde insana indirgenmedi. Aslında orada 5000'den fazla insan ve müthiş hikayeler var ama gündeme gelmiyor Batı medyasında. Ben gözlem olarak anlatıyorum ama orada bu olaylar, halkın moralini bozmayacak ve yola devam edecek şekilde aktarılıyor. Ama sonrasında algı çalışmaları daha bilinçli yapılıyor. O yüzden ben, şiddet haberlerinin ele alınma biçiminin önemli olduğunu düşünüyorum. Olduğu gibi yalın bir biçimde verilmesi, hele ki bizimki gibi bir ülke için çok da doğru değil maalesef. Olumlu bir şey yapalım derken olumsuz bir hale dönüştürebiliyoruz diye düşünüyorum. Özellikle Batı medyası böyle bir yol alıyor. Ben şimdi genel olarak sunumumla devam edeyim ama interaktif de olabiliriz konu medya olduğu için.

Medya deyince aklımıza hemen gazete ve televizyonlar geliyordu sanırım. Fakat artık gelmiyor da olabilir, çünkü sosyal medya da en az onlar kadar, hatta çok daha fazla güçlü. Reklam paylarına baktığımız zaman gerçekten sosyal medyadaki reklam paylarının da yükseldiğini görmeye başladık. Çünkü biliyorsunuz ki, medya için en önemli şey reklam. O yüzden sosyal medyayı da göz ardı etmememiz lazım. Peki, medya ne kadar güçlü? Bizimki gibi okur-yazarlığın düşük olduğu ülkelerde, burada bir parantez açmak istiyorum, okuryazarlık derken, sadece okuma yazma bilme oranından bahsetmiyorum. Okuma yazma bildiği, eğitimli olduğu halde araştırmayan, okumayan, her duyduğuna, her gördüğüne çok kolay inanan, görsel medyadan etkilenen, büyük bir kitleden bahsediyorum. Maalesef bizimki gibi ülkelerde medya olması gerektiğinden çok, çok daha fazla güçlü. O zaman ne oluyor? Medya çok kolay bir şekilde toplumdaki algıları, eğilimleri, geleceğe yönelik her türlü düşünceyi etkileyebiliyor. Bir örnek var: 1938 yılında, Dünyalar Savaşı adlı bir oyun sunuluyor radyoda. Uzaylılar dünyayı istila ediyor ve oyunun o bölümünde, o kadar etkileyici konuşuluyor ki, gerçekten dünyanın uzaylılar tarafından istilaya uğradığını zanneden birçok insan Amerika'da göç etmeye başlıyor. Otoyollar, her yer tıkanıyor; insanlar bir yerden bir yere kaçmaya çalışıyorlar. Diyeceksiniz ki bu 1938. Peki 2000' lere geldik, 2015'te durum ne? Uzağa gitmeye gerek yok. Dizilerde kötü kadını oynayanlara yollarda küfredenler, kötü erkeği oynayanlara gittiği yerlerde olmadık şeyler yapan insanlar var, ki bunlar da büyük şehirlerimizde olan olaylar maalesef. Ama sadece dizilerle de kalmıyor.

KONDA'nın 42 kent merkezinde yaptığı, "Türkiye'de Kadınlarda İnsan Hakları Farkındalığı ve Davranışları" başlıklı bir araştırmaya göre; kadınlar yasal haklarını %70 oranında medyadan öğreniyor. Yasal haklarına, medyada gördüğü kadın figürleri üzerinden karar veriyor. % 16'sı konuşulanları duyarak; yani mahallede komşusuyla ne konuşuyorsa, ne duyuyorsa onu öğreniyor. Sadece %3'ü okulda öğreniyor.

Böyle baktığımız zaman, kadınların haklarını medyadan öğreniyor olması medyanın ne kadar önemli olduğunu gösteriyor bize.

Peki, "medyada kadın" dediğimiz zaman ne anlıyor olmamız lazım? Üç şey anlamamız gerekiyor: Birincisi kadınların medyada konu olarak ele alınması, ikincisi kadınların medyada istihdam olarak aldıkları yer ve üçüncüsü izleyici ve tüketici olarak kadınların yeri. Hepimizin muzdarip olduğu konu bu maalesef; medyadaki yer. Çok da gerçekçi yer almıyor diyeceğim ama aslında toplumun geneline bakarsak, biraz gerçekçi bir yaklaşım diyebiliriz. Çünkü kadınlar, ev ve aile ile ilişkilendirilmeye çalışılıyor, mutlaka ailedeki rolleri üzerinden ele alınıyor. Keşke başarılarıyla yer alsalar, "Evini de ihmal etmedi, çocuklarını da büyüttü, başarılı oldu" gibi. Bir erkekte böyle bir şeye rastlamıyorsunuz ama. Örneğin ben bir kadınla röportaj yaptığım zaman, şu soruyu sormayınca eksik gibi algılanıyor: "Ailesi ne olmuş?". Ailesini karıştırmak durumunda olmamalıyız belki. Tipik olarak erkeklere sormuyoruz mesela "Çocuklarınızı ihmal ettiniz mi bu başarıyı kazanırken?" diye ama bir kadına bunu sormamız gerekiyor. Bu aslında hepimizin düştüğü bir yanılgı. Kadınlar, ağır konularda da yer almıyorlar; mesela ekonomi haberlerinde. Siyaset haberlerinde es geçiliyorlar, bilirkişi danışman olduklarında fikirlerine başvurulmuyor.

British Consulate'in yaptığı bir araştırma var; Medya ve Toplumsal Katılım Araştırması. 16000 haber yayını incelenmiş, bunların 13000'i kadınlarla ilgili. Bunların %33'ünde kadın yalnızca eğlence ya da magazin üzerinden haberleştirilmiş. %17'sinde de suç ve şiddet. Yani eğer bir aile içi şiddet vb herhangi bir olaya maruz kaldıysa gündeme gelmiş kadınlar. Ağır konularda; ekonomi, siyasi, haber gibi konularda maalesef yer bulamıyor kadınlar kendilerine. Cinsel içeriğin 126'sı kadınlarla ilgiliyken, erkeklerinki sadece 29. Bir de işin kötüsü, kadın karıştıysa böyle bir habere, maalesef ifşa ediliyor; fotoğrafı ve adı yayınlanıyor. Erkeklerin genelde baş harfi yayınlanıyor, resmi verilmiyor. Şöyle bir anlayış hakim; "Kadın zaten gitti, onu yayınlayabiliriz gazetede" deniliyor.

RTÜK tarafından 2007 yılında yapılan araştırmaya göre; TV programlarında kadınların %40'ı anne olarak, %20'si cinsel bir obje olarak, %10'u da eş olarak ele alınıyor. Başarılı kadın ise %8-9 ; bu da aileyle ilişkilendiriyor. Şiddete uğrayan kadın %0,8. Bu da çok ilginç bir algı; neden bu kadar şiddete uğrayan kadın varken az yansıtılıyor diyeceksiniz. Şiddete uğrayan kadın genel olarak adli vaka şeklinde haberlere yansıtılıyor, şiddete uğramış kadın gibi yansıtılmıyor. Bir toplumsal vaka değil, adli bir vaka olarak yansıtıldığı için, şiddete uğrayan azmış gibi görülüyor. Halbuki en çok şiddet haberi okuyoruz ama burada kadının mağduriyetini okumuyoruz; adli olay, eşine şöyle yaptı, çocuklarını ihmal etti şiddet gördü vb. yazıyor. Oysa ki bunun daha farklı algılanması gerekiyor. Bir de sorunlu kadın var: %0.33. Belki o rakam daha fazla ama bu istatistik de böyle çıkmış. Şiddete baktığımız zaman,

şiddet haberi verilirken, biraz önce söylediğim gibi, mutlaka burada kadının resmi var. Kadın, bir şekilde kadın kimliğiyle ilişkilendirilmeye çalışılıyor. Mesela hatırlayacaksınız; birkaç yıl önce İzmir'deki bir karakolda bir kadının dövülme görüntüleri medyaya yansıdı ve hemen arkasından şöyle haberler çıktı: "Kadın, konsomatris". Yani konsomatris dövülmeyi hak ediyor, ki bunu maalesef sadece erkekler değil, kadınlar da yapıyor. Bunu mutlaka yapmamız mı lazım? Biz eğitimciler bile diyorsak, aslında düşünün; kim bilir, kim, neler söylüyor. Bu konu dahi olmamalı, çünkü o bir insan. Ne mesleği, ne ne yaptığı, eğer ki birine zarar vermediyse hiçbir şekilde konu olamaz. Oradaki bir mağdur ve mağdur bir insan. Bu gözle bakmayı başaramıyoruz, ki şu anda gündemde olan müzisyen Değer Deniz cinayeti var biliyorsunuz. Burada da hırsızlık için evine girdiğinden bahsediliyor. Toplumda o kadar büyük açıklar var ki. Yasalarımız da değişti biliyorsunuz. İfade: "Sokakta bali içen çocuk beni evine davet etti, birlikte olmak istedi", "Erkekliğime hakaret etti" şeklinde. Neden? Çünkü en az ceza alabileceği şekil bu ve büyük ihtimalle de öyle olacak. Yine bugün bir haber var; 14 yaşında bir kıza cinsel tacizde bulunan bir erkek, saygın davranış indirimi almış. Saygın davranış indirimi! Yani nasıl bir saygın davranış ki bu? 14 yaşında bir kızı taciz eden bir insan işte. Bütün bunlar aslında algılarımızın bir sonucu, o yüzden bu şekilde yaklaşmamız gerekiyor.

Medya sektöründe kadın istihdamına bakalım. Bakalım medya sektöründe kadın istihdamının az olmasının nedenleri nelerdir. Yayın kurullarına baktığımız zaman maalesef üst pozisyonlarda kadınları göremiyoruz. Hala yöneticilerin %15'i kadın sadece ve %85'i de erkek. Köşe yazarlarının %12'si kadın, %88'i erkek. Arka sayfa güzellerinin ise %100'ü kadın. Genel yayın yönetmenlerinin %0 şu anda. Yeni Asır gazetesinde Şebnem Bursalı var, ama onun dışında genel olarak maalesef yok. Yazı işleri çok önemli, çünkü yazı işleri haberin nasıl yansıtılacağını ve hangi haberin öne çıkacağına karar veriyor. Kendi gazetemde; Hürriyet Ege'de, erkek yazı işleri müdürlerimiz de, ben de giriyorum. Kadın müdürlerimiz de var ama biz girmesek bile ben onların son derece olumlu yaklaşımını görüyorum. Fakat her yerde böyle değil, her yer İzmir değil, her gazete böyle şanslı değil. O yüzden kadınların artması gerekiyor çünkü nasıl ki bizler farkında olmadan algılarımıza hükmedemiyorsak, erkekler de öyle. Bir gelenekten geliyoruz. Bu algının değişmesi de kolay değil.

İletişim fakültelerine baktığımız zaman şöyle bir istatistik var: 1127 kadın, 1111 erkek. 2006'da yer-meslek edinmeye baktığımızda, kadınların sadece dörtte biri, erkeklerin ise hemen hemen hepsi medyada yer buluyor. Kadınların sadece dörtte biri yer buluyor, o bulanlar da nerede buluyor; ilan, reklam, pazarlama ya da kamera oyunu. Hiçbir şekilde yönetim kadrolarında yer bulamıyorlar.

İzleyici-tüketici olarak kadına çok girmeyelim bugün ama slında izleyici-tüketici de çok önemli. Reyting ne kadar önemliyse, bizler; kadınlar olarak, izleyici-tüketici olarak, çok güçlüyüz ama bu gücümüzün

farkında değiliz. İzleyeceğimiz şeye daha dikkat ederek, tercihlerimizi daha doğru yaparak, aslında programları yönlendirebiliriz. Ben bugün buna da fazla girmek istemiyorum. Son olarak söylemek istediğim şey; daha çok kadın olduğu için bunu söylemek istiyorum, kadının medyada ele alınış biçimine dikkat etmemiz gerekiyor. Bu da aslında medya okur-yazarlığı denen şeyin ne kadar önemli olduğunu, aslında hepimiz için gerekli olduğunu öne çıkartıyor. Bir kadının öne alınış şekli: öncelikle bir insan olarak olmalı. Ne mesleği, ne de cinsiyeti. İnsan olarak yapılan olayı, daha doğru değerlendirmemiz gerektiğini düşünüyorum.

SORU: İslam'da kadının yeri ile ilgili bir soru sormak istiyorum. Okuduğumuz kadarıyla, kadın iki şekilde nitelendirilmiş: İslamiyet öncesi kadın ve İslamiyet sonrası kadın. İslamiyet öncesi kadın aslında çok özgür bir kadın, ticaret yapan, erkeğin önünde, hatta savaşçı bir kadın olarak nitelendirilirken; İslamiyet'in gelmesiyle kadın her zaman ikinci konuma ötelenmiş durumda. Bir de şu konuda bir soru sormak istiyorum. Bütün din alimleri bunu kabul ediyorlar. Hz. Muhammed, altı yaşındayken Hz. Ayşe ile evleniyor ve dokuz yaşındayken gerdeğe giriyor. Bu konuda siz ne söyleyeceksiniz?

Doç. Dr. Bekir Zakir ÇOBAN (Cevap): İslamiyet'ten önce kadınlar çok özgürdü de İslamiyet kadınları bu duruma getirdi gibi bir durum söz konusu değil. Yani bunu metinsel olarak da, tarihsel olarak da görürsünüz. İlk vahiy gelişi 610. Bu yıla kadar sanki, demokratik, insancıl, her şeyin yolunda olduğu bir yer mi vardı? Ortadoğu'dan bahsediyoruz. Kısaca şöyle söyleyeyim: Biz dine olduğundan çok daha fazla anlam yüklüyoruz. Din bir toplumu bu kadar değiştiremez, değiştirmedi de hiçbir zaman. Din yoğun bir şeydir. Toplumla karşılıklı bir etkileşimi var. İnsanlar da inandıkları dini kendilerine göre biraz çevirir, dinler de toplumu biraz değiştirirler. Örneğin devlet ve siyasetle ilgili de biz bunu yapıyoruz. Tarihte ve günümüzde tüm devletler din devletidir, hala da öyledir. Amerikan başkanlarının göreve başlama konuşmalarına bakın, İngiltere'ye, Japonya'ya ve daha birçok şeye bakın. 'Ben Tanrının oğlu değilim' diye açıklama yaptı adam bundan beş-on sene önce. Dinin meşrulaştırıcı gücü çok fazla ve bunu kullanıyorlar. Biz zannediyoruz ki devletin çıkarına, bir kesimin çıkarına, bir grubun çıkarına. Dinin söylemi bu zaten, öyle bir şey yok. Hz. Ayşe ile ilgili mevzu da şöyle: Altı yaş ile ilgili bir şey yok, dokuz yaş ile ilgili rivayet var. Ama farklı rivayetler olduğunu, on yedi-on sekiz-on dokuza kadar bu yaşların değiştiğini, biraz da sonraki yazarların fantastik görüşleri olduğunu unutmayın. Bütün İslam alimleri kabul ediyor diye bir şey söz konusu değil. Ben size bunun kaynaklarını da söyleyebilirim. Dokuz yaş daha çarpıcı olduğu için bunun üzerinde duruluyor.

SORU: Altı-dokuz yaş meselesi bir rivayet ise ve metinler hiçbir zaman hakikati ifade edemez ise, o zaman diğer söylediğiniz her şey de aynı statüde değil mi? Bireysel olarak insanlar tanrıya ulaşabilir, inançlarını bireysel olarak yaşayabilirler. Madem ki din kültür ile ilgili bir şey, insanlar toplumsal yapı

içerisinde kendi sorunlarına çözüm üretebilirler. Bu durumda dinin toplumsal hayattaki yeri nedir?

Doç. Dr. Bekir Zakir ÇOBAN (Cevap): İki şeye atıfta bulunacağım. Yunus Emre divanında der ki: "Cahil ne var mümin ise, cahillikten kalır değil." Din insanı böyle iyi, gelişmiş bir şey yapmıyor. Bu yüzden diyorum, dine çok fazla anlam yüklüyorsunuz diye. Bir de çok önemli bir siyaset felsefecisi ve şair olan Muhammed İkbal der ki: "Cahilin elinde din, ineğin önüne konmuş yasemin gibidir." Yani ondan bir şey anlamaz. Biz sanıyoruz ki adamın eline kitabı ver, entelektüel olsun, iyi bir şey olsun.

Çocuk gelişiminde altı-on bir yaş, somut işlemler dönemidir. Çocuklar bu dönemde soyutlama yapamıyor, bu yüzden her şeyi somut anlatmak lazım. Bizde de dindarlıkta seviye budur genel olarak, soyutlama yapamıyoruz. Kurtlar Vadisi'nde Çakır öldü diye cenaze namazı kıldı bizim insanlarımız. Bunun gibi, kutsal metinler de birtakım diziler anlatır, birtakım filmler gösterir sizlere. Algı ve yorum ile ilgili diyeceğim şu; belirli bir gelişmişlikte olunursa o şeyler anlaşılabilir. Kurumsal din başka, insan inancı başka. Din varoluşsal bir mevzudur. Ben kimim, nereden geldim, bu hayat nasıl bir yer, bunları yaşamıyor muyuz? Eğer bir kısım insana bakarak, "Aman din böyleyse uzak kalsın" diyorsan o da senin yüzeysel bakışındır. Din bu değil ki.

3.OTURUM: KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEYİCİ ÇALIŞMALAR

Moderatör Turan ATEŞ: Biz bu çalışmamızın hazırlık aşamasında, Oya Hanım'la ve diğer arkadaşlarımla beraber, yaklaşık yirmi kurumu tek tek ziyaret ettik. Bunlar içinde üniversitelerimiz vardı, STK'lar vardı. Bizimle direkt çalışmak isteyen, bir yıl boyunca beraber çalışmış olduğumuz kurumlarımız; Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, İzmir İl Emniyet Müdürlüğü, Ege Bölgesi Sanayi Odası, Karşıyaka Belediyesi Kent Konseyi Kadın Meclisi, ASPİM, TÜİK, Ege İş Kadınları Derneği, İŞKUR, İzmir Barosu gibi kurumlarla beraber, bir yıl boyunca çalışma yaptık.

İlk başta; birinci oturumumuzdan önce bir video gösterisi sunmuştuk. Videoda olmayan bir şey var. Bir yıl boyunca, tam altmış yedi saat toplantı yaptık. Çalıştayımıza bu kadar geniş kapsamlı ve özverili şekilde hazırlandık.

Oturumların tamamındaki konuşmacılarımız farklı kurum ve kuruluşlardan. Hepsinin de kadınlara yönelik çalışmaları ve istatistikleri var. Çalışmalarını tek tek sunacaklar, biz de bunları canıgönülden dinleyeceğiz. Yarın öğleden sonraki proje başlıklarının açıklanmasında bunlar bize ışık tutacak ve proje başlıklarının oluşturulmasında da önemli olacaklardır. Daha sonra bu proje başlıkları ve Çalıştay sonuçları, Türkiye'deki bütün kamu kuruluşlarına, kitap halinde iletilecektir.

Dokuz Eylül Üniversitesi'nden Prof. Dr. Özkan Yıldız hocam da öğrencileriyle beraber aramızda. İlk andan itibaren rapor tutuyorlar.

Yarınki atölye çalışmaları da çok önemli. Öğleden sonra 13.30 da, ilk önce atölye sonuçları okunacak, daha sonra 15.30 da ise Çalıştay'ın sonuç önerileri okunacak.

Dr. Tuğba ADALI:

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması

a. Yararlanıcı kurum T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, yürütücü kurum ise Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'dür.

b. Bu araştırmanın amacı; kadına yönelik şiddetle mücadele etmeye ve kadına yönelik şiddetle mücadele eden paydaşların güçlenmelerine katkıda bulunmaktır.

c. Araştırmanın hedefleri ise; kadına yönelik aile içi şiddetle, etkili biçimde mücadele etmek üzere kapsayıcı politika ve programların temelini oluşturacak ulusal düzeydeki veriyi elde etmek, araştırma sonucunda elde edilen verileri, 2008 yılında gerçekleştirilen Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nın sonuçları ile karşılaştırmak ve şiddet yaygınlığındaki farklılaşmayı ortaya koymak, yasal düzenlemelere yönelik sorunları tespit etmek, şiddet mağdurlarının, şiddet uygulayanların ve yasalarla ilgili düzenlemelerde görev alan profesyonellerin sorun alanlarına ilişkin görüşlerini ve çözüm önerilerini ortaya koymak, mevcut politika ve mevzuatı değerlendirmektir.

d. Araştırmanın güven vermesi açısından araştırma isminin seçimi önemlidir. Bu nedenle çalışmanın ismi "Türkiye'de Kadın ve Aile Araştırması"dır.

e. Araştırmanın örnekleme tasarımı; ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı, küme örneklemesidir. Türkiye geneli, kent-kır, 12 bölge ve 5 bölge ayrımında bilgi üretebilmek amacıyla yapılmıştır. İki ayrı soru kağıdı bulunmaktadır: hane halkı soru kağıdı ve 15-59 yaş arası kadın soru kağıdı. Toplamda 11.247 hane halkında, 7642 kadınla görüşülmüştür.

İki ayrı şiddet tipi ölçülmüştür: Birincisi eş/birlikte olunan erkekten görülen şiddettir. Bunlar; fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal şiddet, ekonomik şiddet, gebelikte fiziksel şiddet ve ısrarlı takiptir. İkincisi ise eş/birlikte olunan erkek dışındaki kişilerden görülen şiddettir. Bu şiddet türünde de birinci

şiddet türüne ek olarak; çalışmanın ve eğitimin engellenmesi, çocuklukta cinsel istismar ve erken evlilik vardır.

Türkiye'de yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel şiddet yaygınlığı %36 oranındadır. Cinsel şiddet yaygınlığı ise %12'dir. Eğitim düzeyine göre fiziksel ya da cinsel şiddet yaygınlığına bakıldığında ise; en yüksek oran eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kişilerde görülmektedir. Bu durum medeni durum açısından ele alındığında ise en yüksek oran boşanmış ya da ayrı yaşayan kesimdedir. Yaşamın herhangi bir dönemindeki duygusal şiddet veya istismar oranı ise Türkiye genelinde %44'lük bir orana sahiptir.

Çocukluk dönemindeki cinsel istismarı ölçmek için soru hem yüz yüze sorulmuş hem de üzerinde gülen ve ağlayan kadının olduğu bir kart gösterilerek, bu kartın cinsel istismar olup olmama durumuna göre zarfa kapalı bir şekilde konulması istenilmiştir. Türkiye geneline bakıldığında yüz yüze görüşmede %5 orana sahip olan bu konu, yüz yüze görüşme ve kart ile birlikte %9'a çıkmıştır.

Israrlı takip yaygınlığında ise sonuç şu şekildedir: En yüksek oran, yaşamı boyunca herhangi biri tarafından, bir kez de olsa ısrarlı takip davranışına maruz kalmaya aittir. Sonra da %19'luk oran ile sürekli telefonla aranma vardır.

Fiziksel veya cinsel şiddet sonucu yaralanma oranı Türkiye genelinde %26'dır. Fiziksel veya cinsel şiddete uğramış kişilerin hayatına son vermeyi düşünme oranı %33, hayatına son vermeyi deneme oranı ise %15'tir.

Türkiye genelinde eğitime göre şiddetin çevreye anlatılması %44 oranındadır. Bu oranda en yüksek pay, eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kişilere aittir. Şiddet sonucunda herhangi bir kurum veya kuruluşa başvurma açısından sonuçlara bakılırsa, %89'luk bir oranla hiçbir yere başvurulmadığı görülmektedir.

Ayşe ÇELİK: Bakanlığımızın ana hizmetleri; Aile ve Kadın, Çocuk, Sosyal Yardımlar ve İç İşleri Bakanlığı'ndan bize devredilen Şehit Yakınları ve Gaziler Dairesi Başkanlığı olarak sıralanabilir. Bizimle temas halinde olan alana göre de bir ihtisaslaşma gerçekleşti. Kadın hizmetlerimiz, kadın çalışmalarımız, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütülmektedir. Genel müdürlüğün alt daireleri; kadın hizmetleri, kadın politikaları, araştırma-değiştirme, sosyal statü, uluslararası kuruluşlar, ekonomik statü ve yönetim hizmetleri dairesi olarak oluşmaktadır.

Bakanlık olarak misyonumuz ülkemizde kadın – erkek eşitliğinin sağlanması, toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadınların konumlarının güçlendirilmesi ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi için politikalar üretmek ve strateji geliştirmek, tüm paydaşlarla iş birliği yapmak ve koordinasyonu sağlamaktır. Vizyonumuz da toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında geliştirilen stratejilerle etkin ve başarılı bir kurum olmaktır. Bu vizyon ve misyon çerçevesinde;

a. İl müdürlüğümüzde yaptığımız kadın çalışmalarında toplumsal cinsiyet konusunda bilinç artırmak ve farkındalık yaratmak,

b. Kadınların eğitimlerini artırmaya yönelik, kamu ve sağlık hizmetlerinden tam ve eksiksiz bir şekilde yararlanmalarına destek vermek,

c. Kadının karar alma mekanizmalarına katılımını artırmaya yönelik çalışmaları desteklemek,

d. Sivil toplum kuruluşları ile iş birliğinde olup, koordine etmek,

e. Kadın girişimciliğini teşvik etmek,

f. Kadının çalışma hayatına etkin katılımının sağlanması,

g. Çalışma hayatında cinsiyet ayrımcılığını engellemek,

h. Kadına yönelik her türlü ayrımcılığın önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına ilişkin çalışmalar yapmak,

i. Erken yaştaki evliliklerle ilgili çalışmalar ve şiddet önleme izleme merkezleri, kadın konuk evleri ve kabul birimleri ile ilgili çalışmalarımız vardır.

j. Bu konuda STK'lara rehberlik ve danışmanlık hizmeti vermek, görev yapan personele hizmet içi eğitim ve rehberlik eğitimi vermek, Yerinde inceleme ve denetimlerini yapmak,

k. Veri tabanını geliştirerek verilerin izlenmesini sağlamak gibi çalışmalar yürütülmektedir.

Kadına yönelik şiddete sıfır tolerans ilkesi benimsenmiştir. Şiddet aile içi olmaktan kesinlikle

çıkartılmıştır. Şiddet neden önemli? Şiddet önemli, çünkü şiddet bir davranış olarak anneden babadan çocuğa, kardeşe geçiyor. Ev ile sınırlı kalmıyor, toplumsal nitelik taşıyor. Şiddet en yaygın insan hakları ihlalidir. Şiddet bir kadın sorunu değil, toplumsal bir sorundur. İstanbul Sözleşmesi bu konuda tek uluslararası sözleşme niteliğine sahip sözleşmedir. Türkiye ilk imzalayan ülkelerdendir. Bu sözleşmeyle devletlere yükümlülük getiriliyor. Yükümlülük yerine getirilmediğinde devletler tazminat ödemek zorundadır. Ayrıca ücretsiz sosyal hizmet sağlanacaktır. Barolarla ve aile mahkemeleriyle görüşülerek, İstanbul Sözleşmesi temelinde yeni kanunlar oluşturuldu ve 20 Mart 2012'de yürürlüğe girdi. Genel çerçeveye bakıldığında kadınlar, aile bireyleri ve tek taraflı takip edilen kişiler var. Medyanın dilinde ve haber veriş şeklinde de artık bu kanun kapsamında medya sorumluluğu vardır. Kanun kadının beyanına dayalıdır ve delil aranmamaktadır. Kanunda aynı zamanda teknik yöntemlerle takip de bulunmaktadır. Hem mağdura yönelik, hem de faile yöneliktir. Mağdura yönelik ev içi alarm butonu, faile yönelik de elektronik bileklik uygulaması vardır. Kararlara aykırılık durumunda kanunda, zorlama hapsi mevcuttur. Kanundan sonra oluşturulmuş şiddet önleme ve izleme merkezimiz var. Alo 183 hattı ve konuk evlerimiz var. Koordinasyon değerlendirme kanunu, çok paydaşlı bir kanundur. Birçok kurumun birbiriyle iş birliği içinde olması gereken bir kanundur.

Üç ayda bir toplanan kurul, çözüm önerileri ve neler yapılabileceğine dair görevleri tartışıyor. ŞÖNİM'ler şiddete uğrayan ya da şiddete uğrayabilecek kişilere danışmanlık ve yönlendirme hizmetleri veren ve 7/24 çalışan merkezlerdir. ŞÖNİM'e başvuru yapıldığında sığınma ihtiyacı olan ya da olmayan kadınlar, yaşanılan olaya göre ayrılmaktadır. Sığınma ihtiyacı olmayan kadına rehberlik veya başka hizmetler uygulanır. Kadınların beraberindeki çocukların da durumları izlenmektedir. Hayati tehlike durumlarında, koruma kararı alınması uygulaması yapılıyor. Kadınların istihdam edilebilmesi için İŞKUR meslek danışmanları haftanın belli günlerinde ŞÖNİM'e gelerek, kadınların meslek edinmelerine ilişkin danışmanlık hizmetinde bulunuyorlar. Bize bağlı iki tane kadın konuk evimiz var, bir de kabul birimimiz var.

Bu çalıştay sonrasında belki de en iyi çıkarım, kadın konuk evleri sayısının artırılması konusundaki farkındalık olacak. Bu konuya ilişkin belediyeler kanunu da mevcuttur. Çünkü ciddi bir şekilde yer sorunu yaşanmaktadır. En büyük talebimiz, bu sorunun kurumlar temelinde çözülmesidir. Teşekkürler.

Özlem ÖZLEM: İl merkezinde, Cinayet Büro Amirliği'nde, görevli ataması yapılıyor. İlçelerde de suç önleme büro amirliklerimiz var. Bu işin ilk aşaması bizim polis merkezi amirliklerimizden geçiyor. 6284 sayılı kanun kapsamında alınacak kararlar ve müracaatların ilk aşaması polis merkez amirlikleridir. İrtibat görevlisi olarak yaptığımız işlemler, buradaki aksamalar, alınan kararların doğruluğu gibi takipler yapıyoruz ve istatistikleri toparlıyoruz. Özellikle cinayetlerde ve ağır yaralanmalarda veri oluşturmaya

çalışıyoruz.

Polis bana göre biraz yalnızlaştırılıyor. Bir cinayet olduğunda manşette ilk çıkan haber: "Polis Koruyamadı". Bu noktaya gelinceye kadar, daha önce ne yapıldı bilmek lazım. Öncelikle kişi geldiğinde zaten şiddeti tanımlayamıyor. Polis merkez amirliklerinde bu konuyu belirleyecek, direkt müdahale edecek bir uzmanımız yok. Şiddeti tanımlayabilecek bir psikolog ya da sosyal hizmet uzmanımız yok. Biz polisiz, kolluk görevlisiyiz. Olayı alıp bunu adliye ya da idari aşamalara götürmekle görevliyiz. Ama biz orada bir tanımlama yapamıyoruz. Kişi de bunu bilmiyor. Kadın oraya müracaat ettiğinde şu soruyu soruyor: "Kocam evden uzaklaştırma alırsa bizim geçimimizi kim sağlayacak? Zaten bana para vermiyor." O kadar çok soru geliyor ki, soru soruyu doğuruyor. Ayrıca birçok vakada da şüpheliyi zaten bulamıyoruz. Sadece bir kurumla sınırlı kalmamalı, bütün kurumlar iş birliği içinde olmalıyız. En büyük temennimiz bütün kurumlarla çalışabileceğimiz bir merkezin olması. Tek isteğimiz emniyet olarak yalnızlaştırılmamak.

Turan ATEŞ: Çalışmamızın başından beri yanımızdan ayrılmayan İzmir Barosu'ndan Aytül Arıkan'a söz vermek istiyorum.

Av. Aytül ARIKAN: Sayın Adalı sunumunda, 6284 sayılı yasayı kadının bilmediğini ifade etti. Bu ciddi bir saptama. Bu yüzden adliyedeki merkezler çok önemli. Şimdi İzmir Barosu'nun küçük tanıtım filmini sizlere izlettikten sonra hemen sunumuma başlayacağım.

Bazen saatlerce süren bir söyleşiden ziyade yaşanmışlıkları izlemek ya da dinlemek çok daha insana dokunabiliyor. Bu filmde meslektaşlarımız, bizzat yaşanmış öyküleri canlandırmışlardır. Kendilerine de teşekkürler ediyorum.

Tam da Adalı'nın ifade ettiği gibi haklarının kullanılmasında merkezler çok önemli. Biz İzmir Barosu Kadın Hakları Danışma Merkezi'ni, hakların hayatta uygulanabilirliğinin sağlanması ve yaşam alanında yer alması için kurduk. Uluslararası sözleşmeler de çalışmalarımız arasında yer almaktadır. Biz 2011 yılında kurulduk ama aslında geçmişimiz epey eski. Biz önce İnsan Hakları Merkezi'nde, sonrasında Kadın ve Çocuk Komisyonu olarak, 2011 yılında da artık örgütlü olmanın adli ayağını oluşturmanın gerekliliği üzerinden adliyede, C blok, 302 no'lu odada, mesai saatleri içerisinde, meslek içi eğitim almış 309 meslektaşımızla; bir avukat arkadaşımız bir sekreterimiz ve bir de stajyerimiz olmak üzere hizmete başladık. Sayısal verilere geçmeden önce Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin sarf ettiği cümleyi belirtmek gerekir: "Kadınların uğradıkları şiddet, kadınlara karşı ayrımcılığın bir şekli olan toplumsal cinsiyete dayalı şiddettir." Bunu göz ardı etmememiz gerekir.

Kadın Hakları Merkezi birimimiz; baro bünyesinde meslek içi eğitimler yapıyor, farkındalık yaratmaya çalışıyor, istatistiki veriler topluyor, yerel yönetimler,okullar, üniversiteler ve STK'lar ile iş birliğinde yer alıyor. Dava açmak, davalara katılmak, davalarda gözlemci olmak da diğer bir faaliyet alanımız. Yasa ayağında da, Türkiye Baroları Birliği Kadın Hukuk Komisyonu üyeliğinde doğal yönetim kurulu üyesi olmamız sebebiyle, Ankara üzerinden çalıştaylarda ve projelerde yer alıyoruz. Öte yandan 6284 sayılı yasanın, İzmir ilinde il koordinasyon üyesi olarak da çalışıyoruz. Buna bağlı olarak da ŞÖNİM ile birlikte aylık vaka toplantılarımız faaliyetlerimiz arasında.

Peki, adli büroda ne yapıyoruz? Adli büroda, telefonla ya da bizzat merkeze gelen başvuranın bilgilendirilmesi çok önemlidir. Aynı zamanda şiddete uğrayan savcı ya da hakim karşısında çok rahat öyküsünü ifade edemiyor. Merkezde görev alan arkadaşımız, bütün olarak muhatabı iyi dinliyor. Dinlemek çok önemli. Şiddet gören kadının, o travma içinde bunu doğru ifade etmesi önemli. Vaka geldi, bilgilendirdik, öyküyü aldık, ihtiyaçları belirledik ve sonrasında yasal müracaatlar için bir avukat görevlendiriyoruz. Koruma kararının alınmasında ve bunun takibinde yardımcı oluyoruz. Aynı zamanda vaka bize geldiğinde, ŞÖNİM'e de yönlendirerek diğer hizmetleri almasına da yardımcı oluyoruz. ŞÖNİM'in bize yönlendirdiği riskli durumlarda da görevlendirmeler yapıyoruz.

İzmir'de geçen sene istatistiki bir veri yayınlanmıştı. İzmir'de kadına şiddet vakalarının yüksek olduğu belirtilmişti. Bu İzmir'deki kadınların yoğun bir şiddet gördüğü algısını yaratmıştı. Hayır. Medyanın haber veriş şekli kadar, kullandığı kelimeler de önemli. İzmir'deki kadınlar haklara erişim konusundaki haklarını kullanmışlardır. Merkezin ve ŞÖNİM'in bu konuda çok ciddi destekleri vardır. Bunu göz ardı etmemek gerekir. Teşekkür ederim.

Turan ATEŞ: Avukat Aytül Arıkan'a teşekkür ediyoruz. Şimdi sözü Karşıyaka Kadın Sığınma Evi yöneticisi, Psikolojik Danışman Oya Şengezener'e veriyoruz. Buyurun Oya Hanım.

Oya ŞENGEZENER: Öncelikle Zehra Akpınar'a teşekkür etmek istiyoruz. İlk günden itibaren desteklerini bizden esirgemeyen paydaşlarımıza ve sabahtan beri ilgiyle dinleyen sevgili katılımcılarımıza da çok teşekkür ediyoruz. Şimdi Karşıyaka Belediyesi'nin kadın çalışmalarını size aktaracağım.

Karşıyaka Belediyesi ; kadın-erkek, tüm vatandaşlarının toplumsal yaşamın her alanında aktif katılımını sağlayıcı çalışmalar yapıyor ve bu çalışmalarda, özellikle kadının daha çok sınırlandırıldığını ve kısıtlandığını düşünerek, kadınımızın aktif hayata daha çok katılabilmesi konusunda destekleyici çalışmalar yapıyor.

a. Öncelikle üretici kadın kooperatifinden bahsetmek istiyorum. Bu kooperatif, Mart 2015'te

kuruldu. İlk hedeflenen şey kadının güçlenmesi ve üretim sürecine katkıda bulunabilmesi, aynı zamanda sosyal yaşama daha hızlı katılabilmesi için çalışmalar yapılmasıdır. Bu yıl kurulmuş olmasına rağmen, kadın kooperatifimizde üç yüzü aşkın üye bulunmaktadır. Kadınlar hem üretim içinde yer alıyorlar hem de birçok etkinliğe katılıyorlar.

b. Kadın Konuk Evi, 2007 yılında kuruldu ve 695 kadın ve 265 çocuğa sığınma ve barınma hizmeti veriyor. Aynı zamanda kadın danışma merkezimiz, 7/24 şiddet mağduru kadınların başvurabileceği merkeze 399 40 00 numarasından ulaşılabiliyor.

c. Türkan Saylan Kız Öğrenci Yurdu, 48 öğrenci kapasiteli bir yurttur. İki kişilik odalar yer almaktadır. Ekonomik ve güvenli düzeyde, üniversite düzeyindeki kadın öğrencilerin kalabileceği alanlar var. Etüt odaları ve revir de mevcut.

d. Anaokullarımıza bu yıl iki tane daha ekledik ve şu anda dört anaokulumuz var. 265 tane öğrencimiz ve aileye hizmet vermekteyiz. Zübeyde Hanım ve Cumhuriyet mahallelerinde ücretsiz olarak öğrencilere anaokulu hizmeti vermekteyiz.

e. Karşıyaka'nın Filizleri, en önemli sosyal sorumluluk projelerimizden bir tanesidir. Üniversite düzeyindeki ihtiyaç sahibi öğrencilerimize burs vermekteyiz. Şu anda üç yüzden fazla burs alan öğrencimiz var. %65 oranında kadın öğrencilerimize burs vermekteyiz.

f. Yedi tane mahalle merkezimiz var. Kuruluş amaçları; Karşıyaka'nın her kesimindeki mahallelere yerinde ulaşabilmek ve ihtiyaçları doğrultusunda onlara hizmet verebilmektir. Mahalle merkezlerinin toplamdaki üye sayısı 2900 ve bunun da %80'i kadın. Sağlık, eğitim ve psikoloji alanlarında eğitimler veriyoruz. 2014 yılında 900 kadın bu hizmetten faydalanmıştır. 3 adet de kültür merkezimiz var. Bu merkezlerde her yıl kırkı aşkın kurs açılıyor ve ciddi anlamda üç bine yakın kursiyer, çok farklı alanlardaki kurslardan faydalanıyorlar. Kurs katılımcılarının %80'i yine kadınlar.

g. KOSGEB girişimcilik projesinde ise 120 kişi eğitim aldı. Bu kişilerin %80'i yine kadınlardan oluşuyor.

h. Bilge Çınarlar Yaşam Kulübü, 55 yaşın üstündeki her vatandaşımızın çeşitli paylaşımlarda bulunduğu ve kurslara katıldığı çalışmalara yer veriyor. Bu kulübün 409 üyesinden 300'ü kadın üyelerden oluşuyor.

i. Aile danışmanlığı hizmetimiz var ve ücretsiz bir hizmet. Yıl içerisinde yaklaşık 400'ü aşkın bireysel görüşme yapılıyor.

Yaptığımız tüm çalışmaların kadının özgür olmasına, demokratik topluma etki ettiğini düşünüyoruz ve bu anlamda çalışmalarımızı geliştirmeye, sizlerin de desteğiyle devam edeceğiz. Teşekkürler.

Pelin ÇETİN: Yaptığımız çalışmalar, iş gücü piyasasında istihdamı artırmak ve bunu geliştirmeye yönelik çalışmalardır. TÜİK 2014 verilerine bakarsak, kadınların iş gücüne katılım oranı %30 civarında. Kadınları iş gücü piyasasında aktif hale getirmek için önce işverenlere bazı destekler sunuyoruz: Özellikle SGK primleri. İş gücünde bulunmayan kadınlar içinse meslek edindirme kursları açıyoruz. Birçok meslek eğitim merkeziyle ortak çalışmalar yapıyoruz. ASPB ve İŞKUR ortaklığında, şiddet önleme merkezlerine sığınan kadınlara, meslek danışmanı arkadaşlarımız yardımcı oluyorlar. 2015'in Ocak ayına kadar olan süreçte toplam 274 bireysel görüşme gerçekleşti ve bunun 31'i uygun işlere yerleştirilme ile sonuçlandı. 12 kişi meslek edindirme kursuna yönlendirildi. Salı ve Çarşamba günleri iş ve meslek danışmanı arkadaşımız ŞÖNİM'e gidip, işe ihtiyacı olan ya da meslek edinmeyi düşünen kadınlara yönelik çalışmalarda bulunuyor. Aynı zamanda toplum yararına projelerimiz de var. Bunlarda da kadınlara öncelik verilmesi için girişimlerde bulunduk. Bu projeler üniversite ve belediye gibi kurumlarla düzenlenen projelerdir. Bu kurumlardan beklentilerimiz, kadınlara öncelik verilmesi yönündedir.

Turan ATEŞ: Pelin Çetin'e çok teşekkür ederim. Şimdi soru sormak isteyen varsa soruları alabiliriz. Buyurun.

SORU: Merhabalar. Karşıyaka Belediyesi'ne ve başkanımıza böyle bir organizasyon gerçekleştirdiği için teşekkür ediyorum. Bu kadar kadın dostu ve kadın bakış açısına sahip olan bir organizasyonla, kadın alanında bu güzel katkıyı vermesi, özellikle de Karşıyakalı bir kadın ve uzun yıllar bu konuya emeği geçmiş biri olarak beni gururlandırdı. Ama ben bir şey arzu ve temenni ediyorum. Katılımcılara da katkılarından dolayı tekrar teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

Turan ATEŞ: Biz teşekkür ederiz.

SORU: Ben Emniyetten katılan arkadaşa bir soru sormak istiyorum. İsmim Nazlı Kaşık. Çok şaşırdım aslında. 2006-2007'de üretilmiş olan filmi hala kullandığınızı görmekten ve bayan dediğinizi duymaktan. Bütün eğitimlerde, ki o eğitimlerin koordinatörüydüm ben, kadın demeyi, bayan dememeyi öğretmek için çok emek vermiş insanlardan biriyim. Polyek sistemi vardı o zaman ve tehlike sınıflandırmasıyla ilgili kullandığınız bazı veri girişleri vardı. Sizde psikolog ve sosyal hizmet uzmanı olmadığı doğrudur.

Olması da gerekmez her zaman. Ama tehlike sınıfını, insanların hangi durumda olduğunu tayin edebilen ayırıcı sorular var. O sistemi hala kullanıyor musunuz ve veri girişi yapıyor musunuz? Çünkü ben Emniyet Genel Müdürlüğünün bilgisayarlarında, sisteminde, web sayfasından bu dataya artık ulaşamıyorum. Teşekkür ederim.

Özlem ÖZLEM: Genelde dediğiniz gibi Polyek veri girişi sistemi var ama bu Türkiye genelinde yaşanmış bütün olayların girildiği bir sistem, şiddet olarak ayrıştırılmış ayrı bir veri sistemi yok. Kim ne sorun yaşıyorsa bütün olayları, SAM bürolarımız, suç analiz bürolarımız, üdürlüklerimiz ayrıştırıyor. Bunun dışında, Emniyet Müdürlüğü olarak kendi bilgi işlemimiz için bir proje oluşturduk. Bunlar evet dediğiniz gibi şiddete uğrayan bayanların, özür diliyorum tekrar, kadınların; birebir insanlarla bulunduğunuz zaman, kalkıp gelen bir başka kişiye de kadın dediğiniz zaman olmuyor. Çok özür diliyorum. Dilimize yerleşmiş;"Hanımefendi, bayan, böyle buyurun". Polis merkezine geldiğinde "Kadın böyle buyurun" dediğinizde olmuyor veya müracaata geldiğinde uygun düşmüyor. Çok özür diliyorum tekrar.

KATILIMCI: İstatistikten söz ediyorsanız cinsiyetin adı kadın, ama birine hitap ediyorsanız hanımefendi.

Özlem ÖZLEM: İşte o konuşma alışkanlığından dolayı tamamen. Bu projede de, polis merkez amirliğinde olay vuku bulduktan sonra oradaki görevli arkadaşımız bir veri girişi yapıyor; Şüphelinin genel bilgileri, kadının genel bilgileri, alınan kararlar ve kaç defa alınmış. Şimdi bizim yaşadığımız en büyük sorun da o. Keşke bu sorunlara çözüm bulabilsek. Bir kadın adliyeden, Aile Mahkemesi'nden karar çıktıktan sonra itiraz ediyor, bir başka mahkemeye gidiyor, bir ikinci karar çıkıyor, sonra üçüncü karar çıkıyor veya 3. Aile Mahkemesi'nin kararını 5. Aile Mahkemesi görmüyor veya İzmir'de alınan bir kararı Ankara'da hiç kimse görmüyor. Kadın eğer karar alındığını bilmiyorsa, bu konuda bilinçlendirilmiyorsa, o zaman Ankara'ya gittiğinde olay orda vuku bulduğundan,bunu dile getiremiyor. O zaman da ihlallerden işlem yapılamıyor. Keşke bütün kurumların girdiği ana bir sistem olsa da, alınan bütün kararlar adliye aşamasında da, yani Ankara'da birinin başına geldiğinde ve İzmir'e geldiğinde de ben görebilsem. En azından daha hızlı bir mekanizma işletelim. Öyle ki, bazen bir kadın hakkında on tane karar çıkabiliyor. Hangisi nerede uygulanıyor o kadar karışıyor ki. Biz de bu konulardan muzdaribiz.

Turan ATEŞ: Bir söz hakkı vermeden önce bana gelen bir not var onu okumak istiyorum sorumluluğum gereği. Bugünkü katılımcılardan bir tanesi yazıp, bana göndermiş.Sanırım Aytül Hanım'a gelecek bu soru: "Hapse giren erkeğin eş ve çocuklarının da güvence altına alınması gerekmiyor mu? Erkekler vahşiliklerini bahane ederek bir başka kadını yönlendirebiliyorlar ama erkeğe karşı şiddet kullanmaya cesaret edemiyorlar. Olan eninde sonunda hep kadına oluyor."

Av. Aytül ARIKAN: Buna hayır demek mümkün değil zaten; hem bir hukukçu, hem de Türkiye'de yaşayan bir kadın olarak ama sunumumun sonunda şunu demiştim, işin reçetesi İstanbul Sözleşmesi'nde. Sayın Özlem Hanım'ın da bahsettiği gibi, sorularda da ifade edilen şey; tek kapı sistemi hala hayata geçmedi; yani kararın nerede alındığı, hangi ilde alındığı, süreci, kararın takibi. Şöyle düşünün; şiddet ateşten bir top, herkes paslıyor. Hakim paslıyor, kararı veriyor ama klişe bir karar. Vakayı bile görmüyor çünkü neden? Yarın okuyacağı duruşma dosyaları var. Vaka ile bir araya gelmiyor. Onun için olay, bir evrak işi. Özlem Hanım'ın da çok güzel ifade ettiği gibi, bir yanda aracıyla ile ilgili sıkıntısı olan vatandaş var, bir yanda mağdur var. Bu profesyonel bir merkezle yürütülecek bir şey. Çünkü işin psikolojik ayağı var, sosyolojik ayağı var, çocuklar ayağı var. Çocuklar zaten başlı başına bir mağdur. Olay; anne ve baba arasındaki ilişkiye şahit olduğu için zaten otomatikman öğretilmiş süreçlerin içinde, travmanın bir parçası haline geliyor. Dolayısıyla, koruma kararıyla kadının koruması, erkeğin hapse atılması da çözüm değil. Yani şiddet toplumsal bir sıkıntı. Bunun için sosyolog, psikolog, hukukçu, hakim, savcı, uzman, emniyet, medya, yani bir bütün olarak, bu hizmetin kesintisiz sürmesi ve ikinci mağduriyetlerin önlenmesi gerekli. Biz günü kurtarmanın derdindeyiz. 6 ay sonra,10 ay sonra, 10 yıl sonra? 10 yıl önce boşandığı eşi tarafından sokak ortasında, çocuğunun yanında katledilen kadınlarımız var. Bu toplumsal bir sıkıntı. O yüzden hukukçudan, yasacıdan çok mükemmel bir yasa alalım, çözüm değil. Çok iyi bir koruma kararı alalım, çözüm değil. İki polis yanındayken kadın, eşyasını almaya gidiyor ve kadın korunamıyor, neden? Ben söyleyeyim mi neden? Çünkü polis oraya adli bir vaka gibi gidiyor. Karşıdaki kişinin psikolojik durumunu, risk durumunu bilmiyor. Yanında duruyor, onunla birlikte o da öldürülüyor ya da yaralanıyor. Bu basit bir iş değil, bu bir profesyonel işi. Dolayısıyla profesyonel bir eğitim olacak, koordinasyon olacak, uzmanlar olacak ve bu baştan sona özel bir alan. Adliyenin bir odasında, karakolun bir odasında, baronun bir merkezinde çözülecek iş olarak göremeyiz bunu ve görmemeliyiz de. O yüzden hemen şimdi İstanbul Sözleşmesi hayata geçirilmeli. Reçete, çözüm bu.

Turan ATEŞ: Katılıyorum. Son iki soru alabilirim.

Soru: Ayşe Hanım'a soru soracağım ben. Ayşe Hanım, bu ASPİM projesi Fatma Şahin bakan olduğunda çıkan bir projeydi. Her ailenin bir destek uzmanı olacaktı ve aslında çok güzel bir projeydi. Seçim öncesinde AKP'nin reklamlarında baktım, yeniden "Her ailenin bir destek uzmanı olacak" diye ilan vermişler. Yaklaşık 8-10 yıl oldu bu proje ortaya çıkalı. Kırıkkale ve Karabük'te bir uygulama süresi oldu. Ne oldu bu projenin akıbeti?

Ayşe ÇELİK: Bu proje birebir aileyi takip eden bir sistem olarak kurgulanmıştı. Pilot illerde başladı ama o pilot illerin uygulamalarındaki çıktılardan sonra hayata geçmesini siz ne kadar biliyorsanız ben de o kadar biliyorum.

Turan ATEŞ: Zannedersem başka soru yok. Sayın Dr. Tuğba Adalı, Av. Aytül Arıkan, Ayşe Çelik, Özlem Özlem, Oya Şengezener ve Pelin Çetin Hanım'a bu oturuma yorum ve katkılarından dolayı çok teşekkür ediyorum ve hepinize katılımızdan dolayı ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Baskıdan
Şiddetten
Tacizden
Ayrımcılıktan
Kendini
kurtar

Baskıdan
Şiddetten
Tacizden
Ayrımcılıktan
Kendini
kurtar

Kendini kurtar

Kendini kurtar
Kendini kurtar

Kendini kurtar

Kendini kurtar
Kendini kurtar
Kendini kurtar

Kendini
kurtar

Kendini
kurtar

Kendini
kurtar
Baskıdan
Şiddetten
Tacizden
Ayrımcılıktan
Kendini
kurtar

" Kadına Yönelik Şiddet "
Kadın Çalıştayı

Kendini kurtar
Baskıdan
Şiddetten
Tacizden
Ayrımcılıktan
Kendini kurtar

Kendini kurtar

Baskıdan
Şiddetten
Tacizden
Ayrımcılıktan
Kendini
kurtar

rtar
Baskıdan
Şiddetten
Tacizden
Ayrımcılıktan
Kendini

Kendi
karta

Kendini kurtar

Baskıdan
Şiddetten
Tacizden
Ayrımcılıktan
Kendini
kurtar
Baskıdan
Şiddetten
Tacizden
Ayrımcılıktan
Kendini

Baskıdan
Şiddetten
Tacizden
Ayrımcılıktan
Kendini
kurtar

Baskıdan
Şiddetten
Tacizden
Ayrımcılıktan
Kendini
kurtar
Baskıdan
Şiddetten
Tacizden
Ayrımcılıkta

Kendini
kurtar

Kendini kurtar
Kendini kurtar

KARŞIYAKA
BELEDİYESİ
İZMİR - TÜRKİYE

KARŞIYAKA
12
STAR CITY
YILDIZ ŞEHRİ
COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

EGE ÜNİVERSİTESİ
1955

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
İZMİR·1982

YAŞAR
ÜNİVERSİTESİ

İZMİR BAROSU
19
08

POLİS
EĞİTİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T.C.
Aile ve
Sosyal Politikalar
Bakanlığı
İzmir İl Müdürlüğü

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
İZMİR
KARŞIYAKA MÜFTÜLÜĞÜ

EGE ÜNİVERSİTESİ
Kadın Çalışmaları

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
DEKAUM
KADIN HAKLARI VE SORUNLARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ

EBSO
EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
AEGEAN REGION CHAMBER OF INDUSTRY

egikad
ege iş kadınları derneği

KARŞIYAKA
KENT KONSEYİ